

АНДРЕЙ ГУЛЯШКИ ОТКРАДВАНЕТО НА „ДАНАЯ“

Част 9 от „Авакум Захов“

chitanka.info

Това се случи по времето, когато Авакум събираше материали за втория том на своята „История“. Привличаха го предимно южните райони на Италия — Калабрия, Апулия, сицилийското крайбрежие, но много често му се налагаше да престоява някой и друг ден и във вечния град. В Рим беше наел постоянна квартира, една мебелирана стая на „Виа Кола ди Риенцо“, която госпожа Витория Ченчи, вдовица на убит от екстремисти журналист, даваше под наем. Братът на госпожа Витория, сеньор Чезаре Савели, командуваше охраната на музея „Боргезе“, а тъкмо във филиала на музея „Боргезе“ се развиха събитията, за които ще стане дума в нашия разказ. Аз си мисля сега, че ако Авакум не беше наел тази квартира на „Виа Кола ди Риенцо“, той нямаше да се намесва в никаква музейна история и разказът за открадването на „Даная“ щеше да остане ненаписан... Но знае ли човек какво може да му се случи, когато наема една стая под наем?

И тъй, на 26 октомври, четвъртък, в девет часа и пет минути по мраморните стълби на музея тичешком се спускаше един силно развълнуван младеж. Той имаше вид на човек, открил най-неочаквано под възглавницата си пластична бомба. Младежът се казваше Ливио Перети и пазачите на „Боргезе“ го познаваха. Той изглеждаше хубавец, южняшки тип, с чувствителни устни и бляскави тъмни очи, но си личеше по облеклото му и по мършавата му фигура от пръв поглед, че е бедняк. Той се учеше в академията по изящните изкуства, караше четвърти курс и напоследък дохождаше в „Боргезе“ почти всеки ден, за да рисува Кореджовата „Даная“. Защо недохраненият Ливио беше се влюбил в пищната дъщеря на цар Акрисий, беше една голяма загадка. Но тъй или иначе, той имаше разрешително да рисува в „Боргезе“ и документът беше подписан от главния директор на музея.

Та в тоя час, пет минути след като портиерът отвори тежката врата на преддверието, обкована със стилизирани бронзови лалета, Ливио Перети се спускаше стремглаво по широките стълби от мрамор и с неудържим спринт гонеше партерния етаж. Ние току-що отбелязахме, че по лицето му беше изписан израз на човек, открил ненадейно под възглавницата си пластична бомба. Ако се съдеше по вестниците, това се случваше на някои хора и за пластични бомби се говореше много. Оня ден помощникът на главния прокурор беше

открил едно такова яйце в бюрото си. Изхвърлено мигновено през прозореца, то експлодирало във въздуха, изкъртило няколко каси на прозорци и превърнало стъклата им на цепленки. Изобщо е пластичните бомби трябва да се действа бързо, види ли човек подобно яйце около себе си, не бива да се бави, а мигновено да го изхвърля в открито пространство. Аз не знаех какъв израз е бил изписан върху лицето на помощник-прокурора, когато е открил това нещо в чекмеджето си, но си мисля, че в първата секунда по лицето му ще да са се появили чувства на изумление и страх. Именно чувства на неопишимо изумление и на ужасен страх.

Дохожда ми наум този пример с помощник-прокурора, защото по лицето на Ливио Перети, който се спущаше стремглаво по стълбите, беше изписано само чувство на неопишимо изумление. Липсваше всякакъв страх. С лявата си ръка Ливио пазеше равновесие, като едва докосваше с пръсти облата червена рамка на перилата, а с дясната махаше предупредително, за да му се прави път. Всъщност от този предупредителен жест нямаше нужда, тъй като никой не се изкачваше насреща му. Той напразно махаше и ако някой го наблюдаваше отстрани, щеше много да се учуди. Искаше път, а пък нищо и никой не се препречваше на пътя му. Малкото ранни посетители се суетяха още около касата и гардероба, едни лъскаха обувките си на автомата, други доизпушваха цигарите си, а трети си избираха и купуваха цветни картички и каталози. Нагоре към залите в тая минута бяха се запътили най-много пет-шестима посетители от най-нетърпеливите. Тъй че Ливио Перети ръкомахаше и искаше път напразно, защото по стълбите в тия утринни минути нямаше никакво движение и не един и двама, а дори трима посетители можеха свободно да тичат нагоре и надолу, без да си пречат.

Като цъфна в преддверието, Ливио Перети хукна право към пазача Монтано, който беше застанал вече на обичайното си място, между стълбището за първия етаж и коридора, водещ за директорския кабинет. Марко Монтано беше на фигура представителен мъж, едър, плещест, а по лице изглеждаше или зъл, или добряк, в зависимост от това, дали човек го гледеше отстрани или анфас. Гледан отстрани, той имаше вид на жесток човек. Впечатлението идеше от орловия му нос, сякаш клюн на граблива птица, от долната му челюст, която беше подчертано издадена напред, като на булдог, и от перестия му посивял

мустак, литнал над устата му като ястребово крило. Но погледнато отпред, лицето му издаваше добродушие, склонност към отлежало вино и сладки приказки, уважение към следобедната дрямка и искрена привързаност към излъскания мундир. Отначало Ливио се стряскаше от него, а после се престаши, заприказва го, дори започна да си изпросва цигари. Марко Монтано го черпеше с удоволствие, предлагаше му да си вземе и за после, но Ливио се преструваше на засегнат и казваше, че за после е лесно, като излезе навън, ако не забрави, ще си купи половин дузина „Кент“ или „Марлборо“ и утре двамата ще пушат само от неговите цигари. Но той все забравяше и това близко „утре“ не беше настъпило, поне досега нито веднъж.

Ние отбелязахме вече как Ливио Перети налетя върху Монтано като вихър, но тук ще забавим мъничко действието, за да кажем още няколко думи за най-представителния от пазачите на музея „Боргезе“. Да, той беше най-представителният и с това май се изчерпваше най-главното. А най-главното за нашия човек започваше и свършваше между стените на музея. Оттатък тия стени се разиграваха какви ли не шумни събития, екстремисти взривяваха бомби, марксисти устройваха многолюдни демонстрации, лирата падаше стремглаво, бензинът и макароните неудържимо поскъпваха, но за Марко Монтано тия неща като че ли ставаха в някакъв друг свят. Той не искаше много да знае за тоя друг свят. В музея, слава богу, още не мятаха бомби, посетителите не устройваха протестни демонстрации; той не притежаваше кола, за да се безпокои от поскъпването на бензина. Цените на макароните и на другите вкусни неща за ядене скачаха непрекъснато нагоре, но това не забъркваше в душата му каша, защото Бойната и събитията бяха затрили семейството му и той беше останал сам и харчеше само за себе си. Затова заплатата му стигаше. Стигаше му за двете големи порции макарони (едната с месо, другата с доматиен сос), които изяждаше дневно, и за двете чаши добро вино, които изпиваше на обяд и на вечеря. Дори можеше да сложи настрана някоя и друга лира, ако го нямаше на света неговия непрокопсан племенник. Или по-точно — ако не вирееше в сърцето му една необяснима обич към въпросния пропаднал екземпляр. Негодникът дохождаше веднъж, два пъти в месеца и обираше с нахална и безмилостна ръка онова, което не беше похарчено за макарони и вино и разходвано за цигари „народен тип“. Дните, когато той пръкваше пред очите му, било в музея, или в

таванската му стаичка на улица „Санта Барбара“, бяха за Монтано едновременно и Рождество Христово, и Разпети петък. Друго особено събитие не се случваше в безметежното му битие. Неговият живот беше раздвоен и равен като работата на ония най-стари будилници, дето рядко някой поглежда, но които съвестно и почтено отмерват времето върху някой кухненски рафт.

— Сеньоре! — извика високо Ливио Перети. Той протегна ръце и опря длани върху широките рамене на Монтано. — Сеньоре!

— Света Богородице, какво ви стана? — учуди се безкрайно Монтано. — Какво ви стана, за бога? — повтори той, като се мъчеше да прочете във възбудените и пламнали очи на младежа причината за този небивал крос.

Миг, два Ливио Перети наистина имаше вид на ужасно разтревожен човек, на човек „не на себе си“, както се казва. В средните векове такива хора били изгаряни без много разпавии, защото се вярвало, че били „обсебени“ от зли и нечестиви духове. Ливио Перети имаше щастие, че тази история с него не се разиграваше през средните векове, пък и „обсебването“ му от нечестивите сили не продължи кой знае колко. Сякаш осъзнал изведнъж, че се държи непристойно (нали за такова държане някога изгаряли), той свали бързо ръцете си от раменете на Монтано, успокои донякъде лицето си и с глас, който странно не приличаше на оня, разтревожения, с който току-що викаше „Сеньоре!“, запита делово пазача дали господин директорът е дошъл.

Монтано се ококори удивен и само дето не ахна от изненада. Ето какъв необикновен бил тоя млад човек, на когото толкова често услужваше с цигари! Той можеше да говори спокойно, да гледа в същото време безумно, а на лицето си да изписва нещо средно между досада и страх. Какъв актьор! Като че ли в него бяха се вселили три човешки души и всяка показваше сега своето лице и малко искаше да знае за другите.

Не му идваше наум какъв тон да държи. Случвало се беше наистина да му услужва с цигари, значи, момчето беше сиромашко и нямаше какво толкова да се церемони с него. Да, но то имаше една академия зад гърба си все пак и в музея беше дошло да рисува с препоръки от големи хора Пък и нали избраниците на изкуствата бяха си извоювали правото да се държат всякак, младото лъвче не правеше

изключение и той, Монтано, прекарал целия си живот сред картини, трябваше да прояви и тоя път разбиране и такт.

Докато той обмисляше каква линия на поведение да избере, тия хора на изкуството, нали, и така нататък, младото лъвче се престори за миг на разсеяно и вместо да гледа него, отправи очи към коридора, откъдето започваше административната част.

— Господин директорът е тук — каза Монтано. И за да не стане някаква досадна грешка, побърза да го предупреди: — Но господин директорът приема посетители от 11 часа!

— Да! — възкликна Ливио Перети и без да обяснява по-подробно какво съдържание влага в това многозначно възклицание, имаше всякакви „да“ и техният брой никой не можеше да установи, той се извърна наляво и като издухан се понесе към устието на сводестия коридор. В самото това устие, облицовано с плочи от бял мрамор и украсено с два старинни бронзови канделабри, се открояваше двукрилата махагонова врата на директорския кабинет.

Монтано се опомни, когато Ливио Перети вече протягаше ръка към масивната бронзова дръжка. Той направи две колебливи крачки и се вцепени: Ливио Перети нахълта в кабинета на господин директора. Той влезе, без да чука, и грубо затръшна вратата подире си.

— Санта Мария! — възропта Монтано в душата си. — Така ли се влиза в директорски кабинет!

А Роберто Тоци, директорът, по това време закусваше. Тоя слаб и деликатен човек, с посребрени коси, озарено интелектуално лице и дълги и тънки пръсти на пианист беше разтворил върху бюрото елегантното си дипломатическо куфарче, изваждаше от едно найлоново пликче варени обелени картофи и лениво ядеше. Закуската на Роберто Тоци никога не беше се отличавала с някаква особена пищност, но тази заран тя изглеждаше недостойна и неприлична дори за пазачите на музея от трета категория. Сравнена със закуската на Монтано, пазач първа категория, тя беше направо жалка. Монтано изяждаше на закуска паница зелева чорба с колбаси и порция пържена лакерда, а в четвъртък и неделя прибавяше към това основно меню или сто грама жълто сирене, или четвърт печено пиле с картофи, един лукс, който непременно докарваше на масата и чаша червено вино. Какво да

се прави, Монтано беше чревоугодник и той не го криеше, понякога дори се вайкаше от тая си страст, защото знаеше, че угаждането с храна води до непоправими беди и на тоя, и на оня свят.

Така стояха работите с Монтано, а директорското равнище се извисяваше над тия работи поне с десет стъпала. Щом като пазачът закусваше толкова изобилно, редно беше директорската закуска да бъде направо разкошна. Разбира се, понятието за разкоша е многостепенно, някъде около деветата му стъпенка се редяха директорите от девета ръка, какъвто беше нашият професор по средновековно изкуство Роберто Тоци.

На блестящата улица „Венето“ се намираше ресторантът „Росини“, в тоя ресторант закусваха директорите от категорията на Роберто Тоци — музейни управители, театрали, прочути режисьори, директори на търговски къщи за кинкалерия и конфекция, средни търговци. В „Росини“ редовните клиенти получаваха по избор два типа закуски — английски тип или френски. И двата типа закуски бяха десетократно по-разкошни от закуската на пазача Монтано. Ако някой директор предпочиташе, да речем, английски тип закуска, той имаше в менюто си шунка, яйца, варено или печено пиле, бульон, баница плюс портокали, кафе и коняк, които винаги се изписваха „под линия“ като гарнитура към главното меню. На любителите на френски закуски лъсваха по масите половин дузина, че и повече, сребърни чайничета и миниатюрни купи — чайничета с чай, с мляко, с какао, с кафе, с вряла вода; купички с масло, със сметана, със сладко, с мед; чинийки с по няколко вида сирена, с пасти и бисквити; и на края пак неизбежните портокали, кафета и коняци.

Имаше време, когато професор Роберто Тоци се съобразяваше с йерархията и всяка заран се отбиваше в ресторант „Росини“ на улица „Венето“. Закусваше по директорски не защото беше лаком за баници и сметана или поради това, че сутрин му се пиеше коняк, а от приличие, от усърдие да показва „положение“, от страх, най-последно, да не остане по-назад от колегите си. Хранеше се разсеяно, защото вечер (когато не придружаваше някъде съпругата си) четеше ненаситно, лягаше си след полунощ и затова сутрин нямаше апетит. Излезеше ли от ресторанта, на часа забравяше какво беше ял — френски конфитюр или английски бекон.

Така вървяха нещата, докато през онази нещастна година всичко започна да се обърква поради петролната криза: парите поевтиняха, а цените на стоките захванаха неудържимо да се възкачват, един алпинизъм, от който на обикновените хора се завиваше свят; не се виждаше дъното на бездната, която зееше пред тях.

Заплатата на Роберто Тоци, макар да си оставаше същата, взе да не стига, а той имаше млада жена, която харчеше с широка ръка, и син от първия си брак, който уж работеше нещо в Милано, но всяко петнадесето число пристигаше със самолет в Рим, за да иска пари. Роберто Тоци, който вече надхвърляше петдесетте, не можеше да отказва парите, които жена му искаше всеки ден или през ден, той не намираще начин и на сина си да отказва, защото носеше неговото име и му напомняше за едничкото добро време, което беше преживял в радост — студентските години. Понеже младата съпруга посрещаше с трагично недоумение и най-деликатния намек за икономии, Роберто Тоци се видя принуден да кастри личния си бюджет. Започна да пести от ризите, вратовръзките и одеколоните и най на края стигна до книгите по изкуството и до списанията. Като престана да купува нови книги и списания, той имаше чувство, че спуска кепенците и затваря прозорците на стаята, в която работеше. Но за тази стая съпругата въобще не искаше да знае, а синът беше на мнение да ѝ се тури незабавно ключът. Само болни хора се занимавали днес с изкуствознание, казваше той. От близките си Роберто Тоци не можеше да очаква милост и съчувствие, а външният свят си имаше достатъчно свои грижи, за да се занимава с неговите.

Шибана от инфлацията, лирата се търкаляше по нанадолницето, цените препускаха, човек трябваше да сложи ръка над очите си, за да ги улови с поглед, толкова бяха отишли надалеч. Те препускаха като подгонени коне. Преди една година за цял обед при „Росини“ се заплащаше толкова, колкото сега струваше една закуска. Сега заплатите се топяха по-бърже от късния сняг, дори по-висши чиновници бяха принудени да стягат коланите. Някои директори престанаха да посещават „Росини“, особено ония, от културните учреждения, по-дребните. Надойдоха, разбира се, други, но между тях като по правило не се срещаха хора на изкуството.

Някои казваха, че кризата заличавала старите навици у хората и изписвала нови. Кой знае! По за вярване е, че хората започнаха да се

приспособяват към особеностите на кризата, нали все пак трябваше да живеят някак. Вместо да закусва в „Росини“ на улица „Венето“ професор Роберто Тоци постепенно привикна да се храни на работното си място. Прислужничката приготвяваше два сандвича с масло и колбаси, наливаше в един малък термос кафе, а професорът слагаше тия неща в елегантното си дипломатическо куфарче и поемаше бавно към „Боргезе“. Кой би могъл да се усъмни, че тоя важен човек, облечен в строго черно пардесю и с кожени ръкавици на ръцете си, не носи в куфарчето си например ценни книжа или секретни и държавни документи?

Той пристигаше в музея с мрачна маска на лицето си, заповядваше на Монтано да не пуска никого при него, разтваряше скъпия си несесер и започваше унило да яде.

В навечерието на тая мрачна утрин, с която започна нашият разказ, Роберто Тоци и госпожа Тоци ходиха с приятели на кино, после госпожа Тоци, която продължаваше упорито и лекомислено да живее с навиците си отпреди кризата, пожела да отидат на бар. Там пиха джин и госпожа Тоци и господин Умберто танцуваха. Господин Умберто, помлад колега на Роберто Тоци, беше назначен наскоро за експерт по художествени предмети при Банка Комерчияле. Тази длъжност носеше добри пари и затова Умберто беше в превъзходно настроение. А самият Роберто Тоци тая същата вечер се бореше отчаяно с досадата си, тя го тровеше стократно повече от гъстия тютюнев дим и от неистовите писъци на джазовите инструменти. Там, на естрадата, сякаш някой гъделичкаше саксофона и колеше тромпета.

На връщане не пророни нито дума, а когато се прибраха в къщи, отказа да пие чай и мълчаливо отпрати с ръка момичето, което му носеше горещи, току-що сварени макарони. Запали настолната лампа в кабинета си, отвори книга, но не прочете нито ред от нея, макар да стоя над книгата повече от час. Когато се примъкна в леглото, жена му вече спеше. Тя беше танкувала прекалено много с оня тип, който от изкуствовед беше се превърнал — в името на някакви си нищожни гешефти — в търговски експерт. Ето колко струваха младите. За да надвие безсъницата си, започна да скандира наум стихове от „Георгиевите“ на Виргилий, но си спомни, че не беше оставил пари на

момичето да купи масло и колбаси за сутрешните сандвичи. Спокойното и здраво дишане на жена му започна да го дразни. Младите продаваха съвестта си за пари, е добре, това беше грозно, но как наистина може да се свързват двата края само с една заплата на изкуствовед? Във всеки случай той няма да стъпи вече в онова проклето заведение, където тропетът пищеше като заклан. Издърпа покривката над главата си и с измъчваща тъга завидя на хората, които бяха живели през простите пасторални някогашни времена. Но той беше в лошо настроение и заспивайки, си каза, че такива времена не е имало всъщност никога.

На сутринта сложи няколко мизерни картофа в дипломатическото си куфарче и с чувство на ранен боец тръгна за работа. Но по улиците вървеше гордо, както подобаваше на един потомък, макар и далечен, на непреклонния Кориолан.

Така през това малко, но необходимо въведение ние стигнахме до момента, когато Ливио Перети се втурва вулгарно в кабинета му и го заварва на самото място да яде унило варени картофи.

Заварен в това уничително положение, да яде картофи върху разкошното си бюро стил „ампир“, в още по-разкошния си кабинет, с кокетни столове стил „рококо“ около стените, той промени три пъти цвета на лицето си за по-малко от една минута. Най-напред то почервения, после пожълтя, сетне отново почервения. Може би Роберто Тоци беше изпитал същите чувства, каквито изпитва една омъжена жена, когато я заварват прегърната от своя любовник. В тия чувства има срам, страх и безнадеждна жал за изгубеното завинаги достойнство.

Разбира се, яденето на картофи дори в музея „Боргезе“ не е толкова чак падение, каквото е например прелюбодействието, и ако Роберто Тоци беше син на каменар или син на банкиер, той нямаше да се смути никак. Напротив, вероятно щеше да се ухили и да намигне: „Виждате ли ме, че пет пари не давам!“ Но той беше син на среден чиновник, цял живот съблюдавал педантично катехизиса на дребния буржоа. Затова се смути и ако имаше по-слабо сърце, непременно щеше да получи инфаркт.

Но нещастията бяха само започнали, със загубено достойнство все можеше да се преживее. Малко ли министри, обявени от общественото мнение за гешефтари, продължаваха да си министерствуват по живо и по здраво? Те нямаха достойнство, но още си седяха в кабинетите, подписваха държавни книжа и на оперни премиери седяха в ложите си като агнеци божи. Другият удар беше много по-страшен, той му взе всичкия въздух и направо го изпрати на тепиха в нокаут.

— Сеньор! — извика Ливио Перети. — Бийте тревога! Кореджовата „Даная“ е открадната! Някой е снел „Даная“ от рамката и на нейно място е поставил моето жалко и недовършено копие! За бога, сеньор, не се бавете, може би крадецът се мотае още из коридорите!

Ливио Перети стоеше долепен до вратата и сякаш не смееше да направи нито крачка напред. Той дори не забеляза, че Роберто Тоци държеше в ръката си обелен картоф.

В първия миг Роберто Тоци изпусна картофа, който държеше. После машинално затвори куфарчето, като не сваляше изумените си очи от неканения гост. Лицето му стана от червено на жълто и две опустошителни вълни преминаха през душата му, ужасните чувства на срам и съкрушено достойнство. Срамът го пареше, а съкрушеното му достойнство се сриваше с трясъци и сред прахоляци, сгромолясваше се сякаш десететажен дом.

— За бога, сеньор, не се бавете! Откраднат е един Кореджо! — извиси глас Ливио Перети и повдигна ръце към тавана, като че ли крадецът беше се скрил там, помежду кристалите и висулките на огромния полилей.

Сега през душата на професора премина третата вълна, вълната на страха, затова лицето му стана отново жълто. Тази вълна беше най-огромна и най-страшна, една същинска цунами в сравнение с предишните две. Онези двете го правеха смешен и жалък, а тази го изхвърляше направо на улицата като парцал. Кой щеше да му прости един откраднат Кореджо? Уволнението от службата беше най-малкото, което можеше да го сполети!

— Господине! — прошепна той с устни, които бяха започнали да побеляват, а скоро щяха и да се напукат, — господине, вие сериозно ли говорите, или си правите една лоша шега? — И още докато произнасяше тия думи, той вече чувствуваше колко са престорени и

несъстоятелни. Той познаваше младежа, който стоеше срещу него, и отлично съзнаваше в себе си, че тъкмо от него не може и не бива да очаква никакви лоши шеги. Той му беше препоръчан с писмо от самия Пиетро Фалконе, кандидат за кмет на Рим в предстоящите избори, прочут изкуствовед, човек, достоен за най-високо уважение, макар че беше комунист. Немислимо беше Пиетро Фалконе да му препоръчва някакъв мръсник, да се застъпва за човек, способен да го изложи. В „Боргезе“ обикновено не пускаха рисувачи и ако за Ливио Перети беше направено изключение, дължеше се изключително на Пиетро Фалконе, на неговия авторитет. Не, младежът не лъжеше и той напразно се опитваше да скрие главата си по щраусовски, да се укрие от истината само затова, че за него тя беше равнозначна на една житейска катастрофа.

— Аз ви казвам това, което съм видял със собствените си очи — каза Ливио Перети и на свой ред силно почервеня. — Ако не ми вярвате, моля! — Той решително протегна ръка към вратата, но в същия миг тя беше отворена с тласък отвън и на прага ѝ застанаха пазачът Монтано и помощник-началникът на охраната Карло Колона. Помощникът беше млад човек, северен тип, с продълговато лице и светли очи. Костюмът му беше шик, но повече отиваше за някаква ездитна школа, за учител по стипълчейз.

Преди Роберто Тоци да отвори уста, за да даде някакво нареждане, Карло Колона протегна ръка, улови Ливио за ревера на кадифената му дреха и с все сила го дръпна назад.

— Тебе кой ти позволи да влизаш? — изрева той с неочаквано пътен баритон.

Двете копчета на дрехата се изтърколиха на пода.

Ливио се изплъзна като змиорка от ръката му и вече се готвеше да отвърне на обидата с юмрук, но Монтано се намеси на часа и въдвори временен ред.

— Господа! — изправи се Роберто Тоци, пребледнял и възмутен. Кой знае защо, помощникът по охраната будеше в душата му недобри чувства, действуваше му някак си „алергично“, както аспириинът например, който по неведоми пътища дразнеше носа му и го караше неистово да киха. Ама че помощник! Откъде се взе у него тоя вид на нахалник със самочувствие на прелъстител на слугини, на професионален „годеник“, който се подвизава в най-западналите

градчета на Юга! — Господа! — повтори той с чувство на омерзение в гласа си. — Моля ви да се държите прилично. Моментът е трагичен. Неизвестен злосторник е снел Кореджовата „Даная“ от рамката ѝ и е поставил на нейно място копие, което тоя млад художник рисува на същото място. Вие знаете това.

— Хм! — поклати многозначително глава Карло Колона.

Ливио Перети настръхна от това коварно „хм“ и стисна тутакси юмруци, но Роберто Тоци повдигна властно ръка.

— Моля! — Гласът му беше наистина строг. Той изгледа смръщено помощника по охраната и нервно помръдна с дясното си рамо, една остра спазма го беше стрелнала като електрически ток. — Понеже господин Савели отсъства — изпъшка той, — вие трябва да вземете нещата в ръцете си. Заповядвам ви да действувате съгласно инструкция номер едно!

Тридесетина секунди подир този разговор галерията затвори вратите си и посетителите за велико свое изумление останаха заключени. Ливио Перети направи опит да се измъкне, но двамата портиери го уловиха за шията и доста грубо му обясниха, че трябва да почака малко. Той започна да проклина и да ругае, но не постигна нищо.

В девет часа и тридесет минути пристигна полицията.

Колкото по-дълбоко се спускаше кризата и растеше скъпотията, толкова се множеше и престъпността, а в тази обширна и неизбродна област започна да разцъфтява един модерен жанр — грабежът на картини, но не какви да е, а прочути картини от епохата на ранния и високия Ренесанс. Крадеше се предимно от църкви, само в Рим имаше повече от десетина, които притежаваха шедьоври и от двата периода; грабежа се произведения от малки музеи, от някогашни дворци и замъци, от манастири, от параклиси. Крадеше се напористо и със замах. Но обири в галерии, каквато беше „Боргезе“, или в музеи от ранга на Капитолийския ставаха много рядко и когато все пак ставаха, държавата в лицето на поредното си правителство изведнъж се оказваше в положението на човек, заварен в неприлично положение. С вълнение, достойно, за някогашната Комедия дел'арте, държавата прочувствено се питаше „Накъде вървим?“ и „Докъде ще стигнем?“ и

вече с тон от по-новата драматургия категорично заповядваше на поредното си правителство да открие незабавно крадците и да върне задигнатите картини на старите им места.

Но правителството, поредното, естествено тайно се радваше на шумотевницата, която вдигаха сред обществото тия дръзки обири на картини. „По-добре шумотевница заради откраднати картини — казваше си правителството, — отколкото скандали във връзка с подкупени от «Локхийд» генерали и министри!“ А някои от управляващите господа откровено предпочитаха да изчезва всеки ден по една Сикстинска капела или в краен случай по няколко Микеланджело, Рафаел, Леонардо, Тициан...

За нещастие на тия господа открадването на „Даная“ надхвърли границите на всякакво приличие — обирът беше извършен в една от най-големите и обичани галерии в Рим и възмуцението на обществеността този път се изкачи до връхната си точка. Вместо да се превърне в спасителна димна завеса, кражбата в „Боргезе“ като че ли показва правителството разсъблечено до голо и милиони хора видяха, че мнозина от управниците са наистина помпеевци и цезари, но само в случаите, когато работите опираха до собствените им интереси.

На всичко отгоре скандалът „Боргезе“ избухна в един крайно нажежен за правителството момент — след два дни щяха да се произвеждат общински избори. Само след два дни римските граждани щяха да гласуват за нов кмет.

Ние току-що казахме, че скандалът „Боргезе“ избухна в нажежен за управляващата коалиция момент. По-точно и по-отговарящо на истината ще бъде, ако кажем, че моментът беше нажежен до червено. Защото срещу кандидата на дясната коалиция стоеше кандидатът на комунистите Пиетро Фалконе. А Пиетро Фалконе, професор по средновековно изкуство, беше един от най-обичаните и уважавани хора в Рим.

И тъй, скандалът „Боргезе“, който изобличи правителството в некадърност да пази обществения ред (и обществената собственост), се яви като естествен съюзник на Фалконе. При създадената обстановка правителството можеше да се спаси само по един начин — да разкрие крадците до събота следобед и да върне „Даная“ на предишното ѝ място. Само по този начин то щеше да отстрани от

театъра на военните действия естествения съюзник на Фалконе. Но тъкмо това беше най-трудното.

В десет часа министър-председателят повика в кабинета си министъра на вътрешните работи и деликатно го попита какво мисли за бъдещата си политическа кариера, ако похитителите на „Даная“ не бъдат арестувани в продължение на три дни. В десет часа и десет минути министърът на вътрешните работи лично нареди на директора на полицията да се яви незабавно в кабинета му. Когато този се яви, министърът деликатно му напомни, че връзките му с някои мафиози веднага ще излязат на бял свят, ако до три дни не постави зад решетката похитителите на Кореджовата „Даная“. Директорът още докато летеше със своята алфа-ромео към управлението, повика по радиото инспектора Феликс Чигола, нареди му да вдигне групата си на крак и да го чака в пълна оперативна готовност пред директорския му кабинет. В десет часа и тридесет минути директорът каза на Феликс Чигола, че той, Феликс Чигола, държи в ръцете си честта на Италия и съдбата на правителството. После той му каза по-тихо и с поверителен глас, че ако все пак не успее за три дни — включително днешния ден — да види сметката на ония типове, нека да има пред вид, че заради връзките му с мафиозите, за което има на съответно място черно на бяло, нека да има пред вид, че и на неговата житейска сметка непременно ще бъде теглена черта.

И тъй в десет часа и тридесет и пет минути Феликс Чигола, силно смутен за бъдещето си, стремително се носеше с вертолет към прочутия филиал „Боргезе“.

Може би читателят ще иска да чуе няколко уводни думи за човека, в чиито ръце беше поставена честта на Италия и съдбините на коалиционното правителство — християндемократи и социалдемократи? Е, добре, тоя човек беше на петдесет години, боят му надминаваше средна височина, но тежеше само шестдесет килограма и хората обикновено мислеха, че е болен ако не от охтика, то сигурно от гръдна жаба или рак. А той беше боледувал през живота си само от дребна шарка, и то доста отдавна, като шестгодишно момче.

Беше му провървяло. На петдесет години, повишен в чин старши инспектор и повярвал всецяло в звездата си, той си купи апартамент на

„Виа дел Корсо“ и старинна къщичка с градинка в Тосканела, близо до Санта Мария Маджоре, и окончателно реши, че най-после трябва да се ожени. Кандидатки имаше, оставаше да се потруди по селекцията, но ето че облак загули звездата му — някакви типове бяха откраднали Кореджовата „Даная“, и то само три дни преди изборите за нов римски кмет...

Феликс Чигола беше човек с логично мислене, затова въображението му беше бедно, но след краткия разговор с директора ето че го осени една богата и щедра фантазия Започна да му се привижда, сякаш сънуваше, че разкошният апартамент на „Виа дел Корсо“ и старинната къщичка до Санта Мария Маджоре с двете пинии на двора, апартаментът и старото кметство на Тосканела, значи, напускат местата си и се възнасят като въздушни замъци към нежносиньото небе над Рим Ако похитителите на „Даная“ бяха мафиози и той туреше отгоре им ръка — сбогом на връзките с ония, а може би и един заблуден куршум в тила! Ако пък не туреше отгоре им ръка и си затвореше очите, та по живо и по здраво да изнесат зад граница Кореджовата идиотка — тогава пък директорът щеше да му тегли чертата, като го представи на *ония* за разкрит човек, тоест за „изиграна“ карта... На един и на двама ли инспектори преди него беше измайсторявал подобна мръсна игра! И мафиозите щяха да му повярват без друго, защото, ако той, Чигола, поддържаше тайни връзки с дребното им началство, то директорът си устройваше пищни срещи със самите им каиди, с най-главните!

В тая безпросветна мъгла светеше една-единствена надежда като спасителна свещица — че похитителите нямат връзка с мафията, че те са едни свои и международни бандити, които действуват по лично усмотрение и на своя отговорност. „Мамините!“ — облизваше Чигола напуканите си устни и святкаше злобно с жълтеникавите си котешки очи.

В десет часа и четиридесет минути вертолетът с Феликс Чигола и с групата му се приземи пред главния вход. Близо до парадното стълбище, но на отсрещната страна беше гарирана патрулната кола на полицейския участък. Тя беше пристигнала в девет часа и тридесет минути — само пет минути след като Карло Колона беше обявил тревога.

В очакване на началството, което по нареждане на главното началство щеше да се заеме с разследването, началникът на полицейския участък постави постове пред двата входа — парадния и служебния — и се зае с посетителите, те бяха петнадесетина души. Двама полицаи проверяваха учтиво дали някой не крие картината под палтото си. Тази операция беше излишна, разбира се, защото само платното на „Даная“ — почти два метра дълго и повече от един метър и половина широко — не можеше по никакъв начин да се скрие дори под пелерина.

Още от самото начало на проверката Ливио Перети се нареди между първите, но Карло Колона, който не го изпускаше от очи, прошепна няколко думи в ухото на началника и тоя тутакси го дръпна настрана.

— Но с какво право, дявол да ви вземе! — побесня от яд младият художник. — Защо ма другите посетители позволявате да се измитат, а мене задържате? Защото тези господа са облечени в скъпи дрехи, а моите са сиромашки, затова ли?

— Не затова — каза полицейският. — Ние не държим на облеклото.

— Не държете! За вас всеки бедно облечен човек е възможен престъпник!

— Господине — повиши глас полицейският. — Имайте търпение, ще дойде и вашият ред. Защо нервничите?

— Как да не нервнича? Аз пръв забелязах кражбата и пръв вдигнах тревога! А вие? Вместо да ми благодарите, не ме пуцате да си ходя. Дявол знае за какво!

— Ясно е за какво! — каза полицейският и многозначително поклати глава. Вие сте първият свидетел. Не знаете ли правилото?

Ливио Перети сигурно знаеше правилото, но се правеше на паднал от небето по тоя въпрос и полицейският началник си каза наум, че той или се преструва, или наистина е пълен глупак.

Минута, две след като и последният посетител напусна с облекчение галерията и „Даная“ не се оказа никому на кръста, и Ливио Перети продължаваше да негодува, задето първият свидетел трябва да бъде задържан под стража и разпитван, Феликс Чигола и хората му вече се изкачваха по стълбите на парадния вход.

Техническите специалисти от бригадата започнаха работата си. Чигола се разположи в кабинета на Роберто Тоци и заповяда на радистите да го свържат със службите от управлението. Поставиха микрофон. Първият му въпрос се отнасяше до началника на охраната.

— Къде е вашият началник по сигурността? — запита той директора Роберто Тоци, като смръщено гледаше унилото му лице. „Гледай го ти, гъсока му с гъсок! — мислеше в себе си той и дори се ядосваше. — Глътнал си езика! И защо, моля? Задето в най-лошия случай ще го понижат с една категория. Голямо чудо! А какво да правя аз, дете съм заложил главата си в тази работа?“ — Той не можеше да понася мекушави хора и когато влизаше по необходимост в досег с разни жалки робертовци като тоя, имаше усещането, че нещо ледено студено и гадно се разхожда по гърба му. — Къде е вашият човек по сигурността? — повтори го и помръдна зиморничаво с рамене.

Освен Роберто Тоци в кабинета присъствуваше и помощникът Карло Колона. Той се беше вмъкнал вътре, без някой да го е викал, седнал беше в едно от креслата, без някой да го е канил, преметнал беше крак върху крак и важно гледаше напред си, сякаш заместваше в момента самия генерален директор на галерията „Боргезе“.

— Нашият началник — побърза да изпревари директора си Карло Колона, — сеньор Чезаре Савели, замина вчера в 13 часа за Санта Ана. Ако не му се случи нещо непредвидено, той непременно ще се завърне днес преди обед.

„Ей такъв нагъл тип като тоя, такъв мръсник ще ми изпрати куршум в тила!“ — помисли Чигола. Той се обърна към Роберто Тоци:

— На вас известно ли е, сеньор, че Чезаре Савели не е на работа?

— Аз лично му разреших да отсъства! — отговори малко обидено Роберто Тоци.

— А освен вас двамата — Чигола кимна към Карло Колона, без да го удостои с поглед, — освен вас двамата, кой друг от персонала на галерията знае, че Чезаре Савели отсъства от Рим?

Роберто Тоци повдигна рамене. Само това му липсваше — да разпитва портиерите и пазачите какво знаят и какво не знаят!

— Още вчера по обед всички знаеха, че сеньор Савели ще замине нанякъде! — Карло Колона разпери ръце, с което искаше да покаже, че в това няма и не може да има нищо необикновено. — На всички беше

известно, че сеньор Савели заминава за ден и половина и че докато отсъства, ще го замества аз!

— Тъй! — каза Чигола. — Е, добре, а кой даде гласност на новината, че сеньор Савели ще замине?

Роберто Тоци отново повдигна рамене, този път с още по-голямо отегчение, а Карло Колона погледна разсеяно някое време ноктите на ръцете си, после каза:

— Господин Савели ме помоли да му купя билет от агенцията, дето е на „Виа Квиринале“. Така разбрах, че той ще замине за Санта Ана. А кой е разгласил тази работа между другите, това за съжаление не ми е известно. Много е възможно сам сеньор Савели да е споменал пред някого от нашите хора, че заминава. В края на краищата аз не виждам нищо лошо в това.

— Да знаете дали сеньор Савели е заминавал и друг път за Санта Ана?

— Това ще ви каже сам сеньор Савели — каза важно Карло Колона. Той погледна часовника си и допълни. — Влак откъм Санта Ана има в единадесет и тридесет.

— Вие сте прав! — кимна Чигола, като също погледна часовника си. После повдигна слушалката на радиотелефона и заповяда на невидимия си сътрудник:

— Да се провери в Санта Ана кога е пристигнал там сеньор Чезаре Савели и кога същият е тръгнал обратно за Рим.

Карло Колона, както беше вперил очи в слушалката, неочаквано и като че ли изведнъж стана някак по-малък в креслото си, а може би креслото неочаквано и като че ли изведнъж беше станало по-високо и по-масивно.

— Той лично ме увери, че днес до обед ще се завърне! — каза тихо Роберто Тоци.

— Щом ви е уверил, значи ще се върне! — усмихна се едва-едва Феликс Чигола. Понеже устните му бяха съвсем тънки и прави и почти не съществуваха, то и усмивката му беше съвършено безлична и не означаваше нищо. — Имам един последен въпрос — каза той. — Нали картината е изчезнала вчера, след затварянето, тоест след шестнадесет часа?

— Вчера до шестнадесет часа — отговори Карло Колона чинно — истинската картина беше в рамката си. Аз минах покрай тази

картина някъде около шестнадесет без четвърт. Онова типче Ливио Перети рисуваше и картината беше на мястото си. Това биха могли да потвърдят и други хора.

— Накратко — заключи Чигола, — картината е била открадната между четири часа вчера следобед и девет часа тази сутрин. Бих ви помолил да ми кажете кои от вашите служители са били в сградата между тия часове?

— Господи! — загуби цвета на лицето си Роберто Тоци. — Нима вие, господине, се съмнявате в нашите служители?

— Аз само питам, сеньор, нищо повече! — усмихна се с безжизнената си усмивка Чигола. — Само питам! — повтори той.

— Е, щом като питате, господине, ние ще ви отговорим! — като че ли възвърна предишната си самоувереност Карло Колона. — Между шестнадесет часа вчера и девет часа тази сутрин в галерията са били — първо — двамата портиери Августино и Лоренцо. Те са се сменявали от дежурство всеки осем часа. От шестнадесет часа следобед до дванадесет часа през нощта дежурен е бил Августино. От дванадесет часа през нощта до осем часа сутринта дежурен е бил портиерът Лоренцо. Сега е дежурен Августино. Толкова за портиерите. За през нощта ние имаме двама пазачи, които също се сменят на всеки осем часа. От четири часа през деня до дванадесет часа през нощта дежурен е бил пазачът Марко Монтано. От дванадесет часа през нощта до осем часа тази сутрин дежурен е бил пазачът Федерико Нобиле. При нас работят, но само през деня, още двама пазачи, една касиерка и един гардеробиер. Дневните пазачи, касиерката и гардеробиерът пристигат около девет часа сутринта и си отиват малко след четири часа следобед. Те са дневна смяна и както разбрах, не ви интересуват. През часовете, които ви интересуват, между шест часа и осем часа сутринта, в сградата са били четири чистачки за почистване на помещенията. Тия четири чистачки са били посрещнати и изпратени от пазача Федерико Нобиле. И тъй, сеньор, като изключим чистачките, в сградата са дежурили четирима души: портиерът Августино и пазачът Монтано — от четири часа следобед до дванадесет часа през нощта; портиерът Лоренцо и пазачът Федерико — от дванадесет часа през нощта до осем часа сутринта; портиерът Августино и пазачът Монтано — от осем часа до девет часа тази сутрин.

— А някой човек да е идвал отвън? — попита Чигола.

Карло Колона мълча някое време.

— Не зная дали това може да се нарече „идване“ — каза колебливо той. — Става дума, сеньор, за племенничката на Цезаре Савели. Понеже в къщи са притеснени, тя дохожда понякога в кабинета му да учи. Студентка е по право, втора година. Казва се Луиза Ченчи.

— Е? — попита Чигола.

— Нищо — каза Карло Колона. — Тя пристигна вчера няколко минути преди шестнадесет часа, а кога си е отишла — това може да ви съобщи пазачът Марко Монтано.

— Къде живее тази Луиза Ченчи? — попита Чигола.

— Луиза Ченчи живее на „Виа Кола ди Риенцо“ №170, близо до Пиаца Кавур. Майка ѝ, Витория Ченчи, е сестра на сеньор Цезаре Савели.

Феликс Чигола повдигна слушалката.

— Доведете ми веднага Луиза Ченчи — заповяда тон на невидимия си сътрудник. Живее на „Виа Кола ди Риенцо“ №170, близо до Пиаца Кавур.

Роберто Тоци, който до тоя момент почти не взимаше участие в разговора, погледна намръщено помощника. И с твърд тон, който никак не отговаряше на унилото му изражение, рече:

— Ти си един лош човек, Карло Колона! Защо месиш момичето в тия долни работи? — Той се извърна към Чигола и допълни: — Тя е почтена девойка, господин инспекторе, дъщеря е на скромно, но уважавано семейство.

Карло Колона се прокашля демонстративно, а Чигола опря пръст на челото си и каза:

— Сякаш си спомням нещо!... Ченчи!... Енрико Ченчи, разбира се!

— Енрико Ченчи е баща ѝ — побърза да му обясни Роберто Тоци. — Много способен журналист и публицист, убит за съжаление преди две години от ултрадесни елементи.

— Енрико Ченчи беше отявлен комунист! — обади се със злобливи нотки в гласа си Карло Колона.

— Да, да, спомних си! — каза с явно удовлетворение Чигола. И възкликна с момчешки ентузиазъм. — Аз помня, господа, около петдесетина убийства от буква „А“ до буква „С“!

След тая мимолетна радост, доставена от будната му памет, той отново потъна в грижите си. А те не бяха обикновени, защото далеч не всяка кражба на знаменити картини съвпаднаше с избори за нов кмет на Рим.

Подир тия уводни разговори Феликс Чигола пожела да разгледа галерията.

Ние ще опишем галерията с оглед на събитията, за които разказваме, а за безсмъртните картини и скулптури от великите майстори на Ренесанса читателят ще намери и описания, и репродукции в десетките книги, посветени на този изключителен и щедър период от културната история на човечеството. Пък и не е почтено, струва ми се, да вземаме думата по въпроси, за които не сме достатъчно подготвени. На времето художникът Апел добре го е казал: „Sutor, ne supra crepidam!“ — „Обущарю, не критикувай картината погоре от обувката!“

И тъй, външните парадни стълби въвеждат в преддверие с павилион и гардероб отляво и с масивни дъбови врати за портиерската стая — отдясно. Шест стъпала по-високо две летящи врати откриват широк вестибюл с мраморен под и колонади. В дъното на този вестибюл се виждат два входа — левият е за двете експозиционни зали, а десният открива коридор за стаите на администрацията. Първата стая — това е тържественият кабинет на директора Роберто Тоци. Втората стая е на помощника Карло Колона, а третата, която е най-близо до служебния вход, служи за кабинет на началника Чезаре Савели. Запомнете добре това, че тази именно стая е най-близо до служебния вход. Срещу служебния вход има скамейка. Следва помещение, където прислугата държи инвентара си, а още по-нататък са тоалетните, мъжка и женска.

Сега да се върнем отново във вестибюла с мраморните колонади. Една широка стълба от бял мрамор води за горния етаж. Тя започва елипсообразно между двата входа и след десет стъпала се разклонява нагоре в лява и дясна посока. На мястото, където тази стълба се разклоняваше, има площадка, украсена с две дорийски колони. Тук е поставено, долепено до мрамора на насрещната стена, ниско канапе с позлатени крака.

Двата ръкава на стълбата водят до експозиционните зали на горния етаж. Едната зала е отляво, другата е отдясно. Сега обърнете

отново внимание и запомнете: в дъното на залата отдясно има врата. През нея се влиза в антре, откъдето започва една дървена стълба. Тя води за тавана. Таванът служи за склад на картини, рамки, постаменти, пособия за окачване и стабилизиране на картините, осветителни тела, прожектори и т.н. Това е огромно помещение, лабиринт, с тезгяхи за работа, със санитарни сервиси, с кръгли прозорчета като илюминатори, през които се вижда част от Пиаца Навона със скулптурната група от централния фонтан.

В четирите просторни експозиционни зали са подредени около двеста картини. Сред тях има творби от Рафаел, Тициан, Веронезе, Кореджо — гениите на Чинкучентото, — картини от представителите на ранните зари на барока, сред които блести, разбира се, Караваджо. Нае ни интересува специално Кореджовата „Даная“. Тя е изложена в горния десен салон, надясно от центъра, където греят „Трите грации“ на Тициан. По времето, за което разказваме, срещу картината можеше да се види статив, доста олющен и не за пред хората, върху който Ливио Перети беше опънал платното си, за да рисува Даная. Стативът, палитрите, сандъчето с боите, самият Ливио Перети в изтъркания си костюм от кадифе, загубили отдавна цвета си — това като че ли чуждееше някак много странно на тържественото лъчение, което се носеше от картините, особено от Караваджовата „Кошница с плодове“.

Сега, когато Феликс Чигола приближаваше залата, придружен от помощника си Карло Колона, надясно от Тициановите грации вече не грееше Кореджовата „Даная“, върху масивната рамка беше небрежно окачено платното на Перети. Копието не беше още завършено, амурчето, което смъкваше покривалото на Даная, беше означено само с контури, самата царска дъщеря нямаше още коси, а пищните ѝ гърди бяха само отбелязани с по един празен кръг. Все пак, който разбираше от живопис, щеше да почувствува, че копието обещава да стане добро, то имаше качества, младият човек като че ли беше отгатнал магията, която раждаше контрастът между светлото и тъмнината. Но, тъй или иначе, впечатлението, което предизвикваше това платно, съседстващо с един Тициан и един Веронезе, беше потресаващо.

Феликс Чигола не се спря нито пред една картина, не погледна нито едно платно, той минаваше сякаш покрай рамки, които не съдържаха нищо. Той се интересува от разположението на залите, проявяваше любопитство към тоалетните, коридорите, стълбищата.

Когато стигна до „Даная“, специалистите още снимаха следи от стъпки и пръсти. Като видя повесеното платно на Перети на мястото на Кореджовата „Даная“, Чигола за пръв път се усмихна. „Шегаджия!“ — рече той по адрес на злосторника.

Той обходи таванското помещение, погледна към „Виа дел Корсо“ през един от прозорците и въздъхна. Времето течеше наистина „безжалостно“. До изборите оставаха броени часове...

Когато се завърна в директорския кабинет, Роберто Тоци мълчаливо му подаде току-що приета радио-телефонограма от Центъра. Съобщаваха му, че Чезаре Савели вчера е пристигнал в Санта Ана към 14,30 ч. и е отседнал в хотел „Република“. Тази заран същият е отпътувал обратно за Рим с влака, който тръгва от Санта Ана в единадесет часа. Чигола прочете на глас съобщението и поклати доволно глава.

— Колкото по-малко заподозрени, толкова по-добре за следствието! — обясни той. — Вашият Чезаре Савели има доказано алиби, установила го е полицията на Санта Ана, следователно той е вън от играта. Но останалите ще отговарят на общо основание!

— Какво искате да кажете, господине? — пребледня Роберто Тоци.

— О, сеньор! — усмихна се отегчено Чигола — Тази мярка не се отнася за вас. Поне засега вие сте също вън от играта, а мисля, че няма да ни потрябвате и за в бъдеще. Вие можете да идвате, когато искате, и да си отивате, когато пожелаете. Временно ние ще използваме, с ваше позволение — той пак се усмихна отегчено, — кабинета ви за следствена камера. Следствието ще продължи най-късно до събота и ще приключи в тринадесет часа. През това време галерията ще бъде затворена, а присъстващите в момента — без вас, разбира се! — заедно с госпожица Луиза Ченчи, която очакваме, ще останат по местата си, тоест в галерията. Ще се постарая да осигуря на всички комфортни условия и питателна храна. — Устните му се свиха и по опънатото му лице премина тръпка, но не можеше да се разбере дали това беше гримаса, зад която се криеше вътрешно удовлетворение, или беше просто израз на нервно напрежение: досега нито една кражба на ценни картини не беше разкрита за някакви си три дни!

— Вие сериозно ли сте решили и мен да задържите, или се шегувате? — попита Карло Колона, като държеше ръцете си зад гърба,

за да не се издаде, че треперят.

— Сега аз ще задавам въпросите, господинчо, а ти само ще отговаряш! — изръмжа сякаш Чигола и в яносините му очи блеснаха зли, моравожълти огънчета. Натрапчивата мисъл, че ей такъв негодяй като този зализан слугински любовник те забие куршуми в тила му, не го оставяше на мира. — Марш навън! — повторно изръмжа той. — Когато ти дойде редът, ще те повикам!

Карло Колона не дочака втора покана, той се метна към вратата с котешка бързина, но преди да я притвори, успя да извика, задъхан от злоба:

— И аз имам хора! Ще се оплача!

— Оплачи се на...! — изкриви подире му уста Чигола и заплашително поклати глава. После той се сети за присъствието на Роберто Тоци, извърна се към него и мрачно запита:

— Вие на обед храните ли се?

Роберто Тоци кимна утвърдително. Толкова беше потресен от псувнята на старши инспектора на римската полиция, че нямаше просто сила да проговори.

— Тогава вървете да се храните! — каза Чигола.

Роберто Тоци мълчаливо излезе. Като че ли носеше на тънките си рамене целия филиал „Боргезе“.

После Чигола заповяда да се снемат отпечатъци на всеки от задържаните, а след това да им се донесе по една порция макарони и по един портокал. Сам не хапна нищо.

В „Последното приключение“ на Авакум (което наистина беше последно; месец по-късно той изчезна по необясним начин на границата между Съветския съюз и Китай) аз описах, ако си спомняте, малката му авантюра в Сицилия с момичето Юлия и двамата контрабандисти на хероин. Мислех, че разходката му в Сицилия изчерпваше италианския епизод от неговия живот, но се оказа за щастие, че е съществувал и един друг, който аз не съм подозирал и за който по необясними причини той беше запазил абсолютно мълчание.

Преди да замине със съветската археологическа експедиция за Памир и пустинята Гоби, след онази страшна, но и забавна история с „избягалия вирус“, той ми предаде един куфар със записки и щедро ми разреши да ги използвам, ако намеря в тях „нещо“, което да заслужава внимание. Така попаднах на бележките му за кражбата във филиала „Боргезе“. Те представляваха една купчина листове, неподредени, небрежно изписани, изпъстрени тук-там с набързо правени чертежи и рисунки с молив. Към тази купчинка бяха прибавени две снимки, една самостоятелна рисунка с молив, каталози на музеи и галерии. Една голяма част (около половината) от изписаните листове беше посветена на кражбата в „Боргезе“. Някои от бележките бяха правени по време на самото разследване, в ония, изпълнени с трескаво напрежение, дни. Други — написани спокойно вече, носеха значително по-късна дата и изумителен послепис — София! Той беше живял още дълго време със сломена от италианските си преживелици, но защо не беше отварял пред мен нито думичка за тия минали и заминали работи — *graecum est, non legitur...*^[1]

Искам да кажа няколко думи за снимките. Едната снимка беше на Луиза Ченчи, другата — на майка ѝ, Витория Ченчи. Когато пред очите ми се мярна портретът на Луиза Ченчи, аз едва не извиках от почуда. Боже мой, толкова да приличаше на Красивата фея, на нашата Аврора от „Спящата красавица“! И майката на Луиза беше хубавица, но вече захождаше, намираше се в края на лятото си... Е, и Авакум не беше младеж!

Останалата част от тази архива съдържаше, както споменах вече, каталози на музеи и галерии, проспекти, картички, а така също и рисунки с молив, правени от Авакум. Една от рисунките представляваше Луиза — но само от пръв поглед. Вгледаше ли се човек по-внимателно в рисунката, откриваше в портрета на Луиза

Красивата фея, изпълнителката на Аврора от балета „Спящата красавица“. Тя беше прима балерина при Софийската народна опера. Вечерта на премиерата, малко след спускането на завесата, Авакум я отведе в квартирата ѝ и там прекара с нея един красив любовен час.

Най на края трябва да посоча един куриоз. Между всичките тия записки, каталози и снимки беше сложен обемист плик от велпапе. Вътре намерих грамофонна плоча със симфонията „Римски пинии“ от Оторино Респиги. Две части от оркестровата сюита, посветени на пиниите в парка „Боргезе“ и на пиниите на хълма „Джаниколо“, напомняха, изглежда, за приятно прекарани часове.

Сега искам да се спра накратко върху духа на първия италиански епизод от живота на Авакум. Бих казал, че той беше изпълнен с ведрина. Има дума, че когато човек стъпи на италианска земя, облаците в душата му тутакси се разсейвали. Кой знае, може и да е така, но в случая италианската земя не ще да е имала много работа, тъй като Авакум беше стъпил на нея в добро настроение. Според мен той беше донесъл голяма част от ведрината със себе си. Причината за това жизнелюбие трябва да се търси в добрия край на аферата със Спящата красавица. Аврора беше услужвала несъзнателно и без да подозира банда шпиони. Авакум сложи ръка на шпионите, а с Красивата фея прекара любовна вечер! Пак се разочарова, разбира се (както се случваше обикновено), защото талантливата танцовачка се оказа повърхностна, лекомислена жена и банална любовница, но какво пък... Той имаше за правило да не бъде придирчив, когато една мъчна афера завършва, общо взето, с щастлив край. Това му помагаше да се измъкна от лапите на обичайното си мрачно настроение и с учудване да открива, че хората все пак не са чак толкова лоши. Със спасително чувство в душата си, че в края на краищата доброто взема преднина пред лошото и че поради това животът може да поднесе и добри изненади, той пристигна на италианска земя.

Останалата крачка до пълното разсейване на облаците в душата му беше дело на италианското слънце, на Чинкуечентото, на сърдечните хора от народа, и не в последна сметка — на пиниите на хълма „Джаниколо“ и на несравнимата гледка, която се откриваше от неговия връх. От върха на хълма „Джаниколо“ можеше да се погледне и към забуления в прашно сияние Рим, и към грейналите на югозапад плодородни полета, където се гушеше като едно сребърно гнездо

вилата „Дория Памфили“, можеше накратко да се погледне с помощта на малко фантазия, разбира се, и във времето, и в историята, за да се усети физически присъствието на вечността.

Ако някой си мисли, че през този слънчев период от живота си Авакум беше станал веселяк, безгрижен човек или нещо подобно, той дълбоко се лъже. Веселячеството, както се знае вече, беше органически чуждо на природата му, а безгрижен не можеше да бъде, защото чувството на отговорност пронизваше всяка клетчица на душевния му свят. За какво ли не се чувствуваше отговорен — и за сиромашкото дете, което скришом от полицията просеше по луксозната и само за богати хора „Виа Витория Венето“, тази парижка „Риволи“ на Рим, и за момичето на 16 години, което вечерно време боязливо търсеше клиент по крайбрежната „Микеланджело“, и за американските пияни моряци на Шестия флот, които посред бял ден пикаеха в басейна на фонтана на Треви; за какво ли не се чувствуваше отговорен: и за случаите, когато някой по-хитър от Хари^[2] се изплъзваше от ръцете му, или за невежеството си по отношение на това или оня клон от изкуството; за какво ли не се чувствуваше отговорен наистина, за да живее безгрижно, и на всичко отгоре — да бъде веселяк!

Той си беше такъв, какъвто го знаем от по-раншните истории: мрачен, но великодушен; скептик към хората, но склонен да се жертвува за кой и да е добър човек, изпаднал в беда; фанатичен търсач на истината, готов в нейно име да се отрече и от онова малко лично щастие, с което животът понякога скъпернически го удостояваше. И тук, в Рим, където модерният свят се стичаше на пороища, за да хвърли око на старините и на голямото изкуство, било от снобизъм (в повечето случаи), било от искрено почитание, той си оставаше неизменно все така малко старомодно галантен, какъвто го знаем, и в маниерите си, и в облеклото. Не се раздели нито с широкополата си шапка, нито с дългия си лоден, макар времето и на едните, и на другите да беше отдавна минало. Така и през нетърпимите юлски горещини той не свали сакото си; стигаше му компромисът, че се съгласи да бъде ушито от изкуствена материя, таргал, вместо *истински* вълнен плат...

С една дума, италианският престой не повлия на характера му. Какво се беше променило всъщност? Променило се беше

самочувствието му, настроението му, беше станал по-емоционален, по-жизнелюбив. Заприличал беше в това отношение на хората от италианския юг — например на сицилианците и калабрийците.

Но това „подмладено“ настроение, мамещо го към „дверите“ на донякъде закъснели удоволствия, криеше зад розовите си храсти опасности, а той нямаше право да рискува, предлагаше и изкушения, от които трябваше да бяга, както дяволът — от кръста. Ето как нашият железен човек, яростно отричал цял живот класическото „*errare humanum est*“^[3], сам сгреша. Аз ще приведа два примера, а за останалото ще премълча поради две причини. Първо, съгрешенията, за щастие, останаха без последствия, а както е известно от най-отколешни времена, *победителите*, не ги съдят. Второ, бидейки в собствените си очи „*chevalier, sans defaults et reproches*“^[4], аз уважавам все пак онази латинска поговорка „*errare humanum est*“ за разлика от Авакум. Затова прощавам някои съгрешения и дори махам любезно с ръка на съгрешилите.

И тъй, в една кротка и ясна утрин през втората половина на септември Авакум излезе да се поразходи до „Пиаца Барберини“, да погледа отново и за кой ли път фонтана на Тритона, най-причудливия може би сред разкошните и със световна известност барокови фонтани на Рим. Но като стигна „Пиаца дел Пополо“ с египетския обелиск и средновековните църкви, дойде му наум, че има среща към 11 часа с Роберто Тоци във филиала „Боргезе“. Времето беше напреднало, затова реши да съкрати пътя си, като се отбие само до фонтана „Треви“. Той слезе от автобуса на пресечката с „Виа дел Тритоне“ и по късата „Виа Поли“ излезе на площада, където пееше вечната си песен най-тържественният и най-големият от римските фонтани.

Дали защото обичаше страстно и открай време ромоленето на краткия дъжд, той заобича със страст и фонтаните? Може би фонтаните също ромоляха и унасяха и песента им беше скъпа на сърцето му като любим човек. Но освен ромолене, което унася, те бяха и произведения на изкуството, одухотворено от богата и силна художествена фантазия. Нептуни, неяди, делфини, костенурки, тритони — митологични и реални същества, изваяни от цветен мрамор и бронз — оживяваха в лъчите на слънцето, под струите на водоскоците. Фонтаните — това беше приказен свят, сътворен от изкусни ръце и буйна фантазия, тържество на ранния барок, затова,

като се приближаваше до тях, Авакум бавеше крачките си, както правеше в „Боргезе“, когато отиваше например към една картина на Караваджо.

Така например и тоя път — позабави се, за да се съсредоточи още по-силно за новата си среща с най-хубавата от „песента на водите“.

Около фонтана „Треви“ имаше по всяко време зяпачи — и през деня, и през нощта. Едни дохождаха по навик, други — да се освежат от прохладата, която се носеше около басейна, а трети, те бяха най-многобройните, туристите — за да хвърлят в мраморния басейн прословутата монета на надеждата. Поверие съществуваше, ако в навечерието на заминаването си гостенинът хвърли в прозрачните води каква да е монета — то съдбата непременно ще му представи приятната възможност да посети и втори път Вечния град. Макар че никой не вярваше в поверия, нали за мистика нямаше място в индустриалното общество, всяка вечер дъното на басейна блестеше като варакосано от подхвърлените дребни пари.

Та Авакум нямаше да се учуди и тоя път на множеството, но една особеност се хвърли веднага в очите му: хората се бяха скупчили на място, а пред тях, точно срещу статуята на Нептун, двама здравеняци яката се кискаха и току се навеждаха напред, за да демонстрират пред публиката някаква своя странна игра. Особеното в случая се състоеше в това, че публиката мълчеше, сякаш се състоеше от неми хора, а двамата здравеняци вдигаха врява за сто души.

За Авакум беше достатъчен само един поглед наоколо, за да усети или по-скоро за да почувствува характера на сцената, която се разиграваше в подножието на древния морски бог. Подобни сцени не бяха рядкост за съвременния Рим и ако не се разиграваха пред фонтана на Треви, шумяха бурно на „Пиаца Навона“ или на Капитолийския хълм, под коня на Марк Аврелий и къде ли не, около забележителните паметници, където се трупаха повече чужденци.

Двама моряци от Шести флот на САЩ се състезаваха кой ще плюне по-надалеч в басейна, кой ще излезе по-як, за да улучи с плюнка мраморния бог. Бяха високи момчета, плещести, стегнати в кожени колани, с моряшки барети, килнати дръзко назад. Не изглеждаха пияни, беше им весело и се забавляваха според своя си вкус. Хрумнало

им беше да се надплюват и се надплюваха. За мишена им служеше мраморният бог Нептун.

— Ало, момчето ми! — каза Авакум, като улови за лакътя този, който беше отдясно. Гласът му беше почти тих, но режеше остро, сякаш бръснач потъваше в месо. — Престани да плюваш, защото ей сега ще натопя мутрата ти във водата, разбра ли? И да те няма тук, докато не съм изброил до пет!

Този, който стоеше отдясно, толкова изумено го зяпна, че дори забрави да си затвори устата.

— Хайде, ходом! — изкомандува Авакум.

Говореше на английски, макар че той език не владееше кой знае колко добре.

Тоя, който стоеше отдясно, направи още по-изумено лице и устата му зина толкова, че човек можеше да пъхне в нея цяло яйце.

Но всяко изумление има край и нашият янки, понеже беше истински янки, бързо дойде на себе си. Той се извърна към приятеля си и с много кротък глас рече:

— Том, я слушай, да хвърля ли тоя тип на рибите жив, или по-напред да му видя сметката? — За рибите беше казал по навик, като морски човек.

— Удави го, Боб! — каза много убедено Том.

Едва беше изрекъл мнението си и едно светкавично ляво кроше на Боб за малко не изпрати Авакум в басейна. Авакум мигновено се изви назад и наляво и огромният юмрук на Боб профуча на сантиметър от челюстта му. На свой ред Авакум замахна с дясната си ръка, но не за удар, а за да улови Боб за яката на якето, да го дръпне към себе си и със страхотен ритник с коляното в хълбока да го изпрати в средата на басейна. В същия миг той се наведе силно напред и замахналият Том се намери на гърба му. Сграбчи го за краката, над коленете, изправи се и главата на Том увисна на половин метър от бордюра. Той можеше, разбира се, да пръсне главата му в камъка, но предпочете с едно извъртане да го изпрати невредим при Боб, който по същото време цамбуркаше във водата и явно не бързаше да се измъкне на суша.

Тази операция, която на шега бих нарекъл „Защитата на фонтана на Треви срещу Шести флот“, беше съпроводена с бурни и възторжени възгласи и ръкопляскания от страна на многолюдната публика. Но още докато възгласите ечаха около фонтана и не една ръка се протягаше за

приятелски поздрав, Авакум осъзна опасността, на която се излагаше, лекомисленото увлечение, на което беше се поддал, затова набързо благодари на човека, който беше прибрал шапката му и сега услужливо му я подаваше, и с широки крачки тръгна към „Виа дел Тритоне“, за да изчезне, доколкото можеше, незабелязано сред гъмжилото на „Виа дел Корсо“. Тука един млад мъж, гологлав и с кожена жилетка, застанал пред старомодно такси-купе, енергично му махаше с ръка:

— Сеньоре! Сеньоре!

Таксито работеше на място.

— Сеньоре, тичайте, за бога! — викаше нетърпеливо мъжът с кожената жилетка. Когато Авакум наближи колата, той енергично отвори вратичката и добави: — Спасявайте се, сеньоре, защото тяхната полиция непременно ще тръгне по следите ви, тя няма да остави тази работа така. А и нашата полиция ще ѝ помогне! Бъдете жив и здрав, сеньор! Шофьорът е разбран човек!

— Благодаря! — кимна развълнувано Авакум, като се наместваше по средата на задната седалка.

Непознатият хлопна вратата и когато таксито-купе потегли с пълна газ, той извика възторжено подире му:

— Довиждане, камарад!

И други грешки направи Авакум, но аз ще разкажа накратко за най-главната, понеже тя можеше да му струва много скъпо или ако трябва да наричам нещата с истинските им имена — той извърши глупост, за която едва не плати с главата си. Човекът, който умееше да разсъждава безгрешно, като електронна машина, тоя път стори грешка, от която би се засрамил дори един обикновен транзисторен компютър за джобна употреба. Но аз пак казвам, че за това са виновни всичките италиански работи, взети накуп: като се почне от коприненото небе над Фраскати, загледано като някогашно момиче в близките две езера; фонтаните, за които отбелязахме вече, че са изумителни; Сикстинската капела, където Микеланджело беше достигнал тавана на човешките творчески възможности; като се мине през бомбените атентати, всекидневните стачки и страхотни манифестации и се стигне най-после до народното вино, пламенните песни и хубавите жени с тъмни очи и алтови гласове; като се има пред вид всичко това, взето накуп, поне на мон ми става ясно защо дори човеци като Авакум, надарени със способности на ЕИМ^[5], грешат и в някои случаи постъпват просто

момчешки (както, собствено, направи и нашият човек при фонтана на Треви). Не, аз си мисля, че за да не се греши никак в оная твърде сложна обстановка, необходими са не само качества на ЕИМ, необходимо ще е човек да се откаже напълно от себе си и да се превърне на една съвсем истинска ЕИМ (или в кибергочовек, както се изразяват някои занесени математици и фантасти). Това може да стане, като се хвърли на кучетата неговият ограничен човешки мозък и му се присади неограничен от биологически бариери изкуствен мозък — кристали и жички, подредени в интегрални схеми и оживени от електроимпулсите на една слънчева батерия, залепена на удобно място върху темето на „черепа“ Такъв изкуствен мозък се нарича позитронен (според същите занесени математици и фантасти) и с него човек никога няма да сгреши. Разбира се, ако бъдат хвърлени на кучетата и останалите части на човешкото тяло и на мястото на тленните парчетии се сглобят нетленни бурми и пружинки, железца и разни транзисторни устройства, то полученият човек ще стане още по-съвършен и тогава всякаква възможност за прегрешения ще бъде *абсолютно* изключена и дори теоретически недопустима... Какъв рай, боже мой! Като си помисли сегашният грешен човек за тоя бъдещ рай на непогрешимостта, непременно му иде да ревне на глас. И тъй му се пада, да реве, щом не се сеща да хвърли овреме на кучетата няколко от кибергомечтателите на нашия технократски век...

И понеже отворих дума за кучета, дойде ми наум един такъв случай. Когато бях ветеринарен лекар в Момчилово преди пет или шест години, имах овчарско куче на име Шаро. Беше рунтав, едроглавест пес и на вид изглеждаше много страшен, но в действителност се отличаваше с изключително кротък нрав. Съседското момче (едно зло същество, проклето) често го дърпаше за ушите, за опашката, за мустаците, но Шаро се правеше на разсеян, търпеше великодушно и не го изяждаше. Сякаш беше чел оная притча от евангелието на Лука, дето се казва, че на злото трябва непременно да се отвръща само с добро.

Веднъж окръжният ветеринарен инспектор ме повика в Смолян на доклад. Тръгнах през планината с моя престарял, но верен джип, като взех за раздумка из пътя и още по-верния си приятел Шаро. Откъде да знае човек какво може да се случи! По онова време някои хора бяха виждали около Змеица дори и мечки. Както и да е, когато

стигнах най-после в Смолян, намерих окръжния инспектор да разговаря с някакъв лесничейски чиновник пред двора на ветеринарната лечебница. Слязох от джипа, помогнах и на Шаро да се изшмули из кабината. И тогава се случи невероятното. Дали от вида на моята лимузина, или кой знае от какво — окръжният инспектор го наду кихавица и захвана гръмко да киха и аз чаках да се укроти, за да му кажа, както се следва в такива случаи, „наздраве, другарю инспектор“, а моят кротушко взе, че се хвърли в краката му като истински вълкодав (каквото си беше) и го ухапа. Представете си! Ухапа го най-истински по прасеца на десния крак. Дето се казва — да видиш с очите си и пак да не вярваш... А щом едно куче се променя така, повлияно от някои особености на обстановката, какво остава за човека, в чиято душа дремят, според психолозите, какви ли не потайни и тъмни неща!

И тъй, когато Авакум пристигна в Рим, той отседна в хотел „Виктор Емануил“ на „Корсо Виторио Емануеле“, а на следния ден, посъветван от приятели, нае мебелирана стая под наем на „Виа Кола ди Риенцо“, при госпожа Витория Ченчи. Тази госпожа, макар да имаше двадесетгодишна дъщеря, както вече е известно на читателя, едва навършваше четиридесет години, а на вид нямаше и толкова. На вид тя приличаше на по-възрастна сестра на своята дъщеря. Луиза беше тънка, стегната, още с форми на момиче, а Витория беше закръглена, напомняше на узрял южен плод, който сам мами очите и буди апетит, за да бъде изяден. Разбира се, тоя тип не е мой, аз изпитвам в душата си боязън от такива жени, но с Авакум работата далече не стоеше така. Той изобщо не изпитваше боязън от нищо. В случая обаче срещата му с Витория го хвърли в голям смут. Когато ѝ се представи и седна да пие кафе с нея в малкия хол, който служеше и за салон, сърцето му някак особено се сви, може би болезнено, а сетне започна да прелива в тревога.

В съседната стая Луиза свиреше на пиано, подготвяше урока си, като се упражняваше върху прелестната Моцартова „Малка нощна музика“. Първите тактове се изнизаха и в салона и тогава Авакум насмалко не притисна сърцето си с ръка. Кой казва, че един „железен“ човек не може да има чувствително сърце? Да върви по дяволите! Луиза свиреше „Малка нощна музика“ и моят приятел изведнъж се пренесе в София, видя се в оная къща на улица „Оборище“, където

Евгения Маркова, дъщеря на пропаднало буржоазно семейство и „учителка“ по пиано на Вера Малеева, беше отровила баща ѝ, знаменития инженер Владимир Малеев, за да се добере до някакви важни документи с военностратегическо значение. Евгения Маркова, отровителката, обичаше Моцартовата „Малка нощна музика“ и често я свиреше у Малееви.^[6]

Работата се състоеше в това, че Витория Ченчи удивително приличаше на Евгения Маркова — беше такава зряла и сладна хубавица, тъмноока и с алтов глас като нея. А Евгения Маркова беше оставила особена следа в душата на Авакум. Нека припомним на читателя само два случая от кратката, но богата история на тяхното „познанство“. При първия случай, чувствувайки се безнадеждно разкрита от него, Евгения се промъкна отчаяно, по клеопатровски, в леглото му и Авакум не я изпъди, защото ужасно му харесваше, но не я остави, разбира се, да се докопа до пистолета му. До убийство не се стигна, но между двамата, между палача и жертвата, се породила странна близост, тъжна, бих казал, която с нищо не промени обаче неумолимия ход на следствието. При втория случай, след като беше събрал необходимите доказателства, за да я предаде на правосъдието, и беше успял да оневини набедения убиец, Авакум великодушно я остави да се самоотрови, като през цялото време на тази процедура седеше до нея, говореше ѝ за чудесния сняг, който се стелеше около тях, и предано държеше ръката ѝ, за кураж. Тая сцена се разиграваше на една скамейка, близо до автобусната спирка за студентското градче.

Но Витория Ченчи не беше класова отмъстителка на буржоазията като Евгения, напротив, тя самата беше жертва на буржоазни отмъстители, защото десни терористи бяха убили мъжа ѝ. Витория беше прогресивна жена, тя работеше в редакцията на едно антифашистко списание, затова, дружейки с нея, Авакум не си спомняше обикновено онази последна и мъчителна сцена на пейката при автобусната спирка. Каквото му идеше наум от онази история, той не можеше да признае дори на себе си, защото Витория все пак беше вдовица на Енрико Ченчи, когото ултрадесни негодари бяха убили за праваго бога преди три години.

Дотук, разбира се, няма нищо, което да уличава Авакум в някаква грешка. Спомените не подлежат на запрещение и за спомени никой не бива съден. Но чувствата, това е друго нещо, чувствата

предизвикват действия, а където има действия, появяват се и грешки. Errare humanum est! Спомените не увиснаха в душата на Авакум като в безтегловно пространство.

И тъй, за да не задържам действието в нашия разказ, посветен на Кореджовата „Даная“, аз ще открия с две думи в какво се състоеше „прегрешението“ на Авакум. Чисто и просто той позна у Чезаре Савели, брата на Витория Ченчи, някогашния разузнавач от южния фланг на натовското разузнаване. С тоя тип беше имал за пръв и за последен път кратка схватка по черноморското крайбрежие в отдавнашни времена, преди около десетина години. Справката, която направи, доказа, че Чезаре Савели вече не работеше в разузнаването, но все едно, той беше длъжен да напусне веднага къщата на Витория Ченчи. Чезаре Савели не даваше признаци, че го е познал, в края на краищата те се бяха гледали отблизо не повече от десетина минути. Въпреки това той беше длъжен да бяга от „Виа Кола ди Риенцо“ и да не се обръща назад.

За да не бъде разбран погрешно, трябва веднага да отбележа, това е много важно, че Авакум беше дошъл в Италия по личен почин и за своя сметка във връзка с книгата си и за да си почине. Не представляваше никого освен себе си и не беше ангажиран в никаква задача. И все пак дори само от гледище на собствената си сигурност той не биваше да остане в квартирата на госпожа Витория Ченчи. Трябваше да изчезне нанякъде. Рим е толкова голям! А най-добре щеше да направи, ако заминеше незабавно за своя любим юг. За книгата, която готвеше, по тарентското крайбрежие и в Калабрия щеше да намери отличен материал!

Той знаеше това, за материалите на тарентското крайбрежие и в Калабрия, но не бързаше да напуска Рим. Нито пък мислеше да бяга от „Виа Кола ди Риенцо“. От тази симпатична улица до „Пиаца дел Пополо“ е толкова близо, а по крайбрежната беше приятно да се разхожда вечерно време било с Витория, било с Луиза Ченчи. А понякога и с двете. По крайбрежната минават автобуси, които водят досами подстъпите на хълма Джаниколо. Това беше удобство, което не биваше по никакъв начин да се изпуска от очи.

Същия този ден, на 26 октомври, четвъртък, към 11,30ч., когато главният инспектор на криминалната полиция Феличе Чигола пристигна в „Боргезе“, за да открие похитителя на Кореджовата „Даная“, на „Виа Кола ди Риенцо“ в апартамента на Витория Ченчи Авакум привършваше сутрешния си тоалет. В апартамента нямаше никого. Луиза беше хукнала по книжарниците да търси някакъв рядък учебник, само ангорският котарак Пиеро се щуреше без настроение от стая в стая и навремени поглеждаше с кехлибарено-зеленикавите си очи към Авакум.

Авакум поправи още веднъж пред голямото огледало възела на вратовръзката си, двоумеше се какво да откачи от закачалката, лодена или пардесюто си, и изведнъж дочу, че някой се приближава тихо до пътната врата и още по-тихо, но сръчно нагласява ключа си в секретната ключалка. Авакум усети по гърба си тръпки. Той се хвърли напред, завъртя секретата и със силен замах разтвори широко вратата. Това беше сигурен начин да се изненада негодникът, преди да си е извадил оръжието, а с безоръжен човек Авакум знаеше отлично как да се справя.

На входа стоеше Чезаре Савели, неприятно учуден и с лош поглед в сивите си очи. Той беше толкова едър и висок, че закриваше цялата стълбищна площадка зад гърба си.

— Много сте учтив, сеньор, но нямаше нужда! — каза студено Савели.

— Навик! — усмихна се Авакум.

Той се извърна, за да направи път на Савели. След убийството на Енрико Ченчи Савели беше живял три месеца в апартамента на сестра си, а когато се прибра в собствения си апартамент, забрави да ѝ върне ключа. Тоя „забравен“ ключ му даваше повод да се отбива понякога най-неочаквано в дома и.

Савели съблече шлифера си и го окачи бавно на закачалката като сумтеше тежко и се мръщеше, сякаш го болеше зъб. Той беше небръснат, широкото му лице изглеждаше потъмняло и уморено.

— Връщам се от Санта Ана — рече той и лицето му стана още по-мрачно. Като изгледа навъсено квартирата на сестра си, той попита грубо: — Луиза тука ли е? — И като разбра по кимането на Авакум, че племенничката му е излязла, рече по-меко: — Като излезете, обърнете ключа. Аз ще се изкъпя тук, защото моя бойлер се е повредил и не

пуца топла вода. — Той тръгна към стаята на Витория и преди да отвори вратата, подхвърли: — Надявам се, че моят прибор за бръснене е на мястото си, а?

— Навярно — каза Авакум. И в себе си помисли:

„Ах, да не беше се изплъзнал тогава от ръцете ми!“ И въздъхна. Не беше късно и сега, но нямаше за какво, повод липсваше. Пък и не влизаше в сметките му, не беше дошъл в Италия, за да търси реванш.

Повдигна отегчено рамене и влезе в стаята си. Беше му се отщяло да излиза. Застана пред прозореца, загледа се в оголените корони на дърветата, които се чернееха до отсрещния тротоар, и му стана още по-чоглаво. Ето че старите настроения захванаха да го навестяват и тук!

Както зяпаше навън, изведнъж трепна, но тутакси се успокои. Пиеро беше отворил вратата. Мръсникът скачаше върху дръжката, увисваше на лапите си и отваряше сам. Преди да затвори, Авакум погледна към стаята на Витория и остана изненадан, неприятно изненадан — и нейната врата зееше открената. Мръсникът очевидно беше приложил способностите си най-напред там. „Ще се усъмни оня идиот, че съм проверявал нещата му“ — помисли Авакум.

Ако трябваше да започне някаква игра, не биваше да се почва така глупаво и без нужда, затова Авакум излезе в хола и затвори. И докато пресичаше разстоянието до стаята на Витория, до слуха му достигна шумът на душа от банята. „Пуснал го е да шурти с пълна сила, иска да пропъди по-бързо умората си!“ — помисли Авакум. По тъмните кръгове под очите му беше разбрал, че е прекарал нощта без сън.

Като дойде до откренатата врата, ловната му страст го надви и той погледна вътре. Направи му впечатление, че Чезаре Савели беше захвърлил *прекалено* небрежно дрехите си върху дивана. Тоя диван беше поставен успоредно на вратата и само половин крачка встрани, така че Авакум можеше да разглежда подробно всичко, каквото имаше върху него и около него, без да прекрачва прага и да си протяга врата. Най-отгоре Савели беше метнал сакото си, а под него, с колана надолу висяха панталоните му. По килима бяха разпилени разни дребни неща, изпаднали вероятно от панталоните: жп билет, джобен нож автомат, цигарлък и две монети. Силно впечатление правеха обувките му — не с фасона си, фасонът им беше според модата, стандартен. Биеше на

очи многото кал, гъста и още незасъхнала съвсем, която се беше полепила по токовете им и изпълваше вдлъбнатината между токовете и подметките.

Душът в банята продължаваше да работи с пълна сила. Авакум се изправи и докато се изправяше, очите му неволно се спряха пак върху захвърленото палто. Привлече вниманието му едно тъмно петно върху самия край на десния ръкав. Произходът му можеше да бъде невинен, разбира се, но тъмната личност на Савели, натовски разузнавач в миналото и настоящ организатор на бандите от „социалното“ движение, хвърляше мрачна сянка върху всичко. Нищо незначещо петно от автомобилна грес заприличваше на петно от кръв. Авакум извади кърпичката си, наслюнчи единия ѝ край и потърка с него зацапания край на ръкава.

Искам да направя тутакси една малка забележка, за да не помисли читателят, че при всеки сгоден случай горя от желание да представя Авакум като някакъв вманиачен следотърсач. Пазил ме бог! Всички, които познават дейността му, знаят навярно, че той ставаше ловец, истински, в пълния смисъл на понятието, само когато надушваше дивеч. В случая, поне до момента, където сме стигнали с разказа, той не беше надушил нищо. Той само проявяваше *интерес*, а интересът към вещите на Савели е лесно обясним, като се има пред вид личността на самия Савели. Тук аз бях прибавил още един аргумент: инстинкт за самосъхранение. Савели не бе от милосърдните, дето не им идва наум да рязнат някого по гушата или да му изпратят куршум в тила. Авакум имаше основание да очаква и едното, и другото, и това очакване подсилваше от своя страна „особения“ му интерес към тоя човек.

Върнал се в стаята си, за да изглежда зает и улисан, той натисна копчето на радиоприемника. Беше дванадесет часът и десет минути. Тръгна към прозореца по навика си, но преди да застане насреща му, беше застигнат и просто зашлевен по лицето от опасната тревога на едно „извънредно съобщение“.

„Тази нощ във филиала «Боргезе» е била извършена отвратителна кражба. Открадната е ренесансовата картина «Даная» от Кореджо. Картината се оценява от експертите на повече от 400 хиляди долара. Задържани са един художник, член на Италианската комунистическа партия, и няколко души от служещите в галерията.

Следствието се ръководи под личния контрол на министъра на вътрешните работи“

Това „извънредно“ съобщение подеждствува на Авакум като „гръм от ясно небе“. Картини се задигаха наистина, но галерии като „Боргезе“ не бяха обирани, поне до тоя момент. Кражбата, грандиозна, според мястото, където бе извършена, и свръхнагла, според значението, което имаше картината за италианския Ренесанс, щеше да прогърми от единия край на Италия до другия и да оскърби националната гордост на италианското общество. Ако се прибавеше към тия две немаловажни обстоятелства изключителното политическо събитие, в чието навечерие беше извършена кражбата, то и на слепаца следваше да стане ясно, че открадването на „Даная“ не е случайно събитие, а преднамерена политическа провокация. Срецу кого? Едно изречение от „извънредното“ съобщение намекуваше, че задържаният художник бил член на *Комунистическата партия*. Под формата уж на намекуване официалното съобщение сочеше италианските комунисти като възможни крадци. Навярно в по-нататъшните съобщения това „намекуване“ щеше да се превърне постепенно в грозно конкретно обвинение. Авакум знаеше отлично, че в подобни случаи правосъдието и официалните средства за информация изпълняват своя антикомунистически хорал на един глас.

По-нататък в мислите на Авакум се мярна правителството като възможен вдъхновител на провокацията. Това предположение той отхвърли не защото приписваше кой знае какви морални скрупули на управляващата коалиция, а защото управляващата коалиция се боеше до смърт от възможен бумерангов ефект. Най-вероятно беше, мислеше Авакум, провокацията да е дело на определени среди от правителството, които имат по-тесни връзки, тайни, разбира се, с италианското социално движение, тоест с италианските десни екстремисти.

В такъв случай, заключаваеше Авакум, видният деятел на социалното движение Чезаре Савели не бива да се изолира по никакъв начин от играта, още повече че той е същевременно и началник на *охраната* в „Боргезе“. Но щом като той е *вътре* в играта, затваряше кръга Авакум — не трябва ли да се гледа на екскурзията му до Санта Ана като една изкусно нагласена хватка, доказваща обратното — че стои извън играта?

Съществувахе и една трета *вероятност* — че на задържания художник, член на Комунистическата партия, е било внушено от промъкнали се в партията провокатори да посегне на картината... Дори и в такъв случай (не дай си, боже, мислеше Авакум) Чезаре Савели не излизаше от играта, оставаше *вътре*. Без съдействието на Савели замислената провокация не би се превърнала в реалност! А екскурзията му до Санта Ана е била *димна завеса* на заговорниците...

Толкова мъчителни и брулеци бяха тия мисли, че лицето на Авакум пламна от напрежение, сякаш беше се доближил на педя от разпалена пещ. И когато чу оня да тъпче из хола, изтръпна, отвори вратата и застана очаквателно на прага. „Или ще се опита да ме убие, след като се е досетил, че съм прегледал нещата му, или ще направи опит да ме *преметне!* — помисли Авакум. — Едно от двете!“

„Оня“ наистина приличаше на побеснял човек, наумил си да убие някого, но когото все пак здравият разум държеше още в ръцете. В гледците му яростно се зъбеха вълци, но зад вълците стоеше невидима Дисциплината, с огромна цепеница в ръце.

— Интересно! — каза Савели, като тежко го гледаше с кръвясалите си очи. — Аз си мислех, че ви няма, дявол да го вземе, а вие сте били тук! Защо, моля, нали щяхте да се пръждосвате?

— Щях да излизам — каза с подчертано спокойствие Авакум, — но ми дойде наум, че това мога да сторя и по-късно, например след час!

— Хм! — кипна Савели с усмивка, от която капеше отрова. — Хубави неща ви идват наум, дявол да го вземе, браво!

Авакум премълча.

Те се изгледаха взаимно, както се гледат боксьорите след първия удар на гонга.

— Идиотска работа! — каза Савели. — Няма ли четка в тази къща? Преди да се домъкнете тук, четката винаги стоеше на закачалката, дявол да го вземе. — Той държеше в ръцете сакото си и глупаво въртеше глава, но не повдигаше очи към закачалката.

— Ето я над главата ви! — кимна Авакум. — Аз я заварих на това място и както виждате, тя не е мръднала оттам!

— А-ха! — каза Савели. Той взе четката и започна усърдно да чисти тъмното петно на ръкава. — Глупачка е моята сестра! — каза той. — Архиглупачка! Защо ѝ трябва да дава стая под наем? А това е

кръв! — ревна той, като насмалко не завря изцапания ръкав в носа на Авакум. — Виждате ли? Това е човешка кръв!

— Може! — отвърна с подчертано безразличие Авакум.

— Вие си помислихте одеде, като видяхте това петно, че аз съм убил някого? Така ли си помислихте?

— Нищо не съм мислил! — отвърна с равен глас Авакум. — Навикнал съм половин час преди ядене да не мисля нищо.

— Хайде, без хитрости! — закани му се с глава Савели. — Одеде вие си помислихте, че съм убил човек. Зная аз какво ви минава наум! Само убийства и кървища се мяркат пред очите ви!

— На мен от кръв ми прилошава! — усмихна се кротко Авакум.

— Никакъв човек не съм убил! — отново изрева Са-вели, но този път с една октава по-ниско и помълча. — Аз буболечка не убивам, камо ли човек! — И изведнъж се разсмя силно — ни в клин, ни в ръкав, без всякаква причина.

— Това, че вие не сте способен да убиете, е ясно от пръв поглед! — каза Авакум.

— Автобус блъсна пред очите ми един младеж — каза Савели. — Помогнах да го качат на една кола, която случайно минаваше оттам. От това е кръвта.

— Ужасно! — каза Авакум. — И къде стана това?

— Близо до Санта Ана, господине!

„Не се хваща на въдица! — помисли със злоба Авакум. — Но чакай, аз сега ще те пришпоря и ти ще свалиш гарда! Момент!“

— Знаете ли — започна той, — току-що предадох по радиото едно извънредно съобщение.

— Тъй ли? — рече Савели, като продължаваше да четка петното. — Извънредно съобщение, казвате?

— Ограбили са *вашата* галерия! — отвърна Авакум, като потърси очите му.

Без да повдига глава, Савели извика:

— Кога?

— Нощес.

— Хубава работа! — Савели захвърли четката на пода и сакото увисна на ръката му. — Какво казва полицията?

— Полицията казва, че откраднатата картина струвала повече от 400 хиляди долара!

— Четиристотин хиляди?!

— А вие колко мислите?

— Аз нищо не мисля, любезни, защото не зная за коя картина става дума.

„Не се хваща на никаква въдица! — помисли повторно Авакум. — Всъщност на такива «въдици» само един глупак би се уловил, а тоя е от класа!“

— Открадната е „Даная“ от Кореджо — каза Авакум.

— Санта Мария! — възкликна Савели, но доста въздържано. Не можеше да се разбере дали с това „Санта Мария“ съжالياва за случилото се, или се чуди на случката.

— Предполагам, че ще имате неприятности — каза Авакум.

Савели повдигна рамене:

— Едва ли. От вчера следобед до 10 часа тази сутрин, господине, аз съм бил в Санта Ана. Спал съм в хотел „Република“. — Той облече самото си, макар че онова петно още личеше. Запали цигара, помълча, после каза: — За мене, добрия католик, господине, и Санта Ана, и Санта Агнеса, и коя да е от светиците ще се застъпи, ако изпадна в беда!

— Блазе ви! — каза Авакум. — Да ви завиди човек! Ами знаете ли, че вашата племенничка, госпожица Луиза, е била снощи до 12 и половина в „Боргезе“? Във вашия кабинет?

Савели се намръщи. Сетне съвсем неочаквано лицето му почервения и в сиво-синкавите му очи отново лумнаха гневни пламъци.

— Санта Ана ми е свидетелка — рече той с набъбнал от възмущение глас, — в нейно име се кълна, че ще ви изхвърля през прозореца, ако ми зададете само още един въпрос! Да не би да си въобразявате, дяволите да ви вземат, че се намирате във вашата червена София, та сте се раздрънкали такъв?

Кой знае какъв щеше да бъде финалът на тази сцена, ако една нова и неочаквана поява, както се случва обикновено в „ла комедия дел'арте“ (тая чудна италианска рожба, спомнете си Панталоне, Полишинел и Скарамуш!), казвам, ако едно неочаквано явление не обърна отново очите на двамата към събитията, които бяха се разиграли през нощта в „Боргезе“.

И тъй външната врата се захлопна силно (нали Авакум не беше заключил) и по тънкия килим на хола отекнаха меко припрените

стъпки на Луиза.

— Добър ден, вуйчо! — поздрави тя още от средата на хола. — Кога пристигна? Добър ден, господине! — обърна се тя към Авакум и му подаде ръка, макар че това изглеждаше доста неуместно: те живееха в един апартамент и се виждаха по сто пъти на ден.

Бузите ѝ бяха поруменели, дишаше зачестено, в очите ѝ ту блясваха, ту гаснеха тревожни светлинни, изразът на лицето ѝ се менеше на секунди.

— Какво ви е развълнувало толкова? — попита Авакум, като се взираше неспокойно в очите ѝ.

Луиза разпери ръце и тутакси ги отпусна като пречупени.

— Арестуваха ме! — каза тя. Местеше погледа си от Савели на Авакум, от Авакум върху килима, срамуваше се от сълзите, които напиреха под клепачите ѝ. Тя беше дъщеря на Енрико Ченчи и на нея не ѝ отиваше да реве като някоя глезла. — Срецнаха ме на входа — продължи тя, като избра прозореца за място, където да задържа очите си — един цивилен и един в униформа — Вие ли сте Луиза Ченчи? — Аз. — Трябва да дойдете с нас в „Боргезе“, госпожице. — Но защо, моля, отде-накъде? — Там ще ви обяснят, госпожице! — Не разбирам нищо, как така? — Ей така, госпожице, нощеска са откраднали картина, води се следствие, затова ви викат. Тръгвайте! — Удрям на молба. — Само за минутка ми разрешете да се кача горе, господа... Те се изкачиха с мен и сега ме чакат пред вратата!

— Не разбирам защо трябва да се вълнувате толкова! — повдигна рамене Авакум. — Ще ви зададат някой и друг въпрос и с това ще се свърши. За какво са тия нерви? — И думите му бяха спокойни, и от лицето му лъхаше спокойствие, само гласът му изглеждаше някак престорено равен.

— Боже мой! — отново разпери ръце Луиза. — Но нали аз бях снощи до дванадесет и половина там!

— Колко пъти съм те предупреждавал да не закъсняваш! — забеляза мрачно Савели.

Тя като че ли не го чу.

— Аз бях до дванадесет и половина там! — повтори Луиза.

— От което следва да се мисли, че тъкмо вие сте откраднали картината! — пошегува се Авакум.

— Не, но изглежда, че тогава са я откраднали! — поклати упорито глава Луиза. — Някъде около дванадесет и половина, когато аз бях там. Те знаят това! — Тя закърши ръце, но бързо се опомни.

Може би за бързото опомняне допринесоха ударите, които задъднаха по външната врата. Ония двамата отвън бяха загубили търпение.

— Престанете! — извика вън от себе си Савели. До тоя миг само се чумереше, но си личеше, че по нервите му не течеше нормален ток. — Престанете, дяволи! — ревна той още веднъж и тоя път лицето му, вместо да се зачерви, съвсем видимо побледня.

— Господине! — обърна се Авакум към него. — Вие сте длъжен, струва ми се, да придружите племенничката си до „Боргезе“.

— Аз и без това отивам там! — отвърна глухо Савели и тръгна към вратата.

Луиза не сваляше очи от Авакум.

Той дойде до нея и леко, едва-едва допря ръката си до косите ѝ.

— Господи! — каза Луиза.

— Няма нищо страшно! — погали я леко по косите Авакум.

След като тя излезе подир вуйчо си, Авакум постоя някое време изправен сред стаята си, после се отпусна уморено в едно кресло, извади лулата си и започна разсеяно да я пълни с тютюн. Откъм улицата се дочу клаксонът на полицейския джип.

Към 2 часа следобед откъм хълма Пинчио нахлуха мрачни облаци. Те покриха бързо доскоро синеещото се небе и над града захвана да вали кротък есенен дъжд.

[1] Graecum est, non legitur — „гръцко е, не се чете“, в смисъл на: „не се бъркай в неща, които не разбираш.“ ↑

[2] Герой от повестта „Спящата красавица“ из „Приключенията на Авакум Захов“ — Бел.ред. ↑

[3] Човешко е да се греши — лат. ↑

[4] Рицар без недостатъци и слабости — фр. ↑

[5] ЕИМ — електронноизчислителна машина. ↑

[6] Евгения Маркова — героиня от повестта „Малка нощна музика“ из „Приключенията на Авакум Захов“ — Бел.ред. ↑

Сумрачно стана и в „Боргезе“. Феликс Чигола заповяда да се угаси осветлението в залите, а в мраморния хол остави да свети само един лампион. Лампите на тоя кристален полилей заприличаха на пет ужасно усамотени звезди. Чигола знаеше, че сумракът потиска и че потиснатата психика по-лесно се разпуква. При това мракът в „Боргезе“ беше особен и действуваше по-угнетяващо: огромното пространство между партера и тавана беше отворено, безлюдно и глухо. Поглеждайки нагоре, човек имаше чувството, че се взира в света от дъното на дълбок кладенец.

В 1,30 ч. пристигнаха Луиза Ченчи и Чезаре Савели, придружени от двама полицаи. Чигола посрещна началника на охраната учтиво, но с подчертана студенина. Човек с опит, той знаеше, че Чезаре Савели е „фактор“ между най-десните, което означаваше дискретно, че е близък с мафиозите. И понеже при това следствие имаше опасност да се скара с мафиозите, той виждаше в лицето на Савели човека, който непременно щеше да заповяда на някое типче като Карло Колона да му забие куршум в тила. Тоя „куршум в тила“ беше се загнездил болезнено в съзнанието му като куршума в плешката на тигър. Беше станал прекалено раздразнителен. Само че тоя път поради усложнената обстановка лошото му настроение се стоварваше не само върху главите на левите, но и върху десните, което се случваше за пръв път в живота му.

— Имали сте късмет — каза той на Савели, че през изтеклата нощ и тая заран до 9 ч. не сте били в Рим.

— Е, какво — каза Савели с привычната си самоувереност, — какво щеше да стане, ако бях останал в Рим?

— Много просто — изкриви устни Чигола, — щях да ви задържа заедно с другите.

— Вие, сеньор, май забравяте с кого говорите! — каза Савели.

— Напротив, господине, зная много добре, че сте „нещо“ в социалното движение и че имате подръка една дузина хора, решени на всичко.

Като каза това, той си представи мигновено „онова типче“ Карло Колона, зализания слугински любовник, да се прицелва с пистолет в някого и, кой знае защо, усети в тила си някаква парлива болка, сякаш Карло Колона го беше улучил точно там. Той тръсна глава и се намръщи. Ето докъде го бяха довели тия усложнени неща.

— Какво ще искате от мен? — попита с безкрайна студенина и с още по-безкрайно пренебрежение Чезаре Савели.

— От вас не искам нищо — каза Чигола — освен едно — да спазвате работното време в „Боргезе“, като бъдете на мое разположение от 8 до 12 и от 2 до 6.

— Работното време в „Боргезе“ започва от 9 и свършва в 4 следобед.

— Е, не се сърдете! — омекна изведнъж Чигола. — Нали виждате колко е важно за правителството тази работа да свърши до събота! Аз се надявам на услугите ви, господине.

— Каквото мога, ще направя за ваше добро! — опита се веднага да го сложи под коленете си Савели. — Искам обаче да разпитате незабавно племенничката ми Луиза Ченчи и да я освободите тутакси, след като отговори на последния ви въпрос.

И тоя път той се беше излъгал, защото Чигола, поне външно, не приличаше никак на човек, който се клатушка на краката си.

— Много съжалявам, че ще ви наскърбя — повдигна рамене Чигола. — Аз не възнамерявам да освобождавам тутакси вашата племенничка, господине, тъй като тя е от малкото хора, които са се намирали в тази сграда по време на грабежа.

— Но тя си е отишла отгук към 12,30 ч.! — забеляза Савели с такъв тон, сякаш Луиза не беше си отишла след полунощ, а в ранните часове на вечерта, когато примерните ученички се прибират в къщи, за да вечерят с татко и мама.

— Господине — каза Чигола, — аз тепърва ще установявам кой кога си е отишъл отгук.

Чезаре Савели помълча някое време, после каза:

— Все пак вие ще се съгласите, че за едно момиче не е съвсем безопасно...

Той не се доизказа, защото Чигола удари с юмрук по масата и се изправи:

— Какви ги дрънкате, господине! Каква безопасност? Аз съм поставил на всеки вход по един часови, в хола ще дежури ден и нощ по един часови, тука, в тази стая, също ще дежури по един часови. Какво искате повече! — После, осъзнал донякъде дебелашката си шега, той се позасмя: — Нека госпожицата да се разположи във вашия кабинет, там никой няма да я безпокои!

С това приключи разговорът между двамата.

Савели отиде да настанява племенничката си, а Чигола се зае да разглежда снимките, обясненията и изводите на техническите експерти. Експертите изключваха проникване в сградата с взлом. Прозорци, решетки, подове — нищо не беше насилвано. По стените не личаха никакви драскотини. Службата за парното отопление ползуваше отделен вход и фактически нямаше връзка с изложбените помещения. Прозорците, от тавана до партера, бяха обковани отвън с дебели пръчки от вито ковано желязо. Според експертите, отвън не можеше да проникне дори котка, камо ли човек.

Около мястото на откраднатата картина, както и в самата зала, не беше забелязано нищо особено. Върху рамката на откраднатата картина (на снимката местата бяха отбелязани с кръстчета) бяха открити следи от пръстите на Ливио Перети. Кабърчетата, с които беше прикрепено платното на Ливио Перети върху рамката, бяха от стандартен тип, продаваха се в кутийки навсякъде. По главичките на кабърчетата не бяха забелязани абсолютно никакви следи, което означаваше, че са били натискани с пръсти, облечели в ръкавица.

Чигола запали цигара и се замисли. За какъв дявол крадецът (или крадците, все едно) беше окачил идиотското платно върху рамката на откраднатата картина? Отговорът можеше да бъде само един: за да спечели *време*. Една празна рамка бие *веднага* в очи, буди *веднага* тревога, а платното, колкото и да е идиотско, буди *най-напред* любопитство, после предизвиква недоумение и *най* на края предизвиква тревога. От любопитството до тревогата тече време. Тече толкова време, колкото е необходимо, за да се изнесе картината навън или за да се скрие някъде из помещенията на галерията. Друго обяснение не може да има! Чигола се позасмя самодоволно, поглади брадата си и почувствува как в душата му, в *най-отдалечения* и *ъгъл*, се поразмърда нещо, оживява — може би това беше надеждата.

Повика началника на групата и му заповяда да претърси *най-внимателно* служебните стаи, сервизните помещения на галерията, както и квартирите на задържаните. Платното на „Даная“ беше скрито или изнесено през нощта навън.

След това Чигола заповяда да му доведат Ливио Перети.

Роберто Тоци пристигна малко преди Ливио Перети да бъде доведен при Чигола. Той изглеждаше повехнал, посърнал, приличаше на болен, а походката му напомняше съсипан човек. Той седна в ъгъла до прозореца, срещу огромното си бюро от червено дърво, и боязливо погледна към Чигола. Главният инспектор разсеяно му кимна, Роберто Тоци учтиво каза „благодаря“. Той нямаше кой знае какви основания да се държи като съсипан човек, защото генералният директор направо му заяви, че няма да го държи отговорен за кражбата, само ще го лиши от новогодишни тантиеми: Инесса, съпругата му, стократно по-земна от него, каквито са повечето жени, повдигна пренебрежително рамене и каза, че държавата няма да пропадне заради тая Даная и че ще бъде по-добре той да мисли къде ще прекарат предстоящите коледни празници; и да не си отвлича вниманието с разни кражби, защото има полиция, на която ѝ плащат, за да се занимава с тия неща. След като беше ободрен от генералния директор и окуражен от жена си, той, разбира се, нямаше основание да преживява събитията толкова трагично.

И така, директорският кабинет (стил ампир, олекотен с малко рококо) беше превърнат от Чигола в следствена камера. Работеше магнитофон, наблюдаван от дежурен офицер. Офицерът изпълняваше същевременно службата на дежурен адютант. Следствието водеше Чигола, главен инспектор на криминалната полиция, а Роберто Тоци представляваше страната, която неудържимо губеше илюзиите си.

Влезе Ливио Перети, кисел, озлобен и обиден. Той поздрави Роберто Тоци, а Чигола не удостои дори с поглед. Главният инспектор не се трогна видимо от това демонстративно незначитане, той беше привикнал с всички възможни видове чувства, каквито за подозрените изпитват обикновено към полицейския инспектор. Някои даваха вид, че са готови да прегръщат и целуват краката му, други го душеха и разкъсваха с очи, а трети го гледаха като празно пространство или пък „отвисоко“, както например директорът на полицията гледаше на сержантите и лейтенантчетата. Към тия, които просеха милост или пък го заплашваха, той се отнасяше с безразличие като с живи предмети; не му правеха впечатление и последствените, които го гледаха „отвисоко“ — тази работа беше свързана със социалното положение и

с парите. Преди две години му се падна да разпитва маркиз Джулио Терачини, обвинен в сутеньорство и поддържане на домове за разврат. Маркизът имаше половин дузина хотели, толкова луксозни ресторанти, бронирана лека кола кадилак и над сто проститутки, които се трудеха за него. При разпитите маркизът го гледаше така, както може би лъвът гледа, да речем, някакъв презрян чакал. И Чигола си казваше, че маркизът има право: той беше маркиз, и най-главното — беше богат, много богат. На такива хора е дадено да гледат „отвисоко“ и човек не бива да се сърди.

Само една категория особняци го караше да трепва вътрешно и да изпитва в известен смисъл неудобство — това бяха хората, които го гледаха като празно пространство погледът им минаваше през него, без да се задържи дори за секунда. Презрението им го смаляваше и изпепеляваше до такава степен, че го превръщаше на нищо. Да бъде ненавиждан или гледан „отвисоко“ — това Чигола разбираше и в някои случаи оправдаваше, защото мръсотията на живота го беше научила на известен тип мъдрост. Но да бъде презиран и превръщан на нищо, на празно пространство — беше загадка, в която не можеше да проникне.

У по-слабите хора безсилието поражда отчаяние, а у по-силните, енергичните — ожесточение. Като не можеше да проникне в мотивите, които караха някои да го превръщат на празно пространство, той настръхваше вътрешно, ожесточаваше се до такава степен, че на всяка цена гледаше да ги „натопи“, дори когато съзнаваше, че са невинни. Той не се трогна видимо от убийственото пренебрежение на Ливио Перети, престори се, че не забелязва незачитането му, много го е грижа, че един хлапак в изтъркани кадифени дрешки не го поздравява, но в душата му се отключиха някакви мрачни килии и оттам изскочиха една дузина настръхнали вълци. Вълците клекнаха на задниците си, вирнаха муцуни към небето и отпавиха към звездите ужасния си вой.

— Дайте ми личната си карта! — започна Чигола с безстрастен глас, като съзерцаваше ноктите си.

Ливио Перети му подхвърли небрежно личната си карта.

— Не може ли по-възпитано? — не се сдържа адютантът.

— Остави момчето, Джовани! — намеси се Чигола, но с тон, който казваше „Не виждаш ли, че е идиот какво искаш?“ — Той прегледа данните, остави книжката настрана и попита — Как се казвате, младежо, къде живеете и с какво се занимавате?

— Името ми току-що прочетохте! — отвърна Ливио с такава гримаса на лицето си, сякаш беше сдъвкал таблетка хинин. Той помълча някое време и продължи: — Живея на „Виа Помпео Магно“ № 17, заемам таванска стая до гълъбарника на моя хазяин, следвам живопис в академията по изкуствата, последна година.

— Кой ви издържа?

— Издържам се сам.

— Как изкарвате хляба си?

— Келнерувам.

— Отговаряйте по конкретно, дявол да го вземе! Къде келнерувате?

— Откъде да знам, че се интересувате от подробности! Келнер съм в гостилница „Република“, на пиаца „Република“, срещу фонтана „Найадите“. Стига ли ви?

— Кога ходите на работа?

— Вечер.

— Всяка вечер ли келнерувате?

— Всяка вечер, с изключение на неделите.

— Трудолюбието ви е похвално А кога отиват, ла работа и по кое време излизате от ресторанта?

— Отивам в шест и излизам към единадесет — Ливио Перети изведнъж набърчи вежди и очите му пламнаха. — За какво, моля, ми задавате тия глупави въпроси? — извика той и тъмните му южняшки очи се впиха в аскетичното северняшко лице на Чигола.

— Света Чечилия! — учуди се безкрайно адютантът и разпери ръце. — Каква дързост! Да наричате въпросите на господин инспектора „глупави“!

— Я си гледайте магнитофона и не се обаждайте! — сръза го Ливио. — Вас кой ви пита? — После отново се обърна към Чигола и продължи със същия нерв: — Вместо да ми бъдете благодарни, че аз пръв открих открадването на картината и пръв сигнализирах за случката, вие ми губите безсъвместно времето и на всичко отгоре ми задавате провокационни въпроси!

Чигола помълча някое време, загледан в ноктите си. После пак помълча, но този път погледът му беше насочен към прозореца. Виждаше се част от площада и един от фонтаните. Валеше унило ситен дъждец и фонтанът изглеждаше тъжен.

— Ето какво — каза той, сякаш изведнъж беше се сетил за Ливио, — засега аз ще задавам въпроси, а вие ще отговаряте. Такъв е редът в полицията. Ако не отговаряте точно и както трябва, вие сам ще усложните положението си и ще удължите без нужда принудителния си престой.

— Добре, питайте! — въздъхна Ливио и потърси погледа на Роберто Тоци. Но Роберто Тоци не помръдна ни с глава, ни с очи, той беше унесен в свои мисли и не чуваше какво се приказва. Той като че ли присъствуваше само видимо в своя кабинет.

— От пиаца „Република“ до „Помпео Магно“ има доста път и аз съм сигурен, че вие не се прибирате в къщи преди дванадесет часа.

— Понякога изобщо не се прибирам! — поправи го Ливио, като предизвикателно понаведе глава встрани.

— Става дума за нормалните нощи, за тях питам. Когато се прибирате към дванадесет часа или след дванадесет, кой ви отваря?

— В тоя късен час портиерките обикновено спят, отварят портиерите.

— В колко часа отидохте снощи във вашия ресторант и кога излязохте?

— Снощи изобщо не съм ходил в моя ресторант.

— Опишете ми час по час какво сте правили вчера, къде сте ходили и с кого сте се срещали, и кога сте се прибрали в къщи, като почнете от 4 ч. следобед, когато сте излезли оттук.

На този въпрос Ливио Перети не отговори веднага. Той мълча дълго, може би повече, отколкото се полага в такива случаи. По мургавото му чело изби пот. На края каза:

— След като излязох от галерията, отидох при любовницата си. Там прекарах и цялата нощ.

— Как се казва любовницата ви и къде живее? — попита Чигола с леден глас.

— Не й зная името, а улицата не помня! — засмя се Ливио.

— Ще ви улесня — каза Чигола. — Докато си припомните тия неща, аз ще премина на друга тема. Разкажете ми подробно кога и как открихте, че картината „Даная“ от художника Кореджо е открадната.

— Това може да се разкаже с няколко думи. Изкачих се в залата, където рисувам. В залата нямаше никого. Предполагам, че е било 9 часът и три минути. Запътих се направо към статива си, защото

първият сутрешен поглед върху рисунката е много важен. Първият поглед открива безброй неща — и добри, и лоши. Очите не са уморени, още не са привикнали с цветовете, чувствителни са към всички видове нюанси. Може да се каже, че първият поглед определя работата за през целия ден. Затова аз отивах направо към статива си, съсредоточен за тази първа среща, но когато го наближих, останах поразен: рамката беше празна, зееше ужасно. Някой беше изрязал платното...

— На какво разстояние бяхте от статива си, когато забележахте, че платното е изрязано?

— Бях на около десетина крачки.

— Как разбрахте, че платното е изрязано, а не откачено? От десетина крачки разстояние подробностите не се забелязват обикновено.

— Вие няма да ги забележите, но с мен работата стои по другояче. Аз съм професионалист.

— Продължавайте.

— Както стоях втрещен, погледнах напред си, към Кореджовата „Даная“, и насмалко не припаднах: моето платно беше там закачено с кабърчета и обтегнато несръчно над картината.

— На какво разстояние бяхте от картината?

— От моето място до картината имаше около петнадесет крачки.

— От петнадесет крачки никакво кабърче не може да се види. Как разбрахте, че платното ви е било закачено с кабърчета?

— Тия работи, господине, не се разбират, а се чувствуват. Аз почувствувах, че платното ми е закачено с кабърчета, и толкоз!

— Поздравявам ви за чувствителността — каза Чигола. — Продължавайте по-нататък. Какво направихте, след като видяхте платното си върху картината на Кореджо?

— Изтичах, улових левия край на платното, за да го смъкна, и тогава видях, че под платното няма нищо, че рамката е празна.

— Е, и какво?

— Няколко секунди стоях като замаян, а сетне хукнах по стълбите, за да уведомя директора.

— За какво да го уведомите?

— Че Кореджовата „Даная“ е открадната!

— Платното беше ли откачено, или изрязано!

— Това вие трябва да установите. Аз ви казах, господине, че видях рамката празна. Нямаше нито картината, пито поставката ѝ.

— Защо предположихте, че картината е непременно открадната? Защо не предположихте например, че е дадена за почистване или реставриране?

— Предположих най-вероятното. У нас картини се крадат всеки месец, а почистване се прави на четвърт век веднъж!

Чигола запали цигара, издуха няколко кълбца дим и попита със съвсем равен глас:

— Е, спомнихте ли си името на любовницата?

— Абсолютно е изчезнало от паметта ми — усмихна се нахално Ливио Перети.

— Това може да се случи с човек, който има поне три дузини любовници и нито една вечер не спи с една и съща. Кажете ми улицата и номера на къщата, където сте прекарали нощта?

— Нали ви казах, че не помня!

— Значи, криете?

— Разбирайте го, както щете! — Ливио Перети изведнъж пламна. — Вие нямате право да ми задавате въпроси, които засягат интимния ми живот! Как си позволявате!

— На полицията и на докторите по венерически болести се разказва всичко, от начало до край. Излезте в хола, младежо, повторете си го това сто пъти или сто хиляди пъти, докато ви дойде нещо наум, и тогава елате да ми се представите пак!

Ливио Перети кимна на Роберто Тоци, който от някое време даваше вид, че следи разпита, и с доста наперена стойка излезе навън.

— Доведете ми пазача Марко Монтано! — обърна се Чигола към слисания адютант.

Адютантът се изправи, чукна токове и стремително изскочи навън. Не бяха изминали и десетина секунди, и откъм хола се дочу силна врява, заплашително загърмяха възбудени гласове. Роберто Тоци пребледня, а Чигола изхвърча тутакси през вратата. Като видя с каква котешка ловкост беше направено това, Роберто Тоци още по-силно пребледня.

Пред очите на Чигола се откри странна картина. Адютантът се готвеше да измъкне пистолета си, ръката му беше на кобура, а насреща

му се усмихваше злъчно и с горящи очи Ливио Перети. Неколцина полицаи тичаха към тях.

— Джовани! — извика мрачно Чигола. Адютантът трепна, обърна се на токовете си и застана мирно. — Какви са тия сцени? — попита още по-мрачно Чигола.

— Готвя се да го застрелям! — отговори адютантът.

— Защо? — любопитствува със зловец тон Чигола.

— Защото искаше да ме удари по лицето!

— Не само „исках“, ами го ударих наистина! Ето — той посочи с пръст дясната му буза.

— Защо го удари? — попита Чигола.

— Настигна ме и ме напсува мръсникът! — отговори Ливио.

— Трябва да го застрелям, господин полковник! — настоя отново адютантът.

— Това можеш да направиш, Джовани, на своя отговорност, разбира се, но само при едно условие — че вече съм приключил разпитването му. Налага се да почакаш!

— Ще почакам, господин полковник — съгласи се Джовани.

Когато Чигола слагаше ръка върху святкащата бронзова дръжка на вратата, чу Карло Колона да под виква от другия край на хола: „Началството защитава една червена хрътка! Как да разбираме това?“

„Злобен и отмъстителен тип! — помисли по негов адрес Чигола. — На такъв няма и окото да мигне, ако реши да изпрати някому куршум в тила!“

Той натисна дръжката и влезе.

Марко Монтано, който стоеше чинно в средата на кабинета, любезно му се поклони.

— Марко Монтано, колко години вече служиш в „Боргезе“?

— Тази есен се навършват двадесет години, ваше сиятелство!

— Не ме наричай „сиятелство“, Монтано! Ако искаш да туриш нещо пред името ми, наричай ме просто „полковник“.

— Разбирам, господин полковник!

— Какъв чин имаш във войската?

— Сержант, господин полковник! От артилерията.

— Е, сержант, във войната участвувал ли си?

— Тъй вярно, господин полковник, бил съм немците при Падуа, когато се изтегляха за Австрия при Удине, когато бягаха от Югославия, и на други места.

— Хм... И като си толкова дългогодишен служител в „Боргезе“, сещаш ли се как е станала тази работа с картината?

— Нищо не ми идва наум, господин полковник!

— Не се ли съмняваш в някого?

— Света Мария да ме пази, такъв грях не слагам на душата си.

— Е, добре! В колко часа застъпи дежурството си вчера?

— Както винаги, господин полковник, в 16 часа. В 16 часа Николо Алфиери ми предаде втория етаж, а Федерико Нобиле — първия. Николо Алфиери не дежури нощем.

— С кой от портиерите застъпи на дежурство?

— С портиера Августино, господин полковник.

— Обясни ми, Монтано, как пазите нощем галерията, като сте само двама души — ти и портиерът?

— Трима сме, господин полковник, защото и портиерът Лоренцо е с нас, само че той спи в портиерната, докато му дойде отново редът. И така, господни полковник, през деня в галерията дежурят трима пазачи: Джустинияни, Палантиери и Николо Алфиери. През нощта службата се носи от един портиер и от един пазач. За какво са повече, когато сградата отвътре непристъпна? Портиерът седи на стол в преддверието и час по час навива един часовник. Този часовник не е като обикновените, той работи само един час и ако на шейсетата минута не си го навил, проклетата машина спира и никакво чудо не може вече да я раздвижи. На другата сутрин контролата идва и пита защо например си заспал, да речем, в два часа? Тъй ли се пази галерия, която държи картини за милиони? И ти подписват паспорта. Откакто съм в „Боргезе“, трима портиери са били уволнени и двама пазачи.

— Нима и пазачите курдисват часовник?

— Ама, разбира се, господин полковник! Че как иначе?

— Добре, портиерът седи на стол в преддверието. А ти къде беше седнал нощес?

— Където си седя винаги, господин полковник! Срещу коридора, който води за администрацията и служебния вход. Така имам пред очите си и коридора, и големия хол. Никой не може да излезе от залите, без да го видя, и никой не може да се промъкне през служебния

вход, без да го забележа. Тази работа е хитро нагласена, затова толкова време нещата вървят без произшествия. Как е станало нощес туй събитие, умът ми не го побира!

— Ти спомена, Монтано, че никой не може да се промъкне през служебния вход, без да го забележиш. Заключена ли се държи вратата на служебния вход нощно време и в такъв случай кой държи ключа? Или ключът седи на вратата?

— Ние държим вратата на служебния вход винаги заключена. През деня ключът се намира у дежурния пазач, който наблюдава хола и коридора. Звъни ли някой отвън — дежурният пазач му отключва. Нощно време ключът от служебния вход се намира у дежурния портиер.

— Колко ключа има служебният вход и кой ги държи?

— Всичко са два ключа, господин полковник, единият държи началникът, сеньор Чезаре Савели. Другият ключ се съхранява през деня от дежурния пазач, а през нощта — от дежурния портиер. Тоя ключ не излиза навън.

Някое време Чигола мълча, смучейки дълбоки глътки дим от цигарата си. После попита:

— Ти беше снощи първа смяна, така ли?

— Тъй вярно, господин полковник!

— Кой беше дежурният портиер?

— Августино, господин полковник!

— Тъй. Нещо особено да си видял или чул по време на дежурството си?

— Съвсем нищо, господин полковник!

— Да се е звъняло на служебния вход, да е дохождал някой?

Монтано изведнъж замълча. Той извади кърпичката си, избърса врата си под тила и някак измъчено погледна към вратата.

— Чужди хора не са звънели, нито са дохождали, господин полковник!

— А свой човек да се е мяркал насам? — наведе се напред Чигола. — Брат? Сестра?

— Аз заварих тук госпожица Ченчи, племенничката на сеньор Чезаре Савели.

— Луиза Ченчи?

Монтано кимна с глава.

— Е, добре, а кога си отиде госпожица Луиза Ченчи, Монтано? Ти ли ѝ отключи?

Монтано поклати глава.

— Луиза Ченчи си е отишла след мен, господин полковник. Отключил ѝ е портиерът Лоренцо.

— Да се доведе портиерът Лоренцо! — заповяда Чигола. — А ти, Монтано, седни, ето на този стол седни. Възрастен човек си, не бива да стоиш прав!

— Коя година си роден, Лоренцо?

— Хиляда деветстотин двадесет и пета.

— Служил ли си войник?

— Три години карабинер в Торино.

— Ти ли застъпи снощи след Августино?

— Аз.

— Кога отключи на госпожица Луиза Ченчи?

— Не съм виждал госпожица Луиза Ченчи.

— Монтано, чуваш ли какво казва Лоренцо?

Монтано се избърса отново под тила.

— Лоренцо — започна той уплашено, — нали ти предадох ключа от служебния вход? И Августино беше, и той чу и видя?

— Ти ми даде ключа, Монтано, и ми каза: „Лоренцо, моят хубостник е заспал на скамейката, жал ми е да го будя, като се събуди, отключи му!“ За госпожица Луиза Ченчи не си ми продумал дума. Нито съм я виждал, нито съм ѝ отключвал!

— Че как е излязла госпожицата? — разпери Монтано ръце.

— Нито госпожицата съм виждал, нито племенникът ти се е мяркал пред очите ми! Когато в един часа отидох да надзърна в коридора, на скамейката нямаше никого. Външната врата беше заключена.

— Нищо не разбирам! — изпъшка Монтано. Той разкопча найгорното копче на мундира си и пое дълбоко въздух.

Докато те разговаряха, Чигола се взираше в него като лешояд в плячката си и веждата над дясното му око на два пъти подскочи.

— Нищо, Монтано, не се притеснявай! — каза Чигола. — Всичко ще се изясни, всяко нещо ще дойде на мястото си! Кога отвори на твоя племенник? В колко часа?

— В единадесет часа, господин полковник. Току-що бях навил часовника си.

— Как се казва твоят племенник, Монтано?

— Племенникът ми се казва Марио Чивета, господин полковник.

— На колко е години, какво работи и къде живее?

— Марио е на 23 години, не работи нищо, живееше до преди един месец на „Виа Амалия“ 53. Той си мени квартирите през месец-два, господин полковник, затова казвам живееше. Един бог знае дали още държи тази квартира... Моят племенник е пропаднал човек, господин полковник.

Монтано наведе глава. Посивелите му разперени мустаци увиснаха над долната му устна, съвсем по монголски.

— Е, ти не страдай толкова! — каза Чигола. — Нали си войник!

— Той ми е едничкият близък човек! — въздъхна Монтано, като не вдигаше очи от килима. — Другите измряха.

— Всички ще измрем — каза Чигола — Къде работи Марио Чивета? Аз те попитах, Монтано, но ти като че ли забрави да ми отговориш.

— Какво да ви отговоря, господин полковник, като Марио не работи никъде... Скита с мерзавци, пуши марихуана, проси от туристите, пиянствува... На два пъти е бил задържан от полицията за дребни кражби... С лош свят се е събрал, господин полковник! Сдружил се е с пропаднал свят.

— Защо дойде снощи при тебе? Какво ти каза? Поиска ли ти пари?

— Винаги ми иска пари, когато дохожда. Той всъщност затова и дохожда — да ми иска пари. А снощи — нищо. На, света Ана ми е свидетел — за пръв път не ми поиска нищо. Само рече, че му е малко лошо, и попита дали бива да полегне на скамейката за някое време. Рекох му — полегни си Нима можех да му откажа?

— Е, и после? — попита Чигола.

— Когато стана дванайсет, отидох да го викам, а той — заспал. Нали ви казах, господин полковник, дожа ля ми да го будя. Дадох ключа на Лоренцо и му рекох — когато се събуди, отвори му.

— Никакъв Марио не съм виждал! — намръщи се Лоренцо.

— Нито госпожица Луиза Ченчи? — подхвърли му Чигола.

— Ни Луиза, ни Ченчи? — захвана да се ядосва Лоренцо.

— Я си напрегни малко паметта, Монтано! — каза Чигола. — Да не би да си забравил временно ключа на вратата?

— Как може, господни полковник! — възмути се Монтано и лицето му почервения. — По-скоро главата си ще забравя, отколкото ключа! Аз двацет години служа в „Боргезе“ и нека каже господин директорът Тоци дали някога съм забравял ключ!

Всички се обърнаха към прозореца.

— Изключено е Марко Монтано да направи подобна грешка! — каза Роберто Тоци. Той се прокашля, за да изчисти гласа си от възмущение. — Изключено! — повтори той.

— В такъв случай — каза Чигола — остава само една вероятност: че Марио Чивета е разполагал със собствен ключ.

— Откъде ще има Марио собствен ключ, господин полковник? Кой ще му го направи? Ключът от служебния вход е секретен. За да измайстори втори, ключарят трябва непременно да има модел. Откъде ще намери тоя модел?

— Засега това е единствената възможност! — каза мрачно Чигола.

Той мълча някое време, сетне заповяда да доведат Луиза Ченчи.

Когато Луиза Ченчи влезе в кабинета, Роберто Тоци се изправи и любезно ѝ предложи своя стол. От почуда пред хубостта ѝ адютантът зяпна насреща ѝ и забрави да затвори вратата, а Чигола реши да не напомня на Роберто Тоци, че сега той е домакинът и че само той има право да кани някого да седне. Чигола разгледа девойката с опитно око, хареса му, но си спомни за Чезаре Савели — човек с тъмно минало и със съмнителни връзки в настоящето. Една дума от него и оня копой, зализаният, непременно ще се прицели в тила му. Той попипа несъзнателно темето си и усети в устата си горчив вкус.

— Луиза Ченчи — започна Чигола, — искаме от вас да ни отговорите на два въпроса. Първо: кога си отидохте снощи оттук. И, второ: кой ви отключи вратата на служебния вход — пазачът Федеригио или портиерът Лоренцо?

— Тръгнах си за в къщи към дванадесет и четвърт. Никой не ми е отключвал, защото вратата на служебния вход беше отключена.

В ушите на Чигола като че ли звъннаха тържествени камбани. Той изгледа победоносно присъстващите и доволно потри ръце: „Казах ли ви аз, че оня тип Марио е притежавал ключ от външната врата? Грабнал е картината (която негов съучастник предварително е откачил), отключил е вратата на външния вход и се е измъкнал по живо и по здраво навън!“

Чигола държеше нишките на престъплението в ръцете си, ликуваше в душата си и с мъка се сдържаше да не се плесне с длан по челото. Марио, разбира се! Това беше работа на неговата тайфа!

— Разкажете ни по-подробно как излязохте! — каза Чигола. Той искаше да изпие удоволствието на по-дребни глътки. — Не ви ли направи нещо впечатление, къде беше пазачът Федеригио, не се ли мярна нито веднъж портиерът Лоренцо?

Можеше ли да предполага Чигола в тоя миг, че цялата великолепна сграда на неговата хипотеза тутакси ще се срине?

— Не видях ни Федеригио, ни Лоренцо — каза Луиза. — Но щом като ме питате дали ми е направило впечатление нещо по-особено, ще ви кажа. На скамейката, дето е срещу служебния вход, на тази скамейка — тя погледна съчувствено към Монтано — спеше неговият племенник Марио. Той лежеше по гръб, с отворена уста и ужасно хъркаше. Аз се уплаших и бързо изтичах към вратата. Тя зееше малко открената, някой току-що беше излязъл, без да я затвори подире си.

Не видях в бравата никакъв ключ. Излязох и аз, по затворих вратата добре.

В кабинета настъпи тягостно мълчание. Дъждът беше се усилил, капките почукваха тихичко и унило по стъклата.

Кой се е измъкнал навън, преди да излезе Луиза? Защо е оставил вратата открената? Каква е ролята на Марио в тоя случай и дали той действително е спал, или нарочно е хъркал „ужасно“? И колко време подир Луиза е запитал, без да бъде забелязан, използвайки отключената врата?

Чигола изведнъж се размърда.

— Луиза Ченчи — обърна се той към девойката, — като излязохте от стаята на вуйчо си, защо тръгнахте към изхода, а не към портиера Лоренцо? Нали знаете, че портиерът държи ключа от служебния вход?

Луиза Ченчи помисли някое време, после повдигна рамене.

— Не зная! — каза смутено тя. — Просто не мога и сама да си обясня!

— Нищо — каза Чигола. — Ще ви дам време да се поровите в себе си. Аз съм търпелив. — Той помълча, запали цигара, издуха няколко разлети кльбца дим и изведнъж запитва, сякаш скачаше върху жертвата си: — Някой да е дохождал при вас? Да сте разговаряли с някого? Да сте отваряли някому?

Луиза мълчеше. Може би въпросите на Чигола я обиждаха и затова не искаше да отговаря.

— Утре ще ми кажете — поклати глава Чигола. — Вижда се, че днес не ви се приказва. — Той се извърна към Роберто Тоци и великодушно му се усмихна: — Да сложим ли край на днешния разпит, професоре? — И понеже Роберто Тоци неопределено му кимна, той довърши: — Утре ще продължим!

След като Луиза излезе и от улицата се чу как хлопна вратичката на полицейския джип, Авакум запали лулата си, разходи се по обичая няколко пъти напред и назад из стаята и понеже едно особено чувство беше се появило неочаквано в душата му и откритието му го уплаши и смути едновременно, той грабна лодена си и като беглец изскочи навън.

От най-близкия павилион купи извънредните обедни издания на централните вестници. Всички съобщаваха на първа страница и с дебели заглавия за кражбата в „Боргезе“. Но докато правителствените официози деликатно премълчаваха партийното членство на Ливио Перети, глашатаят на десните екстремисти подчертаваше изрично и с много стръв това обстоятелство. Нещо повече, той пророкуваше, че следствието ще поднесе вероятно доста „неприятни изненади за червените“ и че „нишката на следствието може да се замотае и около някоя по-известна личност измежду червения елит“.

Беше време за обяд, но Авакум дори не помисли да ходи до „Пиаца Навона“, където се намираще ресторант „Лавароне“. В първото бистро, което се мярна на пътя му, изпи голяма чаша кафе и оттам бързешком се прибра в квартирата си. Както правеше, когато му предстоеше да решава мъчна задача, застана под душа в банята и на няколко пъти смени водата от нетърпимо гореща до ледено студена. После облече халата си, втората вещ, с която не се разделяше (първата беше лулата), облакът се на масата и върху полето на „Ил секоло д’Итадия“, глашатая на най-десните, надраска логическо уравнение, което според него отразяваше видимите и невидимите страни на кражбата в „Боргезе“:

Италианското социално движение — Боргезе — Даная (Ливио Перети (Луиза Ченчи) — X — (избори) — ИКП.

Най-напред Авакум изхождаше от предпоставката, че кражбата в „Боргезе“ е политическо престъпление, организирано от десни екстремисти и (по всяка вероятност) извършено от заблуден от провокатори комунист (Ливио Перети). По-нататък. Да се мисли, че екстремистите са организирали този скандален грабеж, за да дискредитират партията в навечерието на изборите — е погрешно. Те не са паднали от небето, за да не знаят, че народът няма да отъждестви в никакъв случай някой си младеж на име Ливио Перети с милионната ИКП! Народът от опит е научил, че във всяка партия и във всяко движение, дори най-идеалното, се намира по някоя и друга „крастава овца“. И затова е дошъл до извода, че „Заради Илиа не трябва да се псува и свети Илиа!“

По-нататък. Предстоящите избори не са за правителство, римските граждани ще гласуват за кмет, тоест за едно конкретно лице. Трябва да се предполага, че хрещката на дискредитацията е насочена

към най-ненавистното за екстремистите лице, към лицето, което в момента те най-много ненавиждат и от което в момента най-много се боят. Кое може да бъде това лице в навечерието на изборите?

Това лице в навечерието на изборите може да бъде само едно — кандидатът на червените.

Дори без прозрачните пророкувания на екстремисткия официоз, че нишката на следствието щяла да се омотае около някоя персона от червения „елит“, Авакум щеше да дойде до извода, че X = Пиетро Фалконе.

Откритието не беше кой знае какво — всеки грамотен в политическо отношение човек можеше да стигне до тоя извод, Авакум знаеше много добре, че неговото логическо „уравнение“ е само една обща постановка, която дава указание в каква посока трябва да се търсят истинските престъпници. Кой са организаторите, какво е участието на Ливио Перети в тази афера, къде се намира в момента „Даная“ и преди всичко — как ще бъде използвано похищението на картината, за да се постигне главната цел — компрометирането на Пиетро Фалконе. Това бяха „неизвестните“, тия „X“, „Y“ и „Z“, които той трябваше да „изведе“, за да спаси честта на Пиетро Фалконе и да не даде възможност на екстремистите да постигнат целта си.

Той не се замисли дори дали е благоразумно и редно да се хване на това хоро. Един човек беше в опасност, една кауза — свята за него — беше застрашена, една сложна игра му предлагаше напрежението си — това стигаше, за да почувствува с всяка клетчица от душата си, че не може и не бива да стои настрана. Мотивите бяха предостатъчни, за да се втурне незабавно подир оная „сърна“, изобразена на старогръцкия му пахар, символ на истината, която „вечно бяга пред човека“ и която „човек вечно гони“.

Е, добре, но той се намираше в една чужда страна и затова нямаше подръка нищо: нито техника, нито сътрудници. Той беше дошъл като археолог, за да събира материал за книгата си, и това беше единствената истина, която светът можеше да узнае. Той беше, накратко, с вързани ръце. Но как може човек да се бори с вързани ръце?

Не разполагаше и с време. Трябваше да разкрие организаторите на кражбата, крадеца (или крадците), да намери картината, да

предотврати заговора срещу Пиетро Фалконе... за ден и половина. Толкова работно време оставаше до изборите!

Беше логично да стои настрана, разбира се, но се случва понякога и най-логично мислещите хора да постъпват в живота нелогично. Тази чудновата особеност — да постъпва в някои случаи нелогично, отличава човека от машината. От човек винаги може да се очаква нещо особено, непривично, рисковано — за разлика от машината, и това, струва ми се, е най-човечната му черта.

Така Авакум реши да се хване на хорото.

Колкото до онова чувство, което го уплаши и смути одеде, аз не бих искал да разисквам нашироко. То се появи у него, когато Луиза излезе и чу от улицата как се захлопна вратичката на полицейския джип. Нека читателят сам да си представи разни неща по този въпрос. В едно само бих искал да уверя читателя, че каквито и чувства да изпитваше или да възкресяваше Луиза в душата на Авакум, той никога и при никакви обстоятелства не си позволяваше да мисли за нея така, както един мъж мисли за една жена. За разлика от много хора той умееше да запира чувствата си зад девет врати и с девет ключалки. В това отношение той беше владеец на много подземия и килии, а ключове имаше повече от кой и да е тъмничар. Дрънкаше с тях, но не пускаше ни един пленник на божия свят.

Витория се завърна блестяща и знойна като юлски ден и Авакум си каза, че онова чувство към Луиза беше дошло в душата му само защото тя приличаше ужасно на майка си и му напомняше вероятно за нейната пролет. Това обяснение му хареса и той си каза, че в света на чувствата няма нищо тайнствено и недостъпно за изследване. После ѝ разказа с много внимателни думи за събитията в „Боргезе“ и за арестуването на Луиза.

Витория, като всяка италианка от народа, посрещна вестта за арестуването на дъщеря си с достойнство и дори с малко гордост. Но понеже беше пострадала вече непоправимо, скоро заплака с горчиви сълзи. А когато Авакум ѝ напомни, че все пак около Луиза ще се навърта вуйчо ѝ и че той няма да я остави съвсем без закрила, и че

това задържане в края на краищата ще се окаже едно недоразумение, тя избърса сълзите си и през влагата, в която плуваха очите ѝ, заблестяха зловни огънчета.

— Моля те да не ми говориш за Чезаре! — извика тя. — И изобщо да не споменаваш името му!

— Да не споменавам името на брат ти? — учуди се Авакум.

— Той не ми е никакъв брат!

— Не разбирам — каза Авакум.

— Не е толкова сложно! — въздъхна Витория. — Чезаре е доведено дете на баща ми от втората му съпруга! — обясни тя с нотки на гадливост в гласа си. — Той ми е толкова чужд, че аз не бих въздъхнала дори ако чуя, че е умрял! Моля ти се! Той е не само съмишленик на ония изроди, които убиха мъжа ми, той е техен виден човек! Изверг! Три месеца след като погребях мъжа си, той се опита да го замести в леглото ми... Вуйчо на Луиза! — Тя се задъха от възмущение, после отново избухна в плач.

Беше тъжно, но Авакум остана доволен.

Тая вечер Витория и Авакум поканиха на вечеря Роберто Тоци и съпругата му в ресторант „Лавароне“, близо до „Пиаца Навона“. На това място трябва да отбележим, че между двете семейства съществуваше отдавнашна дружба, която смъртта на Енрико Ченчи не само не прекъсна, но сякаш още повече заякчи. Макар Инесса да беше лекомислена, а Витория да минаваше за интелектуалка, двете се тачеха и в основата на тая обич лежеше може би тъкмо разликата в техните темпераменти. Всяка намираще в другата това, което на нея самата липсваше.

Авакум, като човек на двете Ченчи, беше скоро въведен в интимния кръг на това семейно приятелство. С Роберто Тоци прекарваше дълги часове в разговор за ренесансовото изкуство, област, в която Роберто беше „цар“, а той — скромен любител. С Инесса, на която не знаеше какво да говори, той обикновено танцуваше.

Понеже Роберто Тоци беше съсипан от напрегнатия ден, Авакум нае кола и отиде сам да доведе госпожа Инесса Тоци. Когато пристигнаха в „Лавароне“, Роберто Тоци и Витория на свой ред излязоха, за да занесат на Луиза шоколад и копринена спална торба.

Шоколадът и торбата щеше да предаде Роберто Тоци, понеже само той имаше право да влиза по всяко време в „Боргезе“.

Чакайки ги, Авакум и Инесса пиха джин, а сетне минаха под покритата тераса, където свиреше естраден оркестър. Танцуваха дълго. Когато Витория се завърна и спря погледа си върху пламналите бузи на Инесса, отново я обхвана мрачно настроение и за да не изглежда потисната, поръча си голяма чаша уиски с лед.

След вечерята Авакум помоли Роберто Тоци да го информира подробно за първия разпит — какви въпроси е задавал инспекторът Феличе Чигола и как са му отговаряли заподозрените. Авакум каза на Роберто Тоци:

— Аз имам, професоре, един приятел — знаменит криминалист. От десет заплетени случая девет разплита безпогрешно. От десет убийци само един му се изплъзва, на другите девет слага ръка. Такъв специалист! От него съм научил някои тънкости в детективския занаят.

— За какво ви са? — усмихна се скептично Роберто Тоци.

— Ако вие, професоре, ме осведомявате навреме и точно по следствието, както направихте тази вечер, аз ще се опитам да открия похитената „Даная“ и вие ще си получите новогодишните тантиемите!

— Господи! — разпери ръце Роберто Тоци. — Кой ви съобщи за тантиемите?

— Има ли значение? — усмихна се Авакум. За тантиемите му беше разправила Инесса.

Роберто Тоци въздъхна.

— Похищението на „Даная“ е загуба за нацията — каза той. — А за моите лични неприятности не си струва да се говори.

След като генералният директор му беше обещал, че няма да го уволнява, той отново беше придобил усет към красивите думи.

— Ако открия „Даная“, вие и госпожа Тоци ще прекарате коледните празници много по-весело! — държеше прозаичната си линия Авакум.

— Но, приятелю, как ще откриете „Даная“, като нямате сътрудници, как ще действувате без помощници?

— Нали Чигола има? Вие ще ме осведомявате за работата на специалистите и аз ще използвам резултатите наготово!

— А нима това е редно?

— Защо да не е редно? И вестниците ще осведомяват публиката за тия резултати, само че със закъснение!

Роберто Тоци мълча някое време.

— Простете ми — каза той, — но това ми прилича малко на детска игра!

— Нищо — повдигна рамене Авакум и весело се усмихна. — Нали и в евангелието е казано приблизително така: „Приличайте на децата и царството божие ще бъде ваше!“

— Нямам настроение за шеги! — въздъхна Роберто Тоци.

Поднесоха кафето и коняка. Предстоеше да се заплаща сметката и Роберто Тоци помръкна: не беше редно чужденецът да се бърка за пари! Той кимна към сервитьора, както би кимнал вероятно към самия ангел на смъртта, но сервитьорът направи отрицателен жест и посочи с глава Авакум. Роберто Тоци разбра правилно тоя жест и мигновено му се стори, че един тежък товар пада от гърба му, но нали трябваше да пази достойнството си, рече, макар и с не много категоричен глас:

— Тогава ми позволете, господине, да заплатя за себе си и за жена си!

— Не си правете труд! — махна с ръка Авакум. — Аз имам тук текущи сметки и от моята маса никога не се взимат пари в брой!

— Съжалявам! — възропта искрено Роберто Тоци, но с тон на човек, измъкнал се от дълбока яма.

Тръгнаха да си ходят.

Като излязоха на улицата, Авакум каза тихо на Роберто Тоци:

— Телефонен пост има на десет крачки от галерията. Ще ви моля да ми се обадите утре към десет часа. Но в случай че научите нещо по-важно, което да внесе нов момент в следствието, не спазвайте никакъв час, звънете ми по всяко време!

— Вие сте странен човек! — каза Роберто Тоци, като се огледа. — Вие сте склонен да се поддавате на илюзии, знаете ли? Впрочем всички вие... хм, имате тая черта! — Той помълча, после каза твърдо: — Добре, щом като настоявате, ще ви се обадя!

Авакум стисна приятелски ръката му и веднага добави:

— А пропус, кога най-късно бихте могли да ме снабдите с архитектурните и инженерните планове на галерията?

— Е, това не е чак толкова мъчно! — каза Роберто Тоци и за пръв път тоя ден в гласа му прозвучаха нотки на самочувствие. — Аз имам

тия планове! Миналата година щяха да правят промени в интериора и в отоплителната инсталация, и по този случай взех за проучване в къщи цялата папка с архитектурно-инженерните планове. Имате щастие, че още не съм ги върнал! Елате у дома да прием кафе и ще получите плана!

Като научи за поканата, Витория се понамуси, тя нямаше настроение за разходки. Но Инесса заяви чистосърдечно, че тази вечер е безкрайно доволна.

Преди да напусне галерията, Феликс Чигола предупреди адютанта си Джовани, че ще го държи лично отговорен, ако нещо се случи с Луиза, и ще го накаже с понижение в сержантски чии, ако се опита да ѝ досажда дори само с думи. Като знаеше, че шефът му не говори празни приказки и никога не се заканва напразно, и като тачеше все пак офицерската си кариера повече от всички видове съблазни, той реши да установи за през нощта такъв ред, който да предотвратява агресия и от негова страна, ако, не дай си боже, загуби разсъдък. Той натири Карло Колона, помощника на Савели, при портиерите Августино и Лоренцо. Пазачите Монтано и Федерико изпрати в стаята на Карло Колона, която съседствуваше с кабинета на Савели. Луиза остави в кабинета на вуйчо ѝ, а на Ливио Перети предостави скамейката срещу служебния вход. Ливио Перети заяви безочливо, че и сам той щял да си избере точно това място срещу стаята на Луиза, тъй като нямал доверие в някаква полиция и затова се налагало да бди и да си отваря очите на четири.

При парадния вход и при служебния постави постове. В хола сам разстави двама часови — срещу стълбището, което водеше за горните зали, и срещу кабинета на Роберто Тоци, където установи спалнята си и командния си пункт. Назначи един сержант за свой заместник и за началник на караулите и тогава чак си позволи да излезе навън, за да вечеря.

Завърна се след час, изслуша рапорта на сержанта и доволен се оттегли да спи в своя „апартамент“. Изящното рококо в кабинета на Роберто Тоци сякаш онемя пред двата излъскани ботуша, които самодоволно изпънаха кончовите си под кристалния полилей.

Докъм полунощ всичко вървеше нормално. От стаята на портиерите се носеше хъркане, което много приличаше на хъркането, напирасщо от стаята на пазачите. Но малко след полунощ часовият при стълбището за горните зали изведнъж се сепна и усети как по гърба и по раменете му полазиха тръпки. Стори му се, че горе някой блъскаше с юмруци по-някаква отдалечена врата и в същото време сякаш виеше с прегракнал глас, Тоя шум изведнъж секна, както изведнъж беше се появил. И когато часовият си помисли, че тъй му се е сторило — някой да блъска с юмруци откъм покрива и да вика, — шумът отново долетя или по-скоро отново се изсипа отгоре. Той не устоя, измъкна свирка от горния джоб на куртката си и бясно я наду.

Имаше чувството, че беше изсвирил с всичката си сила, и безкрайно се изненада, когато оня, дето стоеше близо до кабинета на Роберто Тоци, бавно се приближи до него и попита със сънлив глас:

— Джакомо, какво ти дойде наум, защо си играеш с тази свирка?

— Как ще си играя, Анджели, аз свира истински!

— Я не се занасяй! — каза Анджели.

— Света Мария да ти е на помощ! — поклати глава Джакомо. — Аз изсвирих с всичка сила, а ти ми дрънкаш, че си играя!

Докато разговаряха така, при тях дойде сержантът.

— Кой ви позволи да се събирате и да разговаряте? — попита сержантът. — Ако лейтенантът се събуди, знаете ли какво ще стане?

— Господин сержант! — изпъна се Джакомо. — Аз изсвирих „тревога“, защото отгоре се чува някой да блъска с юмруци и да вие като пребит!

— Ха! — учуди се сержантът. Той не беше чул свирката и се смути. И за да не го мислят за глух, попита: — За какъв дявол вдигаш тревога?

— Казва — обади се Анджели, — че горе някой блъскал с юмруци.

— На два пъти чух някой да блъска с юмруци и да вие, господин сержант!

Сержантът погледна недоверчиво нагоре.

В тоя миг, сякаш съдбата искаше да помогне на Джакомо, отгоре се дочу наистина някакъв странен шум, но той съвсем не напомнимаше блъскане с юмруци. Това напомнимаше на някакво мучене, сякаш крава

мучеше или вол, но много отдалече, може би чак откъм върха Джаниколо или от равнината, дето е зад него.

— Хм! — каза сержантът.

— Видяхте ли? — зарадва се Джакомо.

Анджело мълчеше.

— Сигурно ще е от вятъра! — каза сержантът. — Понякога вятърът вие като човек, а друг път мучи като вол. Но все пак — той погледна Анджело, — хайде да се качим горе, за да ни е чиста съвестта.

Докато те се изкачваха по стълбите нагоре, Джакомо се взираше в свирката, която държеше на дланта си, и се чудеше защо като я наду одева, не беше свирнала така, че да я чуе и мъртвият в гроба. „Ама че свирка“ — звереше се той и си казваше, че утре, като се върне в участъка, ще се скрие в мазето и ще я надуе тъй, че и глухите да я чуят.

Сержантът и Анджело слязоха отгоре. Сержантът каза, че няма нищо и че оня шум сигурно ще е от вятъра, дето духа навън. Но за всеки случай щял да докладва на лейтенанта.

Останалата част от нощта премина напълно спокойно.

Петък, 27 октомври.

Чигола се събуди в лошо настроение. Спомни си още докато беше в просъница, че му оставаха някакви си шепа часове, за да открие похитителите на „Даная“, и се разстрои. За пръв път почувствува, че на света няма нищо по-неуморимо от календара. Върви календарът като някакъв валяк с космически размери, търкаля се неспирно и мачка.

Навън беше сумрачно, валеше дъжд.

Роберто Тоци се настани на вчерашното си място, до прозореца. Той очакваше, че Чигола ще го заговори, но инспекторът съсредоточено четеше новите данни на техническите служби и бюлетините за произшествията, станали през изтеклата нощ. Едно съобщение толкова го заинтригува, че той го препрочете няколко пъти и всеки път в очите му светваше все по-силен огън. Явно беше, че съобщението го вълнуваше. Той изпуши една цигара, за да се успокои и да си възвърне предишния вид на човек, който изпитва силна досада, но си личеше, че настроението му се беше подобрило.

— Искате ли да направим една малка рекапитулация на резултатите от вчерашния ден, преди да пристъпим към новите разпити? — обърна се той към Роберто Тоци.

— О, моля ви се! — почувствува се поласкан Роберто Тоци. — Ще ви слушам с голямо удоволствие!

„Ще слушаш, като не те бива за друго!“ — присмя му се Чигола и започна:

— Ние установихме, че в сряда следобед и през нощта срещу четвъртък в галерията са били портиерите Августино и Лоренцо и пазачите Марко Монтано и Федериго Нобиле. Дежурили са по двойки Августино с Монтано и Лоренцо с Федериго. Около 4 ч. следобед в галерията е пристигнала Луиза Ченчи. Дежурни са били Августино и Монтано. Малко преди да изтече дежурството на последните, около 23,30 ч. в галерията пристига — също през служебния вход — племенникът на Монтано Марио Чивета. В 24,00 ч. встъпва в дежурство двойката Лоренцо и Федериго. Марко Монтано предава ключа от служебния вход на портиера Лоренцо и го моли да отключи вратата, когато племенникът му се наспи и тръгне да си ходи. В 1 ч. след полунощ портиерът Лоренцо установява, че племенникът на Монтано е изчезнал и че вратата е заключена. За Луиза Ченчи той нищо не знае, тъй като Монтано забравил да го уведоми, че госпожицата е останала в стаята на вуйчо си. Той изобщо не е бил известен за нейното присъствие в галерията. Луиза Ченчи казва, че като излязла от стаята на вуйчо си, видяла вратата открената, възползувала се от случая и си отишла, без да се обажда ни на Лоренцо, ни на пазача Федериго. Може да се предполага, че по същия начин си е отишъл и Марио Чивета.

Ако трябва да вярваме на госпожица Ченчи, следва да си зададем въпроса: кой е отключил вратата на служебния вход, кой е излязъл навън, без да я затвори, както трябва? След това трябва да си зададем и другия въпрос: кой е заключил вратата? Щом като Луиза Ченчи няма ключ и Марио Чивета няма ключ, кой е заключил вратата след тях?

Но ако не трябва да се вярва на Луиза Ченчи, ние може да предполагаме всякакви неща. Например, че тя е отключила вратата със свой ключ и че двамата с Марио Чивета са се измъкнали едновременно. Ако обърнем внимание на това предположение, ние трябва да се запитаем: защо Луиза Ченчи и Марио Чивета излизат

тайно, без да се обадят на дежурните? И да си отговорим: тайно излизат хора от една галерия, когато изнасят нещо крадено!

Ако си спомняте, аз запитах снощи Луиза Ченчи защо, излизайки от стаята на вуйчо си, не е тръгнала към портиера, където би следвало да търси ключа, а се е запътила направо към служебния вход? Нима на нея е било предварително известно, че вратата е отключена? Вие си спомняте, че на този мой въпрос тя не можа да отговори задоволително.

И тъй, господине, от гледище логическо съмненията клонят засега най-вече по посока на двойката Луиза Ченчи — Марио Чивета. Но ще кажете: ами Ливио Перети? Първият свидетел? Тоя господин, дето не желае да съобщи на органите на властта къде е прекарал нощта срещу четвъртък, тая същата нощ, когато вашата „Даная“ е била открадната?

Не, господине, аз не съм забравил Ливио Перети и ще ви призная, че нямам нито желание, нито намерение да го забравям. Нещо повече! Аз ще ви покажа сега една такава сценка с него, че вие ще подскочите от удоволствие, дявол да го вземе! Търпение.

Да... нямам още достатъчно факти, но какво да се прави! За едно предварително следствие ние не бива да бъдем чак толкова претенциозни!

Като че облак премина по лицето на Чигола, но той махна с ръка.

— Всичко ще дойде по реда си, да се надяваме... Важно е да започнем с нещо! Това е важно, господине! Дявол да го вземе, както виждате, не е лесна и моята, пали?

— О, да! — промънка Роберто Тоци. Той беше толкова смутен, че в гърлото му едва се обаждаше някакъв глас.

— А сега — каза Чигола, — за да довършим първия тур, трябва да чуем още двама души — Федерико и оногова... Карло Колона. След тях ще последва изненадата, за която ви загатнах!

- Федерико, откако служиш в „Боргезе“?
- Ами тая година през јуни ќе станат една десетачка!
- Ходил ли си војник?
- Размина ми се, господин инспектор!
- Наказан ли си за лоша дисциплина?
- А ќе случвало се е, но само два пати!
- През ноцта среќу четвртък беше ли дежурен?
- Бях, господин инспектор!
- Кога встъпи в дежурство?
- В дванадесет часа, подир Монтано.
- Заедно с Лоренцо, така ли?
- Точно така!
- Седеше си на стола и гледаше какво става наоколу?
- Туй ми е работата, господин инспектор!
- Е, како ти е туй работата, какво забележа до към един часа?

Какво по-особено ти направи впечатленије?

— Ништо не ми е направило впечатленије, господин инспектор!

— Ја си припомни!

— Аз ќе си признај, господин инспектор, че до към един часа не ми беше тврде добро!

— Какво искаш да кажеш, Федерико?

— Искам да кажа, че ме болеше силно глава и ми се спеше и затуй помолих Лоренцо тој да наглежда, докато аз влезе във форма! Такова неразположение ми се случваше за први път, господине!

— Види ти... А зашто, Федерико? Какво се беше случило тая вечер?

— Ќе ви кажа, господине. Виното, дето го пихме с господин Колона, не беше добро.

— Къде пихте с господин Колона, Федерико?

— Има една крџмичка на „Вија Аренула“, близо до реката... Ама вие не мислете кој знае какво, господине! Какво ти пиене... Господин Колона ме почерпи с една чаша домашно вино и туй беше всичко! Може ли преди дежурство да пия? Пък и господин Колона ќе ми дозволи ли? Господин Колона покани и Лоренцо, но тој не дојде, извини му се, че го мързи.

— Значи, до един часа ти беше лошо, тџ ли?

— Болеше ме глава, но после ми мина.

— И през това време Лоренцо наглеждаше?
— Наглеждаше, господине... Но какво има толкова за гледане?
— Нищо особено, Федериго... Само двама-трима души влизали и излизали през служебния вход!
— Какво приказвате, господине!
— Марш навън, глупако!... Вън!

— Разкажете ми, господин Колона, как прекарахте деня в сряда, от 4ч следобед до полунощ.

— От 4 ч. до 5 бях в къщи От 5,30 до 7 бях в кино „Савоя“, където нашето дружество „Млада Италия“ имаше среща със стари фронтоваци. От 7 до 9 бях в ресторант „Савоя“, където нашето дружество даваше вечеря на старите фронтоваци После отидох в къщи и там си подремнах до към 11ч. В 11 и нещо отидох на инспекция в „Боргезе“ и поканих Федериго на чаша вино Бях получил бутилка вино от нашите, та исках да я изпия с компания. Пихме на „Виа Аренула“, а сепне Федериго си отиде в „Боргезе“ да встъпи в дежурство, а аз се прибрах. Това е всичко.

— Колко вино изпи Федериго?

— Федериго изпи само една чаша Толкова му налях.

— Как ви подействува виното?

— Виното беше много силно. От две чаши ми се замая главата. Пък аз съм пияч от класа!

— Какъв сте пияч, не зная, нито ме интересува, но си личи, че сте лош началник, Колона! Щом като ходите с подчинените си на кръчма, вие сте лош началник! Аз ще подам рапорт до Управлението на музеите да ви понижат!

— Още вчера разбрах, че ми имате зъб, господине!

— Плюй в пазвата си, Колона! Плюй, да не те взема наистина на око!

— Аз не съм от страхливите, господине!

— Джовани, изведи този, докато не са ме засърбели ръцете! Бързо навън!

— Виждате ли, професоре — обърна се Чигола към Роберто Тоци, — пригладен, сресан, а в душата си — негодник! Такъв тип е способен на всякаква гадост. Ако рече да убива, той няма да стреля

открито, в лицето, не! Той ще се цели в тила! Из засада, от някой тъмен ъгъл, когато човек не очаква нищо. Бам, и край!

— Ужасно! — въздъхна Роберто Тоци.

Не стига, че в неговия свят на багри и светлосенки беше се втурнала кризата, ето че сега там се разпореждаха крадци и разни убийци стреляха из засада! Какво остана от шестдесетте години, мили боже, когато на всички се струваше, че над бедната Италия изгрява слънцето на един нов ренесанс!

Адютантът Джовани доведе Ливио Перети. Младият човек не беше загубил нито грам от самочувствието си, той влезе в кабинета самоуверено и със следи от една лека раздразненост по лицето си, като човек, комуто натрапчиви гости губят напразно времето. Както и през вчерашния ден, той кимна към Роберто Тоци, а Чигола погледна така, сякаш гледаше в празно пространство.

— Е — кимна Чигола, който от опит знаеше, че в края на краищата все пак ще вземе своето, — да речем, че вие сте един възпитан човек и сте ни поздравили с „добро утро“, както е прието. Мога ли да ви попитам как прекарахте нощта?

— Не можете, господине. На въпроси от интимен характер не отговарям!

— Добре. Тогава ми отговорете на втория въпрос: спомнихте ли си най-сетне името и адреса на вашата любовница, при която сте били от 4 ч. в сряда следобед до 8 ч. вчера сутринта?

— И вторият ви въпрос, господине, е от интимен характер. Смятайте, че не мога да си припомня нищо.

— Добре. В такъв случай да започнем от вчера сутринта! И тъй, вие се събуждате при вашата любовница, виждате, че времето е напреднало, обличате се и бързешком пристигате в „Боргезе“, за да продължите работата си. В 9 часа влизате с първите посетители. После?

— Нали ви разправих вчера? Колко пъти искате да ви разказвам една и съща история?

— Значи, в 9ч влизате с първите посетители?

— Е, добре, влизам с първите посетители!

— Джовани — обърна се Чигола към адютанта си, — доведете портиера Августино!

Чигола погледна предупредително към Роберто Тоци и дори му смигна. А деликатният човек се изчерви вътрешно от това смигане и изведнъж усети, че му става горещо. Какво пък, няма през средновековието палачът не е смигал на публиката, преди да поведе жертвата си към кладата?

— Августино, познаваш ли тоя човек? — Чигола посочи с глава Ливио Перети.

— Може ли, господине! — Августино широко се усмихна — Той ни е редовен клиент!

— Какво разбираш под „редовен“?

— Ами дохожда най-редовно, господине! Всяка сутрин и всеки следобед!

— Тъй, всяка сутрин... Я си спомни сега, дали вчера сутринта видя тоя човек да *влиза* през входа с първите посетители?

— Вчера сутринта... Не разбирам какво искате да кажете, господине!

— А бе видя ли го в 9 ч. да влиза в галерията, видя ли го между посетителите, какво се правиш на смахнат? — избухна Чигола.

Августино смутено местеше очи от Ливио Перети към Чигола, дори на два пъти облиза устните си и на края повдигна рамене.

— Като че ли не го видях вчера с първите... Друг път, като дохожда, или ще ми каже „Здравей, Августино“, или ще ми се усмихне, а вчера заранта — сякаш ни съм го видял, ни съм го чул... Пък кой знае!

— Какво „кой знае“, дяволите да те вземат? Беше Ли между посетителите, или не беше?

— Не беше, господине. Не си спомням да е бил.

— Ето, това е отговор. В 9 часа, когато ти си започнал да пускаш посетителите в галерията, той не е бил между тях. Какво ще кажете, Ливио Перети?

— Нищо. Какво искате да кажа?

— Той твърди, че не ви е видял между посетителите.

— Това си е негова лична работа.

— Но знаете ли какво означава това?

— Е?

— Това, че не ви е видял да влизате с посетителите, означава, че вие сте били вътре в галерията, че сте осъмнали в галерията, че сте прекарвали нощта срещу четвъртък в галерията! Дявол да го вземе, това означава, че в сряда, когато са затваряли галерията в 4 ч., вие не сте си отишли, а сте останали вътре!

— „И като сте останали вътре, сте задигнали картината «Даная» от Кореджо“ — така ли?

— Полека! — повдигна ръка Чигола. — И до това ще стигнем.

— До кое? — настръхна Ливио.

— Най-напред установяваме, че в сряда следобед вие не сте си отишли, а сте останали в галерията. Вие сте прекарвали нощта в галерията, но на заранта се престорвате на невинен агнец: уж току-що сте влезли и както тичате към статива си, откривате, че картината „Даная“ е открадната! Втурвате се по стълбите право към дирекцията и дигате аларма: „Гърсете крадците!“

— Гърсете картината! Аз не съм идиот, за да мисля най-напред за крадците.

По лицето на Чигола премина нервна тръпка, но той бързо се овладя.

— Аз имам още един факт, любезни млади господине, който доказва по един много любопитен начин вашия престой в „Боргезе“. Искате ли да го чуете?

— Горя от нетърпение! — каза Ливио.

— Оставили сте следи от пръстите си върху една чаша за вода, която се намира в кабинета на Чезаре Савели, в този кабинет, където Луиза Ченчи е учила по същото време уроците си! Какво ще кажете за този любопитен факт?

Роберто Тоци изпусна вестника, който държеше и с които си вееше, но вместо да протегне ръка-за него, той притисна устата си, а после взе да разхлабва възела на яката си, сякаш изведнъж беше усетил, че го стяга.

— Крайно време е да не ме занимавате с глупости, а да ме пуснете да си ходя! — каза Ливио Перети. — От каква чаша пия вода и къде прекарвам нощите си, това е моя лична работа и вие нямате право да ми държите никаква сметка. Ако съм нарушил правилника за вътрешния ред в „Боргезе“, готов съм да заплатя съответната глоба, и край!

— Намерили сте време и място за комедии! — разсърди се Чигола. Всичко можеше да понася търпеливо, само подигравките го изкарваха от кожата му. — Доведете Луиза Ченчи! — удари той по масата. — А вие — обърна се към Ливио — не бързайте да се смеете. Най-добре се смее.

— ... който се смее последен! — прекъсна го весело Ливио.
Влезе Луиза Ченчи.

Тя беше малко побледняла и затова хубостта и изглеждаше по-особена и не приличаше на ония модели, които показваха журналите. Очите ѝ бяха станали по-големи, по-дълбоки и в тъмнината им като че блещукаше мекото и далечно сияние на загадъчен огън. Такова е сиянието на милионите невидими звездици от Млечния път. За разлика от Ливио, тя приветливо кимна на всички и макар усмивката ѝ да не беше адресирана към никого, всеки имаше чувството, че тя се усмихваше главно нему.

И на Чигола се стори, че тя се усмихваше преди всичко на него и, кой знае защо, за пръв път от незапомнено време се почувствува неудобно. Сякаш беше седнал на чуждо място и по погрешка го бъркаха с други.

— Познавате ли тоя господин? — попита я Чигола. Те се спогледаха и изведнъж, като по даден знак, прихнаха да се смеят.

— Този господин ми е годеник! — каза Луиза.

Настъпи едно от ония мълчания, които никой не знае колко ще траят и кога ще свършат.

А дъждът все почукваше по стъклата. Валеше и не опираше.

— Мислехме да си кажем само няколко думи — започна Ливио, — но като погледнах часовника, беше минало пет. Галерията отдавна беше затворена. Побъбрахме си още малко, а към 10ч. Луиза ме помоли да си ида, за да не ни види някой и да си помисли кой знае какво. За да избягна излишни разправи, аз реших да постоя някое време в складчето, дето е до тоалетните, а като си отиде Луиза, да се вмъкна отново в кабинета на Савели и там да остана до сутринта. Но Луиза се забави, отново бе се уловила за учебниците, изглежда, и аз съм задрямал на един стол. По едно време чух как Монтано настанява някого си на скамейката срещу служебния вход да спи. Светнах със

запалката и видях, че приближаваше дванадесет. Реших да проверя дали Луиза си беше отишла. Тъкмо да се измъкна и чух да се приближават бързи стъпки. Някой влезе в дамския тоалет. Към дванадесет и четвърт този някой излезе, отключи вратата на служебния вход и бързо излетя навън. Няколко минути след него излезе и Луиза, познах я по почукванията на токчетата ѝ. Ама че се беше забавила! Плюх на всякаква предпазливост, спеше ли оня на скамейката, или не спеше, вмъкнах се в стаята на Савели, загасих осветлението и обърнах ключа. Към 9 часа заранта издебнах Монтано, заприказвал се беше с Августино. Изтичах на горния етаж и тогава видях моята цапаница, метната върху рамката на Кореджовата „Даная“. Останалото знаете.

Луиза каза:

— Вие ме запитайте вчера, господине, защо съм тръгнала по посока на служебния вход, като зная, че ключът от вратата държи обикновено някой от пазачите. Защото чух, че се щракна ключалката и че някой излезе навън. Когато бях в коридора, от открехнатата врата идеше хлад. Аз бях гузна заради Ливио и смутена бях заради късния час и може би поради тия причини реших скришом да си тръгна; но като излязох навън, както ви казах вчера, затворих вратата добре.

Дали щеше да повярва Чигола на тия наивни признания? Кой знае, в тоя час той не успя да ги премисли. Две новини объркаха всичко. Най-напред по телефона му обадиха, че нощес е бил намерен, намушкан е нож в гушата, Марио Чивета. Трупът бил открит близо до „Пиаца Навона“. Тъкмо беше оставил слушалката на телефона и се питаше дали да повика веднага Монтано, в кабинета се втурна сержантът, помощникът на Джовани. Той съобщи на Чигола, че току-що бил открит на тавана труп на убит човек.

Чигола нареди всички да останат по местата си, а той отиде да види трупа. Завърна се след десет минути. Убитият бил някой си Енрико Пинели, фалшификатор на пари и ценни книжа, когото полицията търсела от две години. Бил ударен с бокс по челото, между двете вежди. Според Чигола, който разбираше от рани, смъртта настъпила доста време след нанасянето на удара. В джобовете на убития била намерена връзка със секретни ключове.

Какво общо имаше тоя Енрико Пинели с „Даная“, как се беше промъкнал в „Боргезе“ и кой го беше убил? Кой беше убил Марио Чивета и имаха ли тия две убийства някаква връзка помежду си?

Бяха важни въпроси, но, кой знае защо, Чигола не отвори дума по тия работи, а запита Ливио Перети за кого беше майсторил копието на „Даная“ и кой му беше възложил тази поръчка. Ливио отговори, че поръчката му е била възложена от Пиетро Фалконе, кандидат на Комунистическата партия за кмет на Рим.

— Копието е веществен доказателство към следствието — обърна се Чигола към адютанта си Джовани. И му заповяда да донесе веднага платното в кабинета.

А на Роберто Тоци съобщи, че ще прекъсне следствието, докато получи резултатите от аутопсията. Надявал се да поднови разпитите към 5ч.

Както беше обещал, Роберто Тоци повика Авакум по телефона, но оттам се обади госпожа Витория Ченчи. Тя уведоми професора, че Авакум бил заминал рано тази заран за Санта Ана.

— За Санта Ана ли? — учуди се безкрайно професорът.

Витория каза „да“, а сетне му напомни, че Авакум заръчал да го чака на обяд в ресторант „Лавароне“.

Авакум предложи на Роберто Тоци кръглата камерна зала на ресторанта. Тя се намиреше в непосредствена близост до лятната градина, един стъклен портал я отделяше, затова през студените сезони не привличаше посетители. Иначе мястото беше тихо и уютно. По широките стъкла на портала плискаше дъжд, стичаха се струйки вода и дивите кестени в градината, гледани отвътре, сякаш плуваха в мъгла. Тази мрачна картина действуваше угнетяващо на Роберто Тоци, който и без това не изглеждаше весел, но Авакум се чувствуваше чудесно и яде с добър апетит.

Когато дойде време за десерта и кафето, Авакум запали лулата си и помоли професора да разказва. Показанията на Ливио го разсмяха, но годежарските декларации на Луиза извикаха на лицето му кисела гримаса. Може би се тревожеше за бъдещето ѝ, защото неочаквано стана разсеян и взе да се заглежда в извивките и рехавите валма на тютюневия дим. А Роберто Тоци си помисли, че тази история с „Даная“ вече го отегчава. Все пак той бе един чужд човек и кражбата в „Боргезе“ не го засягаше особено. Замисли се, на свой ред се разсея и трепна, когато Авакум енергично го помоли да повтори думите на

Чигола за раната на Енрико Пинели: „Удар с бокс в челото, между двете вежди.“

Изглежда, че Авакум беше махнал с ръка на годечарските приказки. „В края на краищата нека младите сами да се оправят! — помисли Роберто Тоци. — В живота има и други неща освен любов!“

Дали от чашата вино, която беше изпил, или защото дъждът му действуваше угнетяващо, той започна да мисли за тия други неща и отново се сепна, когато Авакум го запита ще дойде ли с него до Пиетро Фалконе.

— До Пиетро Фалконе!? — почти не повярва на ушите си Роберто Тоци.

— Е, да — каза Авакум. — Той е ваш колега и приятел и мой добър познат.

— Колега... може би! — усмихна се неопределено Роберто Тоци. Намекът за приятелството му с прочутия човек го ласкаеше, а същевременно и малко плашеше. — Заедно се хабилитирахме — продължи той, — по Фалконе тръгна после по пътя на политиката, а аз останах при книгите. На мен политиката ми е чужда... А и политиката няма нужда от такива... — Той не довърши.

— Е, никога няма да бъде късно да се сблизите! — усмихна се Авакум.

Тоя разговор очевидно трябваше да се прекъсне навреме, затова Роберто Тоци каза:

— Вижте какво, господине, ако не сте си уговорили предварително срещата, тъй няма да ви приеме. Знаете ли какво става около него сега? Ами в други ден са изборите, нима сте забравили?

— Приятелю — усмихна се ласкаво Авакум, — всичко е уредено, и то в подробности. Помолих госпожа Витория Ченчи да се заеме с тази работа и тя изпълни задачата си чудесно. Пиетро Фалконе притежава най-богатия каталог на етруското изкуство и по-специално на етруската керамика, а вие знаете какви са моите интереси по този въпрос! Понеже в други ден заминавам на юг, ще го помоля да ме допусне до своите книжа, па макар и само за час!

— Заминавате на юг? — възкликна Роберто Тоци, но без особен възторг.

Той се загледа в портала и въздъхна.

— Застоях се в Рим! — каза Авакум.

— А откраднатата „Даная“? Нали обещахте, че уж ще предприемете нещо?

— Разбира се, приятелю! — засмя се Авакум и смехът му беше повече от насърчителен. — Нима допускате, че няма да удържа обещанието си? Моля ви се!

— Ако нямах чувство, че сте добър човек, щях да помисля, че си правите с нас лоши шеги! — каза Роберто Тоци.

— И щяхте да сторите голям грях! — закани му се шеговито Авакум. Той помълча и продължи. — Лошите шеги са като пехотните атаки на нож — последно средство, за да се превземе нещо. Аз си служа рядко с това ужасно средство!

— Господи! — загледа се в него Роберто Тоци с недоумяващи и озадачени очи. — Ако не знаех, че сте археолог и изкуствовед, щях да ви помисля за военен човек!

— Правите ми комплимент! — каза Авакум. — Вие не подозирате колко много уважавам майсторите на една игра, в която се играе на живот и смърт.

— Ох, пощадете ме! — помоли Роберто Тоци. Неговият баща беше убит на Източния фронт, а дядо му беше оставил костите си в Галиция през Първата световна война. — Аз ви запитах за „Даная“ — отново се улови той за тревогата си, — а вие ми развивате мисли за войната и военното изкуство!... Не искам да ви огорчавам, но все ми се струва, че вие гледате на кражбата в „Боргезе“ като на някаква забавна шега!

— Санта Чечилия и Санта Ана да са ви на помощ! — разпери ръце Авакум. — Какво приказвате! За каква забавна шега може да става дума, когато вече два трупа изскочиха на сцената! Нима трябва да чакаме трети?

Не можеше да се разбере дали сериозно говореше, или правеше опити да се шегува и затова Роберто Тоци реши да си мълчи.

— Може би е време да ставаме? — попита той.

— Трябва да отиваме при Пиетро Фалконе! — каза Авакум.

Пиетро Фалконе живееше на „Виа Монсерато“, под покрива на стара седеметажна сграда. Неговият тристаен мансарден апартамент беше толкова претъпкан с книги, алманаси, каталози и папки с репродукции, че за писмената му маса и няколко кресла, разкошна мебел от най-силното време на рококо, почти не беше останало място. В стаята, чието сводесто прозорче гледаше на запад, към левия бряг на Тибър, едва беше намерено място между шкафовете за едно строго канапе стил „ампир“ от черно дърво. Върху него спеше стопанинът. Кабинетът беше кръгъл, една ротонда, но шкафовете го режиха на перпендикулярни правоъгълници. В средищния правоъгълник като пъп на една вселена аленееше писмената маса на Фалконе. Високият и груб манастирски стол стоеше строго до масата като калугер-постник до един маркиз, натруфен с кадифени гащи и атлазени елечета.

Пред входа на апартамента бяха двама мъжаги с тежки бастуни в ръце. Макар да бяха предизвестени от Фалконе, те огледаха внимателно гостите, особено Авакум, който им направи впечатление и като че ги усъмни с дългия си и широк лоден.

А самият Пиетро Фалконе посрещна гостите си сърдечно като свои най-близки приятели, предложи им цигари и коняк, но веднага ги предупреди, че до довечера го чакат още три предизборни срещи и че свободните му минути са броени.

— Не рискувате ли, като се прибирате в къщи? — попита го Авакум — Ако нахълтат тук фашистки типове и ви спипат?

Пиетро Фалконе се усмихна.

— Изключено! — поклати той глава — Нашата работническа милиция денонощно бди Група от десет души дежури в сладкарницата, която е насреща. По стълбите са разставени четири двойки мъже, готови на всичко А нашият квартален клуб е само на стотна крачки оттук!

— Да се надяваме, че тия мерки ще са достатъчни! — каза Авакум и се усмихна, кой знае защо, доста неопределено. После погледна в очите Пиетро Фалконе и пак се усмихна, този път загадъчно и хитро и дори малко предизвикателно. — Знаете ли — каза той, — аз исках да ви разкажа между другото и за някои подробности по оня въпрос, за който ви писах неотдавна Става дума за тракийските рисунки от IV в преди новата ера, спомняте ли си? Сега мога да твърдя

с положителност, че някои елементи от тия рисунки напомнят удивително етруски рисунки от същото време!

— Хубава работа! — плесна с ръце Пиетро Фалконе — Вие, другарю, отново правите опит да ми вземете ума! Тракийските рисунки удивително напомняли етруските! — ахна той — Вие давате ли си сметка какво може да произлезе от всичко това? Един взрив в историята на античния свят, едно изригване на вулкан в самия център на Рим!

— Ние трябва да направим с вас подробен анализ на всяка рисунка, и то елемент по елемент — каза спокойно Авакум.

— Лесно е да се каже „трябва“ — поклати отчаяно глава Фалконе. — А имате ли представа какво съдържа тази малка дума? Какво море от усилия съдържа тази дума? Имате ли представа?

Той сърдито махна с ръка и не дочака отговор, а се понесе из пътеките покрай шкафовете и напористо захвана да сваля от лавиците разни дебели книги и още по-дебели папки и класьори.

— Това трябва да се прегледа! — казваше той всеки път, когато тръсваше върху масата един каталог от хиляда страници или класьор, който съдържаеше две хиляди фотоса.

Книжната камара растеше, гонеше тавана.

— Ние ще прегледаме всичко туй лист по лист! — сякаш се заканваше някому Фалконе. — Какво ще кажете, приятелю Роберто?

— Аз ли? — трепна Роберто Тоци. — Моля ви се, господин Фалконе, вие знаете, струва ми се, че аз съм по средновековното изкуство!

— Тогава ще си носите последствията заради откраднатите Данаи! Аз ви казвах на времето Роберто, че с вашето средновековие няма да стигнете до никъде. Тоест, че ще стигнете до скамейката на подсъдимите или до опашката на безработните!

— По онова време не крадяха толкова! — въздъхна Роберто Тоци. Чувствуваше се във въздишката му тъга по миналото, но нима можеха да се възкресят петдесетте години!

— Е, не се отчайвайте! — съжали го Фалконе. — Ако бъда избран за кмет, аз ще предложа на римските работници и студенти да дежурят безплатно по една нощ пред галериите и музеите. Представяте ли си? Хем ще танцуват, хем ще пазят националните светини от

гангстерите! Вярвайте в бъдещето, приятелю! — Той погледна към Авакум. — Ще се захващаме ли за работа?

— Боя се, че ако се захванем, вие ще позакъснеете малко за предизборните си срещи! — усмихна се Авакум.

— Има такава опасност — поклати мрачно глава Фалконе. Той помисли някое време и каза: — Тогава се захващайте сам!

— Може ли утре? — попита Авакум.

— Все едно! — каза Фалконе. — Утре имам заседание в Централния комитет, така че ще се наложи пак да работите сам.

— В такъв случай — каза Авакум — аз ще подредя материалите, а като се върнете, ще ги изследваме заедно!

— Ето едно чудесно решение! — зарадва се Фалконе. — Освен това утре ще дойде тук и моята икономка, тъй че няма да бъдете съвсем сам. Тя ще ви приготви кафе. Само коминочистачите може да ви смутят по някое време, но то ще е най-много за петдесетина минути.

— Профилактика на комините? — усмихна се Авакум.

— Е, да — кимна Фалконе. — Утре е нашият ред. Щом съм кандидат за кмет, налага се да спазвам реда образцово, няма как!

— Нищо! — каза Авакум. — Ще се изтърпи някак! Пък и нали има една такава приказка, че коминочистачите носели щастие.

— Има такова поверие сред народа — засмя се Фалконе. — Вчера първият секретар на градския комитет, като излизал заранта от къщи, срещнал цяла група коминочистачи.

— Това се казва предзнаменование — каза весело Авакум. — Ние ще си позволим с господин Роберто Тоци да пийнем предварително за вашата победа. Нали, господин Тоци?

На път за пиаца „Навона“ Авакум се отби до най-близкия пощенски клон и помоли Роберто Тоци да го почака няколко минути. Когато отново го настигна, изражението на лицето му беше станало студено и непроницаемо, само в дълбочините на очите му блещукаха лукави огънчета.

Пред входа на „Боргезе“ срещнаха Чигола. Авакум повдигна яката на лодена, нахлупи над очите си широкополата си шапка и демонстративно отиде встрани. Инспекторът каза на Роберто Тоци, че имал намерение да приключи с разпитите още тази вечер. Той беше в лошо настроение и изглеждаше доста повехнал.

Продължаваше тихо да вали, пред трите фонтана беше безлюдно и студено.

— Сега искам от вас две неща — каза Авакум на Роберто Тоци, като се наведе към него. — Най-напред ще кажете на Чигола скришом, никой да не чуе, че току-що с вас е разговарял човек, който ви се представил за пратеник на групата „Роза на ветровете“. Сещате се за коя група става дума, нали? Същата, която прие върху себе си отговорността за убийството на Енрико Ченчи. Вие ще кажете на Чигола следното: „Пратеникът на «Роза на ветровете» уверява Чигола, че «Роза на ветровете» ще върне откраднатата «Даная» утре до обяд. Но за да може операцията по възвръщането да протече успешно, «Роза на ветровете» иска от Чигола да съобщи на всеослушание, че ще приключи следствието в «Боргезе» утре заранта, към 10ч. Второ; «Роза на ветровете» иска от Чигола да си вдигне чуковете, тоест хората, не в 10 ч., а в 9!“ Това е много важно, пак ще повторя: да си вдигне хората от „Боргезе“ не в 10 ч., както ще се знае официално, а в 9 ч., както ще знаете само вие двамата. Ясно ли е?

Валеше тихо и унило и около фонтаните беше все така безлюдно.

— Сега запомнете най-главното — продължи Авакум. — То е по-важно от всичко, от неговото изпълнение зависи дали „Даная“ ще се върне на предишното си място в „Боргезе“, затова искам да се превърнете целият в слух. — Той се огледа. — Слушате ли ме внимателно?

Роберто Тоци не успя да каже „да“, защото гласът му беше пресекнал, а само кимна с глава.

На другия ден, събота, към 11ч. Чезаре Савели нахълта в кабинета на Чигола с вид на човек, който наистина държи в ръцете си съдбата на Рим. Развълнуван до краен предел, той съобщи на инспектора, че току-що му се обадил човек, който с очите си видял откраднатата „Даная“ в квартирата на Пиетро Фалконе. Чигола, който не беше забравил вчерашния си дискретен разговор с Роберто Тоци, помисли, че съобщението иде от „Роза на ветровете“, и много се зарадва. Без тоя спасителен съюз с „момчетата“ той щеше да прилича на човек, който се движи в гъста и безпросветна мъгла.

Петнадесет минути по-късно група инспектори начело със Савели и Чигола и придружени от прокурорския свидетел, направиха обиск в дома на Фалконе.

Така завърши предпоследното действие на тази криминална драма.

Правителствените вестници и официозът на Италианското социално движение, които следяха до този обяд с голям ентузиазъм следствието срещу Ливио Перети и Луиза Ченчи, изведнъж млъкнаха, сякаш никога не беше ставало дума за никаква „Даная“.

Секна изведнъж и шумът около двете убийства.

Но кои бяха убийците на Чивета и Пинели?

Кой беше оставил през нощта срещу четвъртък вратата на служебния вход в „Боргезе“ отключена?

И къде беше скрита „Даная“ през тия два дни?

Тази дъждовна вечер Авакум и Роберто Тоци разговаряха тихо в една скромна кръчма, близо до отдавна загубила славата си „Виа Апия антика“ Те си приказваха и навремени поглеждаха към улицата, сигурно очакваха да се зададе в дъжда някой близък техен човек. Оттатък стъклата на прозореца блещукаше уличният фенер и под жълтия му глобус дъждовните капки засияваха студено и тъжно, а мястото около него изглеждаше пусто, сякаш се намираше на края на света.

— Аз не разбирам нищо от детективски работи — разказваше Авакум на Роберто Тоци с оня интимен тон, с който можеше да се разказва само в кръчма и пред шише с миналогодишно вино — Аз дори ви излъгах оная вечер, като издрънках нещо по адрес на някакъв мой приятел, който уж бил голям детектив! Няма такова нещо, скъпи приятелю! Аз измислих тоя детектив, за да ви накарам да ми се доверите Вие бяхте толкова натясно тогава, че бяхте склонен да повярвате дори на една още по-фантастична лъжа Притесненият човек е предразположен да възприема всякакви лъжи, стига те да му сочат изход от безизходицата, в която е изпаднал Вие бяхте премного притеснен, приятелю, и затова повярвахте на лъжата ми за великия детектив. Иначе вие нямаше да ми дадете архитектурно инженерните планове на „Боргезе“, дори нямаше да ви мине наум такава

възможност, въпреки че сме колеги и ни свързва една обща дружба със симпатичното семейство Ченчи Ето колко податлив на лъжи става човек, когато е притеснен.

Както и да е Искам да кажа, че не е необходимо човек да познава велики детективи и да се е занимавал предварително с криминалистика, за да разгадае с успех една по-проста криминална гатанка Според мен, скъпи приятелю, всеки човек може да се справи с една проста криминална задача, стига природата да го е надарила с две по-особени качества първо, да разбира езика на вещите и, второ, да усеща връзката между събитията — помежду им и със средата, в която се развиват. Например големият американски физик Роберт Вууд, без да има каквито и да било връзки с криминалистика и детективи, разкрива едно от най-ужасните престъпления от началото на века. Става дума за атентата в Ню Йорк през 20-те години, при който загиват повече от сто души невинни хора. Вууд открива престъпниците, тоест стига до атентаторите, като чете и дешифрира езика на едно парченце метал, излетяло от обвивката на адската машина. Специалистите се отчаяли и вдигнали ръце от тази афера, а ето че един „любител“ успял!

Тази игра, да се разгадават неразгадаеми наглед гатанки, криминални, разбира се, харесала на знаменития физик и той разкрил по-сетне авторите на още две тежки престъпления.

Не ще и дума, че Вууд е имал помощници, разполагал е с техника, с физико-химически лаборатории, снабдени със свършена за времето си апаратура, и т.н. Но и самите престъпления, както ви казах вече, са били организирани „умно“, с талант.

Аз бих казал, че кражбата в „Боргезе“ е една „проста“ афера, която политическата конюнктура и някои случайности превърнаха наистина в „голяма“. Според компетентни хора кражбата на картини не изисква кой знае колко ум или въображение. Обикновено крадците подкупват вътрешни хора и с тяхна помощ изнасят „стоката“ навън; в по-редки случаи те стигат до картините през тайни входове, прозорци, през покриви и мазета и т.н. Мъчнотиите, свързани с разкриването на този вид обири, не изхождат от „хитроумието“ на крадците, а от сложната верига, която свързва извършителите на обири с истинските крадци, т.е. с организаторите на кражбите. В повечето случаи

извършителите на обира нямат досиета в полицията, съответните полицейски служби не разполагат с отличителните им данни, характеристики и пр. и това умъчнява залавянето им и следователно проследяването и залавянето на истинските крадци, тоест организаторите. Отгоре на всичко аз съм слушал да разказват, пък и вестниците пишат, че истинските вдъхновители на тия кражби, босовете, били хора с връзки, с приятели в света на политиката и с покровители по върховете на полицията.

Трябва да ви кажа, приятелю, че макар и да не съм никакъв специалист, аз открих няколко много сериозни грешки в работата на инспектора Чигола. Не се съмнявам, че всеки друг на мое място и вие лично, професоре, бихте открили същите грешки, ако се заемехте по-сериозно с тази работа. В някои моменти той проявяваше находчивост, а в други — невежество. Нямате ли и вие това впечатление? Остроумен например беше въпросът му към Луиза Ченчи — защо е тръгнала към служебния вход, а не към Федериго. Той прояви професионален нюх, като още в самото начало на следствието се усъмни в показанията на Ливио Перети. Той имаше „чувството“, че Ливио Перети беше прекарал нощта в „Боргезе“. Казвам „чувство“, защото съмнението се поражда понякога по емоционален път, а не върху основата на доводи и обстоятелства.

Но както казах вече, Чигола допусна в своята работа и няколко сериозни грешки. Една от тях е решаваща, фатална, но за нея ще отворя дума след малко. Например, когато Федериго заяви, че в 1 ч. след полунощ вратата на служебния вход била затворена и в коридора всичко било по обичайному, той не се досети да пита Федериго какво разбира под думата „затворена“. Е, добре, една врата може да бъде затворена, без да е заключена същевременно. Беше ли вратата „заключена“? Това е много важно. Луиза Ченчи твърди, че е затворила откренатата врата, но не споменава за никакво заключване. Ако се приеме, че вратата е била заключена, следва да се мисли, че и *някой* е излязъл след Луиза Ченчи и че именно тоя „някой“ е заключил вратата. Кой е този „някой“? Марио Чивета? Но Марио Чивета не е притежавал никакъв ключ, ако трябва да се вярва на стария пазач Монтано. Следователно в галерията се е укривало второ лице, което е притежавало ключ от външната врата... Ето какви въпроси поставя една „затворена“ врата! По един начин ще тръгне следствието, ако

вратата е била само затворена, и по друг начин — ако тя е била същевременно и заключена Слущал съм да се казва, че за добрия криминалист и за добрия психолог думата имала няколко прозорчета Добрият криминалист и добрият психолог трябва да поглеждат през всяко прозорче, за да установят какво всъщност се крие зад етимологията на няколкото сглобени букви.

Чигола прояви удивително безразличие към главоболието и сънливостта на Федерико. Сънливост у един пазач не кога да е, а през нощта на кражбата? Само по себе си това обстоятелство буди съмнение. Федерико обяснява, че за тая сънливост било виновно виното, с което го черпил Карло Колона. Какво е това вино? Кой го е изпратил на Карло Колона, откъде го има Карло Колона? Ако бутилката е изчезнала, все някакви утайки са останали в кръвта и един медицински анализ би могъл да каже нещо.

Тъй или иначе, в резултат на разпитите и на предложените обстоятелства, съмненията на Чигола се насочиха към четиримата неканени нощни гости на „Боргезе“: Ливио Перети, Луиза Ченчи, Марио Чивета и Енрико Пинели. Понеже последните двама — Чивета и Пинели — бяха вече мъртви, Чигола щеше да предаде на съда живите — Луиза Ченчи и Ливио Перети. Смъртта на Чивета и Пинели той щеше да обясни с вътрешни борби, малко ли бандити се самоизтребваха, разчиствайки сметките си! А където има уреждане на сметки, полицията не се меси. Така смъртта на Чивета и Пинели щеше да мине „към дело“, а Ливио Перети и Луиза Ченчи щяха да бъдат съдени.

Голямата грешка на Чигола, фаталната, както я нарекох, не се отнася до отделни моменти на следствието. Тя се отнася до разбирането на престъплението, до концепцията, както е модерно да се казва сега, на неговия характер. Чигола погледна на кражбата в „Боргезе“ като на обикновена кражба. Едничкото, което го смущаваше, беше краткият срок, в който трябваше да приключи следствието. Той беше казал на журналистите да бъдат търпеливи до събота на обяд. Така пишеха вестниците: в събота на обяд Чигола ще предаде на прокурора похитителите на „Даная“.

Той не се замисли дори над тоя прост факт — *защо* се искаше от него да приключи следствието до събота на обяд. Защото в неделя бяха

изборите? Е, да, но какво общо можеше да има открадването на „Даная“ с изборите?

До тоя основен, бих казал, „постановъчен“ въпрос Чигола не можа да стигне и в това се състои неговата фатална грешка. Престъплението имаше ярък политически характер, а той пристъпи към него като към най-обикновена и вулгарна кражба. И в резултат се получи това — невинните да бъдат обявени за виновни, а виновните да се разхождат из улиците на Рим и да потриват ръце, очаквайки изборния крах на Пиетро Фалконе.

Аз бих казал, че вестниците първи издадоха политическия характер на престъплението. Нещо повече, те посочиха крайната цел на престъплението. Най-напред те ахнаха от удоволствие, когато научиха, че Ливио Пере-ти е член на Комунистическата партия, а когато в аферата беше замесена и Луиза Ченчи, ахкането се превърна в истински вой. Но докато правителствените вестници ахкаха и виеха някак си „под сурдинка“, официозът на десните екстремисти ревна с пълен глас: „Ето ги комунистите, виждате ли ги? Но това не е всичко, господа, вие тепърва ще ги видите какво струват!“

Разбира се, и без прозрачните намеквания на тоя официоз беше съвсем ясно, че ударът с открадването на „Даная“ е насочен към изборите и че той цели преди всичко моралното проваляне на Пиетро Фалконе.

Нали ви казах одева какви качества са необходими, за да може и един най-неподготвен човек да разгадае някакво престъпление от по-обикновен характер? Ще повтора — разбиране езика на вещите и умение да се открие връзката между извършителите на престъплението и характера на самото престъпление.

Е, добре, ние проникнахме във връзката, която свързва открадването на „Даная“ с предстоящите избори за нов кмет на Рим. Знаем, че екстремистите готвят шантаж. Какъв човек, тоест каква връзка имат екстремистите с „Боргезе“? Екстремистите са свързани с „Боргезе“ чрез техния човек Чезаре Савели. Е ли в състояние Чезаре Савели да осъществи замисления удар? Той е най-подходящият, естествено, защото е началник на охраната на „Боргезе“!

Когато Чезаре Савели дойде да се къпе в апартамента на сестра си, това беше четвъртък, 26 октомври, аз забелязах по обувките му премного кал и върху маншета на десния ръкав на сакото му голямо

тъмно петно. Другите неща, които забелязах, бяха: жп билет, нож с автоматично отваряне и няколко дребни монети.

Калта по обувките — необичайна за човек, който ходи по римските улици или пътува с влак от Санта Ана за Рим — и тъмното петно върху десния маншет говореха, че Савели не беше прекарал нощта срещу четвъртък мирно и тихо, като добър католик. Трябва да ви призная, че в момента, когато забелязах тия неща, аз не се учудих кой знае колко, тъй като вече знаех за него някои неща — че по-рано е работил в разузнаването и при американците, а понастоящем е фактор в социалното движение и началник на група от терористи и шайкаджии. За такъв човек забелязаните от мене странности не бяха необикновени и аз щях да ги забравя, ако в минутата не бях чул по радиото извънредното съобщение за открадването на „Даная“.

И така, странностите, които бях забелязал, престанаха да изглеждат абстрактни, те се свързаха тутакси с похищението на „Даная“ във филиала на „Боргезе“. Чувствувах, макар да нямах още никакви конкретни доказателства, че в дъното на тази афера стои не друг, а самият Чезаре Савели. Имах, на втори план, разбира се, и някои съмнения относно Ливио Перети — дали момъкът не е станал жертва на провокация. Случват се такива работи, и то доста често! Но в петък заранта, като видях портрета му във вестниците, веднага познах в него младежа, който често изпращаше Луиза до дома и. И любовният характер на неговия незаконен престой в „Боргезе“ ми стана веднага понятен...

След като чух вашия разказ за първия разпит, аз останах с впечатление, че откраднатата картина не е изнесена навън, а се намира *някъде* в галерията, на такова място, в което агентите, които са ровили навсякъде, не са могли да се усъмнят. Аз останах с впечатление, че картината е скрита на явно място, но *необичайно* за укриване на вещи. Затова ви поисках архитектурно-инженерния план на галерията, за да потърся къде може да бъде въпросното загадъчно място и какво може да представлява то като евентуално скривалище.

Втората въпросителна се отнасяше до лицето, което беше излязло *първо* през вратата на служебния вход. Според показанията на Луиза Ченчи това лице е притежавало ключ. А знае се от правилника за вътрешния ред в „Боргезе“, че един от двата ключа от служебния вход се държи от началника на охраната, тоест от Чезаре Савели.

И така всички пътища на съмнението водеха към Чезаре Савели и това изглеждаше логично и в реда на нещата. Стоеше въпросът: пряк извършител ли е той на престъплението, или е само негов организатор? Ако не беше алибито му в Санта Ана, аз щях да се подпиша с двете си ръце, че не друг, а именно той е извършителят на престъплението. Но това алиби... Спомняте си, че то беше удостоверено от местната полиция в Санта Ана и поради това не подлежеше на никакво съмнение.

Но все пак съмнение съществуваше, и то идеше у мен повече по пътя на чувството, отколкото по пътя на логическите съждения. И ето появи се едно ново обстоятелство, което даде още храна на съмнението. Вие си спомняте вероятно, че между ония вещи на Савели, които бяха изпаднали на пода, аз споменах и за един жп билет. Тоя билет ми дойде наум ненадейно, ни в клин, ни в ръкав, дето се казва, четвъртък вечерта, когато вечеряхме в „Лавароне“. Пиех кафето си и разговарях с госпожа Тоци и изведнъж проклетият билет се мярна пред очите ми. Той като че ли казваше, нима не виждаш нещо особено в мен? И се кипреше отпреде ми като най-вулгарна кокошка. И аз се вгледах в него и открих, че той беше съвсем девственичък, машинката на контрольора не беше го перфорирала. Как не бях забелязал тази особеност сутринта, когато го зърнах на пода заедно с другите изпаднали вещи? Един неперфориран билет означава две неща: или пътникът си е купил билет за някъде, но не е пътувал, бил е възпрепятствуван да пътува, а билета е забравил в джоба си, или чисто и просто контрольорът не си е направил труд да го перфорира, което се случва, но доста рядко. Сега кондукторите знаят, че има безработни, които гледат към местата им, и затова са станали изпълнителни и много редовни, дупчат билетите и не оставят за после.

Тъй или иначе, аз си припомних тази вечер, че билетът на Савели за Санта Ана не беше перфориран; тоя факт усили вече появилото се съмнение, че Чезаре Савели изобщо не беше ходил в Санта Ана. На другата сутрин взех влака и отпътувах до това старинно градче.

В Санта Ана има само един грандхотел. Наех си луксозна стая, позавъртях се насам-натам, подарих букетче момина сълза на администраторката, а сетне я запитах дали в сряда вечерта е пренощувал в хотела един мой приятел на име Чезаре Савели. Сезонът беше мъртъв, посетителите бяха малко, брояха се на пръсти и

администраторката тутакси си спомни, че един Чезаре Савели е нощувал в хотела. Тогава аз казах, че искам да изпратя една картичка до моя приятел с изгледа на хотела, разбира се, но съм забравил римския му адрес, та мога ли да надвърна в адресната му карта, където той, без друго, ще да е отбелязал адреса на римското си жилище. Администраторката ми даде папката с адресните карти и аз тутакси намерих неговата. Почеркът, с който беше попълнена тази карта, не приличаше абсолютно никак на почерка на Савели. Неговият почерк беше едър, нервен, а тоя напомняше на мъниста, низани от женска ръка. Аз познавах почерка му, бях разглеждал албума на Витория, където бяха подредени доста картички от него.

Тази карта беше попълнена от друг човек, който имаше фалшив паспорт на името на Чезаре Савели и носеше номера на истинския му паспорт. Както предполагах в самото начало, друг човек беше създал алибито на Чезаре Савели. Чезаре Савели не беше напускал Рим.

Когато се завърнах в Рим, аз научих от вас подробностите от втория разпит и че Пинели и Чивета са били намерени убити. Още докато обядвахме в „Лавароне“, аз си съставих наум реконструкцията на кражбата в „Боргезе“.

И тъй, в сряда, 25 октомври, Савели повиква Карло Колона, който му е подчинен и административно, и по партийна линия и за когото знае доста компрометиращи неща, дава му бутилка вино и му заповядва да я изпие в единадесет часа вечерта с пазача Федерико Нобиле. Изпраща го да му купи билет за Санта Ана и когато той се връща, съобщава му, че ще се върне на другия ден по обяд с влака, който тръгва от Санта Ана към 11ч.

Но вместо да тръгне за гарата, Савели използва суетнята, която винаги настъпва в галерията около 12 ч., и незабелязано се промъква в таванското помещение на втория етаж. Той има ключ от секретната брава и влизането в това помещение не представлява за него никаква трудност. Както се вижда от плана, помещението е обзаведено с тоалетна, с чешма и се отоплява с парно отопление. Да се престои няколко часа на този таван не е кой знае каква мъка. Савели намира сгодно място и ляга да спи.

Когато се събужда, на тавана цари пълен мрак. През капандурите и кръглите прозорчета се процежда едва осезаемо зарево, което иде от лампионите на „Пиаца Навона“. Часът е може би 9 или 10. Той се

промъква в полуосветената зала и само за една минута сваля платното на Кореджовата „Даная“. Всичко е подготвено предварително, през вечерите, които предхождат акцията, пирончетата едва се държат за дървото. Върху празната рамка Савели мята платното на Ливио Перети, като само тук-там го закрепва с кабърчета. Трябва да се отбележи, че и двете тези операции Чезаре Савели извършва с ръкавици.

Той се връща на тавана с плячката си, но на самия праг се сблъсква с човек, който го е наблюдавал по всяка вероятност през цялото време на операцията. Изненадата, страхът и ужасът действуват едновременно. Савели захвърля платното, напипва стоманения си бокс и с един удар, отправен напосоки, сваля неканения си съквартирант на пода. Всичко това става много набързо и в пълна тъмнина. Трябва да се предполага, че след някое време Савели светва с фенерче. Той не може да устои на изкушението да види кого е пребил. Човекът, който лежи на пода, му е непознат. Той изглежда умрял. Савели го влачи до някой по-затънтен кът на тавана и грижливо го затрупва с рамки, стативи, постаменти и мукави. След това се заема да заличи следите от кръвта. Вода има, парцали също. Необходим е само малко труд.

И постепенно, след като напрежението спада, започва да го овладява страхът. Ужасният страх, че е издаден, че тоя, когото е пребил, е „поставен“ човек, че навън го чакат полицаи. Или го очакват мафиози, които не пипат по-меко от полицаите. Напротив!

Минава 12ч. Трябва да се измъкне, дежурен е замаяният Федерико. Но той няма вече предишната смелост, не се решава да слезе по стълбите с платното на рамо, а още по-малко — да изскочи с него навън. Така му дохожда наум мисълта да скрие платното на място, в което никой няма да се усъмни. Кое място?

Той познава отлично плана на сградата, знае къде минават тръбите на отоплението, на водопровода, на камините. Всъщност в цялата сграда има само една камина и тя се намира в кабинета на директора Роберто Тоци. Тя отдавна е загубила функционалното си предназначение, но стои в кабинета за украса. Нейният комин е директен, започва от покрива и свършва с една седловинка над огнището. Какво по-хубаво скривалище, по-удобно и по-безопасно за една открадната картина?

Той се изхлузва през прозореца, стига пълзешком до комина и пуска надолу платното, навито на руло.

После се измъква през служебния вход, но когато отваря вратата, забелязва с ужас, че очите на Марио Чивета учудено примигват. Проклетникът го е видял, както трябва да се очаква, утре той ще свидетелствува против него!

Савели се скрива в сянката на съседната сграда, един бивш кардиналски дворец, и когато след около един час Чивета излиза от „Боргезе“, той тръгва подире му. Настига го, поздравява го и му предлага да вървят заедно. Занесеният Чивета не подозира нищо, гой дори не вижда как Савели измъква джобния си автоматичен нож, не чува как щраква острието, няма дори време да извика, когато острието се забива в гърлото му. Савели го мушка още два пъти за по-сигурно и отново се връща по обратния път, за да хване на съседната спирка автобуса, който минава покрай хълма Джаниколо. Когато приближава „Боргезе“, той изведнъж си спомня, че е забравил да заключи вратата на служебния вход. Погледът на Марио го е смутил. И веднага съобразява, че разсъненият Федерико може да открие, че вратата е отключена, и тутакси да вдигне полицията на крак. Полицията от своя страна тутакси ще звъни в Санта Ана и неговият двойник веднага ще се намери в небрано лозе. Успехът на акцията увисва на косъм, а и над неговата собствена глава като че ли увисва клупът на въже, затова той се престашава, минава повторно покрай служебния вход и превърта ключа. Да не забравяме все пак, че Чезаре Савели е бивш натовски разузнавач, закален убиец и авантюрист. Вие навярно не бихте се решили да предизвикате съдбата два пъти в една и съща нощ, нали?

Сетне се качва на автобуса, който минава покрай хълма Джаниколо, слиза на първата спирка и се изгубва сред линиите и гъстия храсталак. Там прекарва нощта. На другия ден пристига в дома на Витория Ченчи, където впрочем имах удоволствието да го срещна. Калта по обувките беше от Джаниколо, а кръвта по десния маншет — вероятно от гушата на Чивета.

Както сигурно се досещате, тази реконструкция не можеше да помогне нито на Ливио, нито на Луиза, тъй като тя не беше защитена с никакви конкретни факти и с никакви свидетелски показания. Затова аз реших да доведа играта докрай, но на принципа на бумеранга. „Даная“ трябваше да отиде в дома на Пиетро Фалконе! Но не истинската

„Даная“, разбира се, това и наум не ми се е мяркало, а подобие то на „Даная“, копието на Ливио Перети.

Когато бяхме в дома на Пиетро Фалконе, вие чухте, че той очакваше за тази заран някакви коминочистачи. На излизане от дома му аз се отбих в пощенския клон и попитах в дружеството на коминочистачите дали е предвидена за днес профилактиката на дом 71 от „Виа Монсерато“. От централата ми отговориха, че такава профилактика е предвидена, но не за 28 октомври, а за 8 ноември. Ясно беше, значи, какви „коминочистачи“ щяха да посетят дома на Пиетро Фалконе. Това щеше да е група от главорези и бандити, преоблечени като коминочистачи; един от тях щеше непременно да носи навита в някакво зебло Кореджовата „Даная“. Сценарият на Савели беше такъв: „коминочистачите“ да подхвърлят платното на картината в спалнята на професора и да излязат оттам в момента, когато той щеше да се изкачва по стълбите с група полицаи и прокурорски свидетел.

И така Кореджовата „Даная“ щеше да бъде намерена в дома на Пиетро Фалконе! Кой римски гражданин щеше да гласува за един похитител на класически картини? Провалът на Пиетро Фалконе беше, както се казва, вързан в кърпа. Предрешен.

По-нататък вие знаете как се развиха нещата, тъй като сам станяхте участник в играта. Днес, в 9 ч., когато полицията напусна „Боргезе“ заедно със заподозрените лица, вие извадихте, както ви бях посъветвал, платното, което беше в камината, и на негово място сложихте платното на Ливио Перети. После отидохте да ядете сладолед в близката сладкарница. В 10 ч. и пет минути Чезаре Савели пристига в безлюдната галерия — тя още се пазеше от полицаи, но те стояха отвън! — и без да се бави дори секунда, влиза в директорския кабинет, изважда от камината скътаното там платно, увива го в лодена си и бегом изтичва при своите хора.

В 10 ч. и 10 минути Чигола освобождава от участъка портиерите и пазачите на „Боргезе“ заедно с Карло Колона и те заемат местата си по обикновеному, а полицаите, които стоят на пост отвън, се прибират. В 10 ч. и 15 мин. вие влизате тържествено в своя кабинет и с разтреперани ръце отвивате платното, което небрежно стои захвърлено в ъгъла, зад вратата. Вие виждате „Даная“ на Кореджо, сваляте очилата си и мълчаливо и скришом бършете сълзите, които са бликнали в

очите ви. Така ли беше, професоре? Е, не се стеснявайте, за една „Даная“ си струва човек да поплаче и на глас!

Сетне се качвате на втория етаж и с помощта на някого от портиерите поставяте отново оригинала в старата му рамка.

След това вие звъните в дома на Пиетро Фалконе и съобщавате, че истинската „Даная“ е намерена. Чигола току-що е свестил с няколко страшни плесници припадналия Чезаре Савели.

На това място играта свършва.

Аз не се съмнявам нито за миг, че Феликс Чигола е проумял замисъла на тази игра и ролята, която Савели играе и е изиграл в нея. Но аз съм сигурен и в това, че той няма да го предаде на прокурора. Предаде ли го — ще си навлече омразата на екстремистите. И не само на екстремистите — и на техните приятели, мафиозите. А Чигола е жизнен човек и предпочита да си поживее повечко на тоя свят!

В кръчмата е тихо, само на две маси има посетители, но и те не приказват високо. Дори се чува как дъждът чука по стъклата на прозорците. С тъмнината се е усилил и дъждът.

Авакум налива чашите и чука своята в чашата на Роберто Тоци.

— Сега вие ще си получите годишните тантиеми и ще заведете госпожа Инесса на зимен курорт. Как ви завиждам, професоре!

— Всичко дължа на вашата добрина, господине! Вие сте удивителен човек!

— Напротив, професоре. Аз съм, за щастие, само един обикновен човек!

До фенера спират две коли. В светлината на фаровете им извира златиста мъгла.

Авакум и Роберто Тоци излизат от кръчмата.

Насреща им се задава, прегърбен в късото си шлиферче, Ливио Перети.

Той прегръща Авакум и казва:

— Заръчано ми е да ви целуна веднъж от името на госпожа Витория Ченчи и веднъж от името на госпожица Луиза Ченчи! — Той се смее и целува Авакум по двете бузи.

Авакум мисли дали да заръча на Ливио да целуне от негово име Витория и Луиза, но си замълчава.

— Вашият багаж е в първата кола! — обяснява Ливио. — Шофьорът е много мил човек!

На прощаване Авакум казва на Роберто Тоци:

— Обещайте ми, че ще вечеряте тази вечер в „Лавароне“! Поканете на масата от мое име госпожа Витория и госпожица Луиза. — Той не спомена нищо за Ливио. — И когато вдигнете последния си тост, споменете с една добра дума вашия скромнен приятел от далечна България! — Като се наведе към ухото на Роберто Тоци, той допълни: — И не се притеснявайте, моля ви се, тази последна вечеря е включена в моята сметка!

Той се прибра в колата си и преди да прихлопне вратичката, помаха весело с ръка.

След няколко минути старият фиат излезе на „Виа Апиа антика“. По тоя път бяха туптели през вековете милиони щастливи и разбити, весели и опечалени човешки сърца.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.